

Jelentés
a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
2018. évi szakmai tevékenységéről

Fertő-Hanság
Nemzeti Park

Sarród, 2019. augusztus 15.

PH.

.....
Kulcsárné Roth Matthaea
igazgató

A jelentést elfogadom.

Budapest, 2019.....

.....
Balczó Bertalan
helyettes államtitkár

Összeállították:

Kulcsárné Roth Matthaea igazgató

Fersch Attila általános igazgatóhelyettes

dr. Ambrus András szakreferens

Burda Brigitta szakreferens

Goda István osztályvezető

dr. Huiber Tibor osztályvezető

Kiss Miklós turisztikai szakreferens

Mészáros Krisztina szakreferens

Mogyorósi Sándor őrszolgálat-vezető helyettes

Pellinger Attila osztályvezető

Peszlen Roland osztályvezető

Szalai Imre szakreferens

Takács Gábor szakreferens

Udvardy Ferenc területfelügyelő

Vácz Miklós őrszolgálat-vezető

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	3
1. Bevezetés.....	7
2. Személyi állomány	8
3. Oltalom alatt álló természeti értékek és területek adatai, információi	10
3.1. Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek és ezek változásai	10
3.1.1. Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek (köztük a földtani alapszelvények és földtani képződmények).....	10
3.1.2. „Ex lege védett” természeti területek:.....	11
3.1.3. „Ex lege” védett természeti értékek	14
3.1.4. Natura 2000 területek.....	14
3.1.5. Nemzetközi jelentőségű területek	14
3.1.6. Országos jelentőségű védett természeti területek speciális természetvédelmi kezelési tervű, meglévő és tervezett részterületei (köztük a földtani alapszelvények, földtani képződmények).....	15
3.2 Terület nélküli, egyedi jogszabállyal védett és védelemre tervezett természeti értékek	15
3.2.1. Védett mesterséges üregek.....	15
3.3. Egyéb speciálisan megkülönböztetett védelemben részesülő területek:	16
3.3.1 Erdőrezervátum.....	16
3.3.2 Nemzeti Ökológiai Hálózat.....	16
3.4. Magas Természeti Értékű Területek.....	16
3.5. Területvásárlások, kisajátítások adatai (védeltségi szint helyreállítás, elővásárlási jog, pályázatok)	17
3.6. Saját vagyonkezelésű területek.....	17
4. Kutatás és monitorozás.....	22
4.1. Kutatás.....	22
4.2. Monitorozás	34
4.2.1 A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (beleértve: Natura 2000) keretében folyó országos monitoring vizsgálatok	34
4.2.2 A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (beleértve: Natura 2000) keretében folyó helyi monitoring vizsgálatok	35
4.3. TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként	43
4.4. Jelentési kötelezettség	43
5.1.A) Természetvédelmi kezelési tervek. (meglévő, elmúlt évben készült).....	44
5.1.B) Natura 2000 fenntartási tervek	44

5.2. Élőhely-fenntartás, kezelés	45
5.2.1 Az élőhelyeket érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások	45
5.2.2 Élőhely-fenntartási kezelési tevékenységek ismertetése.....	46
5.3. Élőhely-rehabilitáció	49
5.4. Fajmegőrzési tevékenységek	50
5.4.1. A fajokat érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások	50
5.4.2. Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése.....	51
5.4.3. Védett fajokkal kapcsolatos illegális cselekmények észlelése	57
5.5. Idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos gyakorlati tevékenységek	57
5.6. Génmegőrzés	58
5.6.1. Génmegőrzési tevékenység ismertetése állatok esetében	59
5.6.2 Egyéb állatállomány, kezelésük	60
5.6.3. Génmegőrzési tevékenység ismertetése növények esetében	61
5.7. Erdőterületek, erdőgazdálkodás	61
5.7.1. Nem saját vagyongazdálkodásban lévő védett és Natura 2000 erdőterületek	61
5.7.2. Erdőrezervátum felmérésének főbb eredményei.....	61
5.7.3. Saját vagyongazdálkodásban lévő erdőterületek kezelése	61
5.8. Vadászterületek, vadgazdálkodás.....	62
5.9. Halgazdálkodási vízterületek.....	62
5.9.1. Természetvédelmi és génmegőrzési szempontból különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületek	63
5.9.2. Védett természeti területen található halastavak	64
5.10. Természetvédelmi mentőtevékenység	65
6. Tájvédelem.....	70
6.1. Egyedi tájértékek (településenkénti kimutatás, változások).....	70
6.2. Településrendezési eszközök és területrendezési tervek, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet véleményezése, közreműködés az elkészítésben, adatszolgáltatás.....	74
6.3. Fejlesztési koncepciók és egyéb tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben	74
6.4. Tájvédelmi jelentőségű beavatkozások	74
7. Projektek.....	75
7.1. A Hanság természetes élőhelyeinek komplex helyreállítása és fejlesztése – élőhelyfejlesztési beavatkozások KEHOP-4.1.0-15-2016-00013 projekt.....	75
7.2. A területi jelenlét és a természetvédelmi őrzés hatékonyságának javítása a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálatának komplex fejlesztésével című KEHOP-4.2.0-15-2016-00007 projekt	76

7.3. A Fertő-táj természetes élőhelyeinek komplex helyreállítása és fejlesztése – élőhelyfejlesztési beavatkozások KEHOP-4.1.0-15-2016-00059 projekt.....	78
7.4. RAPTORSPREYLIFE LIFE13 NAT/HU/000183 projekt–	79
7.5. ATHU 002 – Vogelwarte Madárvárta 2 INTERREG AT-HU projekt	81
7.6. ATHU 003 – PaNaNet+ INTERREG AT-HU projekt.....	81
7.7. ATHU 077 – WeCon INTERREG AT-HU projekt	83
7.8. SKHU/1601/4.1/121 – Nat-Net Duna/Dunaj 2 INTERREG SKHU Projekt	84
7.9. DTP1-1-005-2.3– DANUBEPARKSCONNECED DTP INTERREG Projekt	85
8. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenység	89
8.1. Az Igazgatóság ügyiratforgalma.....	89
8.1.1. szakvéleményadás/adatközlés/jogsegély a hatóságok számára (természetvédelmi-, környezetvédelmi-, erdészeti-, földügyi hatóság, önkormányzat, MVH stb. bontásban).	89
8.1.2. jelentési feladatok a Minisztérium számára: természetvédelmi szakmai főosztályok, Költségvetési, HEO stb. bontásban.....	90
8.1.3. ügyfelekkel történő levelezés, egyeztetés	90
8.2. Szabálysértés	90
8.3. Természetvédelmi bírság	90
8.4. Büntető ügyek.....	91
8.5. Polgári perek.....	91
9. Természetvédelmi Őrszolgálat	92
9.1. Alapadatok.....	92
9.1.1. Személyi feltételek.....	92
9.1.2. Technikai felszereltség, őrszolgálati irodák	92
9.1.3. Polgári természetőrök	92
9.2. Feladatellátás	93
9.2.1. Hatósági feladatellátás	93
9.2.2. Együttműködés más hatóságokkal	93
9.2.3. Nem hatósági feladatok ellátása.....	93
10. Költségvetés és vagyon	95
10.1. Kiadások (területkezelésre, védett természeti területek, nem védett Natura 2000 területek).....	95
10.2. Bevételek (forrás: költségvetési, EMVA, KEOP, LIFE, IPA, ETE, stb. saját termékekből, védjegyes termékekből származó bevételek)	96
10.3. Vagyon	97
10.3.1. Befektetett eszközök	97
10.3.2. Forgóeszközök	98

10.4. Épületek.....	98
10.5. Eszközök.....	99
11. Bemutató, oktatás, társadalmi kapcsolatok.....	100
11.1. Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra	100
12. Közfoglalkoztatás.....	122
12.1. Alapfeladatok, személyi feltételek	122
12.2. Elvégzett feladatok, eredmények.....	122
12.3. Tapasztalatok	123
12.4. Javaslatok	123
13. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel	124
13.1 Együttműködés hivatalokkal, intézményekkel:	124
13.2 Együttműködés civil szervezetekkel	124
14. Belföldi és külföldi együttműködés	126
15. Ellenőrzés	129
16. Éves munka legfontosabb összefoglalása	150
17. Fontosabb célkitűzések a következő évre (munkaterv), külön részletezve a tervezett pályázatok ütemezését és megvalósítását.....	153
Általánosságban.....	153
Természetvédelmi, tájvédelmi és erdészeti téren	153
Pályázatok terén.....	155

1. Bevezetés

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság vezetésében 2018. decemberében vezetőváltás történt. Mindez nem jelenti azt, hogy az Igazgatósági munkatársak tevékenysége révén ne lett volna eredményes az Igazgatóság működése 2018-ban. Az Igazgatóságot fenntartó Agrárminisztérium a vezetőváltással kívánt azon helyzetnek elébe menni, hogy megelőzze azt, hogy az előző vezetés egyes területeken mutatott érzéketlensége bizonyos természetvédelmi, térségi, és igazgatósági problémák iránt, a védett területek és fajok érdekeit veszélyeztesse visszafordíthatatlanul.

Kollégáim összeállítása és jelentése alapján úgy vélem, hogy az Igazgatóság 2018. évben is elért eredményei önmagukért beszélnek: sikeres európai uniós projektek, növekvő biodiverzitás, az élőhelyek gyarapodása, védett állat és növényfajok egyedszámának emelkedése. Mindezek mögött elkötelezett, lelkes személyi állomány áll.

Ugyanakkor vannak riasztó adatok. Gondolok itt pl. a rákosi vipera védelmi helyzetére. A jelentésben is olvasható, hogy a rákosi vipera védelmi központból visszatelepített és jelölt kígyók mindegyike predátorok áldozata lett tavaly. Érzem, érezzük azt a felelősséget, ami e világvesélyeztetett faj megmentése okán Igazgatóságunkra hárul (a KNPI-vel együtt valószínűleg mi tudunk tenni a faj érdekében a legtöbbet). Bízunk abban, hogy 2019-ben egy új LIFE projekt révén újabb eszközök kerülnek a kezünkbe a faj kipusztulásának megakadályozására.

Ugyancsak riasztó szembenézni azzal, hogy Maculinea és más fokozottan védett rovarfajok élőhelye szűkül be, gyakran a helytelen területkezelések miatt. Ezen mindenképpen változtatni kell a jövőben!

Újra kell gondolnunk saját természetvédelmi kezelési tevékenységeinket is. A jövőben fokozottan kell figyelni arra, hogy saját nemzeti parkos gépeinkkel is mindig úgy végezzük a kaszálásokat és egyéb beavatkozásokat, hogy minél kevésbé veszélyeztessük a gyepek életközösségeit (pl. a földön fészkelő madárvilág, védett növényfajok, az ott élő rovarok stb... érdekeit szem előtt tartva). Vagy például időben, még az invazív növények magszórása előtt (pl. az aranyvessző esetében) kaszáljuk le a gyepeket, és ne mi magunk legyünk e növények magjainak fő terjesztői a gépeinkkel a túl késői kaszálásokkal. Mert ha az eddigi gyakorlat folytatódik, akkor az adófizetők pénzét csak kidobjuk az ablakon minden pozitív hozadék nélkül.

Eredményeikről számolunk be a jelentésben a társadalmi kapcsolatok, környezeti nevelés terén is. Úgy vélem, hogy nem szabad elkényelmesedni e tületen sem. Elég csak arra gondolnunk, hogy lelketlen emberek (akár a vadász-, akár az agrártársadalom felelőtlen tagjairól van szó) még a 21-dik században, itt Közép-Európában is mérgezéssel kívánják elérni céljaikat. A céljaikat, aminek „eredményeképpen” fokozottan védett ragadozó madaraink, parlagi sas, rétisások pusztultak el tavaly is. Hiszem, hogy hatékonyabb, az egész társadalmat megcélzó környezeti nevelés lehet csak e gondatlan, rossz gyakorlatnak alternatívája.

A magam részéről ezúton is szeretném megköszönni az Igazgatóság munkatársainak a munkáját, egyúttal bátorítva úgy őket, mint döntéshozóinkat, hogy a következő évben a 2018. évinél is sikeresebb esztendőzt zárjunk!

Sarród, 2019. május 8.

Kulcsárné Roth Matthaea
igazgató

2. Személyi állomány

Az Igazgatóság személyi állománya megfelelő, jó képzettséggel rendelkező elhivatott szakemberekből állt 2018. évben is.

A fizikai állomány tekintetében a személyzeti munkát jellemezte az, hogy részben az Igazgatóság nyugati határszéli területi elhelyezkedése következtében, részben az „általános szakember hiány” miatt, egyre nehezebb volt munkatársakat találni turisztikai, állattenyésztési, és mezőgazdasági munkakörökre. Tovább tetézte a kedvezőtlen állapotokat az, hogy a gyenge fizetések, valamint más (pl. családi okok stb...) miatt felmondott kollégák helyére a 2018. június 20-án életbe lépő „létszámstop” miatt Igazgatóságunk nem tudott új munkatársakat felvenni. Ugyancsak érzékenyen érintette Igazgatóságunkat az is, hogy 2018. évben kikerültünk azon szervezetek köréből, akik a közfoglalkoztatási programban részt vehettek. Így a szakmai feladatok hiánytalan elvégzése kevesebb személyi állománnyal a korábbiaknál is hatékonyabb munkaszervezést igényelt 2018-ban.

Igazgatóságunk vezetésében is változás állt be 2018. év végén. A korábbi igazgatót (Reischl Gábort) 2018. októberében felmentette a felettes minisztériumot vezető Dr. Nagy István agrárminiszter, és helyére 2018. december 2-ától új igazgatót nevezett ki Kulcsárné Roth Matthaea személyében. A korábbi igazgató az új besorolását nem fogadta el, ezért 2018. év végén, 2019. január 6-ig áthúzódva felmentési idejét töltötte.

Tudományos fokozattal, (Phd., illetve kandidátusi) 1 fő rendelkezett 2018-ban, egyetemi szintű posztgraduális végzettséggel rendelkezett 11 fő (halászati, növényvédelmi, vadgazdálkodási, környezetvédelmi, ingatlan-kataszteri szakmérnök; mérnök-tanár, zoológus).

1. táblázat: A személyi állomány nyelvismereti szintje

Nyelv	Típus	Fő
német felső	„A” típus	1 fő
német felső	„C” típus	2 fő
német közép	„B” típus	1 fő
német közép	„C” típus	10 fő
német közép	„A” típus	1 fő
német alap	„C” típus	4 fő
angol felső	„C” típus	2 fő
angol közép	„C” típus	10 fő
angol közép	„A” típus	4 fő
angol alap	„C” típus	5 fő

2. táblázat: A személyi állomány összetétele

		Szakképzettség				
		Alap fokú	Közép fokú	Felsőfokú	Nyelvismert (fő/nyelvek száma)	Továbbképzések, 2018-ben szerzett oklevelek, diplomák
dolgozók (fő)	Kormánytisztviselő		9	24	19	0
	Ügykezelő		0			0
	MT hatálya alá tartozó	34	13	17	14	1
	Szerződéses					0
Összesen		34	22	41	33	0

3. táblázat: Személyi állomány - nem hazai költségvetési források terhére foglalkoztatottak száma

1. A nemzeti park igazgatóságok részéről a védett természeti területek és a Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán nem hazai költségvetési források terhére foglalkoztatottak száma (fő)	
1.1. Kormánytisztviselők - teljes munkaidőben	1
1.2. Szerződéses munkavállalók - teljes munkaidőben	0
1.3. MTvK munkavállalók - teljes munkaidőben	7
1.4. Kormánytisztviselők - részmunkaidőben	0
1.5. Szerződéses munkavállalók - teljes munkaidőben	0
1.6. MTvK munkavállalók -rész munkaidőben	1
2. A védett természeti területek és Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán alkalmazott közfoglalkoztatottak száma (fő)	
3. A védett természeti területek és Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán az igazgatósággal írásos megállapodás alapján együttműködő vállalkozások érintett munkavállalóinak becsült száma (fő)	
3.1 Turisztikai szolgáltatók	50
3.2. Megbízott tervező/kivitelező vállalatok	50
3.3. Gazdálkodók, mezőgazdasági, erdészeti vállalkozások	31
3.4. Egyéb	3

3. Oltalom alatt álló természeti értékek és területek adatai, információi

A Természetvédelmi Információs Rendszer (TIR) országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal védett természeti területeket tartalmazó nyilvántartási részének felülvizsgálata és aktualizálása, a védetté nyilvánító/védettséget fenntartó jogszabályok mellékleteiben szereplő ingatlanok adatai és a TIR nyilvántartásában szereplő ingatlan adatok közötti ellentmondások megszüntetése, azok térképi fedvényeinek pontosítása és javítása érdekében kért felülvizsgálat az állami ingatlan-nyilvántartási térképi adatbázis és a megküldött segédanyagok felhasználásával, továbbá a helyben rendelkezésre álló információk alapján a természetvédelmi területek (TT) esetében megtörtént.

3.1. Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek és ezek változásai

3.1.1. Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek (köztük a földtani alapszelvények és földtani képződmények)

Az Igazgatóság területén 2018-ban új természetvédelmi terület nem került kialakításra

4. táblázat: Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett természeti területek adatai

Név	Törzskönyvi szám	Kiterjedése (ha)	Ebből fokozottan védett (ha)
Fertő-Hanság Nemzeti Park	238/NP/91	23880,1643	7659,4587
Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet	253/TK/92	8271,5081	63,8697
Soproni Tájvédelmi Körzet	40/TK/77	5046,7336	734,2594
Szigetközi Tájvédelmi Körzet	187/TK/87	9681,6974	1426,5741
Soproni Botanikus Kert Természetvédelmi Terület	169/TT/78	17,2064	0
Liget-patak menti Természetvédelmi Terület	302/TT/06	27,3223	0
Ikva-patak menti Természetvédelmi Terület	304/TT/06	18,0385	0
Bécsi-domb Természetvédelmi Terület	303/TT/06	7,8512	0
Pannonhalmi Arborétum Természetvédelmi Terület	81/TT/63	25,6133	0
Ebergőci láprét Természetvédelmi Terület	324/TT/12	48,8905	0
Iváni szikések Természetvédelmi Terület	325/TT/12	96,2737	0

Név	Törzskönyvi szám	Kiterjedése (ha)	Ebből fokozottan védett (ha)
Várbalogi héricses Természetvédelmi Terület	328/TT/12	50,0080	0
Nagycenki hársfasor Természetvédelmi Terület	7/TT/42	11,0929	0
Összesen:		47182,4002	9884,1619

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság működési területén jelenleg öt védetté nyilvánítási eljárás (országos jelentőségű) van folyamatban. Ezek mindegyike meglévő országos jelentőségű védett természeti terület bővítésére irányul. A bővítések közül a legnagyobb területtel a Szigetközi Tájvédelmi Körzet (5923 hektár) érintett, de jelentősnek nevezhető a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet bővítése (693 hektár) is. A Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet esetében a közelmúltban Győr környékén történt ipari és közúti fejlesztések miatt felülvizsgáltuk a védelemre tervezett területeket, amelyek kiterjedése 195 hektárral csökkent.

5. táblázat: *A működési területen található védelemre tervezett területek összefoglaló adatai*

Név	Terület (hektár)	Ebből átminősítés (hektár)	Védetté nyilvánítás helyzete
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése II.	58	0	Előkészítés alatt
Soproni Tájvédelmi Körzet bővítése II.	8	0	Előkészítés alatt
Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet bővítése	498	0	Átdolgozás alatt
Szigetközi Tájvédelmi Körzet bővítése	5923	446	Előkészítés alatt
Védelemre tervezett összesen:	6487	446	

3.1.2. „Ex lege védett” természeti területek:

A Vidékfejlesztési Értesítő 2012. január 13-i számában (LXII. évf. 1. szám) megjelent az ex lege védett lapterületek és szikes tavak helyrajzi számos listája. Az 1. és 3. számú melléklet az egyedi határozattal lehatárolt, a 2. és 4. számú melléklet a lehatárolásra váró ingatlanok listája. Mivel a területadatok a 2. (és 4.) számú melléklet ingatlanjai esetében majd csak a jogerőre emelkedések után tekinthetők ténylegesnek, ezért a lápok (és szikes tavak) esetében az összterület nagysága csak tájékoztató jellegű. Igazgatóságunk és a természetvédelmi hatóság 2018-ban befejezte a Lajmai-nádas (6416-8/2018), a nemeskéri Kardos-ér menti láp (7187-3/2018) egyedi határozattal történő kihirdetését. A harkai lápok esetében a helyszíni szemle során megállapításra került, hogy az egykori lápok vagy megsemmisültek vagy nem felelnek meg a Tvt. által meghatározott kritériumoknak. Egy esetben (Győr 01749) a hatóság helyszíni szemlét követően, Igazgatóságunk egyetértésével törölte (1145/2019) a láp bejegyzést, mert az érintett ingatlan nem felelt meg a Tvt. által meghatározott kritériumoknak.

Az egyéb ex lege védett természeti területek szikes tavak, kunhalmok, földvárak, források és víznyelők számában és állapotában nincs változás.

6. táblázat: *Az ex lege védett természeti területek fontosabb adatai*

Ex lege védett természeti területek	Egyedi jogszabállyal védett természeti területen elhelyezkedő		Egyedi jogszabállyal védett természeti területen kívül elhelyezkedő	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)	Száma (db)	Kiterjedése (ha)
lápok	22	715	4	35
szikes tavak	1	31 000	0	0
kunhalom	0	0	33	97
földvár	7	59	7	18
forrás	16	-	11	-
víznyelő	0	0	0	0

7. táblázat: Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek összesítő adatai

Működési terület (ha)	409519		Védett természeti terület	Ebből fokozottan védett (ha)	Változás a tárgyévben (ha)	Védelemre tervezett	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)				Száma (db)	Kiterjedése (ha)
Nemzeti park	1	23 880,16	7 659,46	0	1	58	
Tájvédelmi körzet	3	22 999,94	2 224,70	0	3	6 429	
Természetvédelmi terület	9	285,09	0	0	0	0	
Természeti emlék	0	-	0	0	0	0	
Védelemre tervezett földtani alapszelvények				0	1	-	
Védelemre tervezett földtani képződmények				0	0	0	
Összesen	13	47 165,19	9 884,16	0	13	6 487	

3.1.3. „Ex lege” védett természeti értékek

Nem releváns.

3.1.4. Natura 2000 területek

A Natura 2000A Natura 2000 területek kiterjedése 2016-ban nem változott, a szokásos éves felülvizsgálat során frissítettük az egyes területek adatlapjait augusztus folyamán. A Natura 2000 területet jelző kiegészítőtáblák részben kihelyezésre kerültek, másik részük elhasználódás, vagy rongálás miatt cserére szorul.

8. táblázat: A Natura 2000 területek összefoglaló táblázata

Azonosító	Név	Terület (ha)	Típus
HUFH10001	Fertő-tó	8703,86	KMT
HUFH10004	Mosoni-sík	13209	KMT
HUFH30004	Szigetköz	17184,9	KMT
HUFH30005	Hanság	13557,4	KMT
HUDI20001	Ácsi-gyeppek	6,99	KjTT
HUFH20001	Rábaköz	6143,25	KjTT
HUFH20002	Fertő-tó	11316	KjTT
HUFH20003	Fertőmelléki- dombok	2540,47	KjTT
HUFH20006	Dudlesz-erdő	1092,66	KjTT
HUFH20007	Péri repülőtér	213,96	KjTT
HUFH20008	Pannonhalmi-dombság	7554,92	KjTT
HUFH20009	Gönyüi- homokvidék	2021,77	KjTT
HUFH20010	Répcse- mente	746,75	KjTT
HUFH20011	Rába	4379,37	KjTT
HUFH20012	Soproni- hegység	5331,46	KjTT
HUFH20013	Határmenti- erdők	2246,97	KjTT
HUFH30004	Szigetköz	17184,9	KjTT
HUFH30005	Hanság	13557,4	KjTT

3.1.5. Nemzetközi jelentőségű területek

Világörökségi területek

A működési területünkön található „Fertő/Neusiedl See kultúrtáj” és az „Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete” világörökségi terület 2013-ban bekerült a Hungarikumok Gyűjteményébe. Elmondható, hogy Igazgatóságunk 2018-ban is jó együttműködésben dolgozott együtt a világörökségi objektumok kezelő szervezeteivel az örökséggel érintett területek kezelése, fenntartása és bemutatása érdekében.

Bioszféra Rezervátumok

2018-ban folytattuk a MAB bioszféra-rezervátumokat jelző táblák kihelyezését, illetve önkormányzati ülésen tájékoztattuk a képviselőtestületeket a Bioszféra rezervátumokkal kapcsolatos tudnivalókról.

Ramsari területek:

Igazgatóságunk védett területei közül a Fertő 1989. óta, míg a Nyirkai-Hany 2006. óta része a Ramsari Egyezmény által védett nemzetközi jelentőségű vizes élőhelyeknek. 2018-ban folytattuk a területeket érintő, elsősorban az élőhelyek kezelését megalapozó kutatásokat, közösen osztrák nemzeti parki partnereinkkel a Vogelwarte/Madárvárta 2 ATHU INTERREG program keretében.

9. táblázat: Nemzetközi jelentőségű területek összefoglaló táblázata

	Név	Azonosító	Kiterjedés (ha)	Alapítás éve
Ramsari területek	Fertő tó	3HU011	8433	1989
	Nyirkai- Hany	3HU024	416	2006
Összesen			8849	
Bioszféra rezervátum	Fertő tó		23193	1979
Összesen			23193	
Világörökség	Fertő/Neusiedlersee kultúrtáj		13736	2001
	Az Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság		8	1996
Összesen			13744	

3.1.6. Országos jelentőségű védett természeti területek speciális természetvédelmi kezelési tervű, meglévő és tervezett részterületei (köztük a földtani alapszelvények, földtani képződmények)

Nem releváns.

3.2 Terület nélküli, egyedi jogszabállyal védett és védelemre tervezett természeti értékek

3.2.1. Védett mesterséges üregek

Az év során folytatódott a védelemre tervezett mesterséges üregek felmérése. Az igazgatóságunk működési területén két ilyen mesterséges üreg van (Breuer-tározó Brennbergbánya, Szent István akna löportároló). A brennbergi üreg már egyeztetési folyamatban van. Mindkét mesterséges üreg a Soproni Tájvédelmi körzet területén fekszik.

10. táblázat: *Terület nélkül értékek összefoglaló táblázata*

Objektum	Nyilvántartott összesen (db)	Ebből a tárgyévben nyilvántartásba vett (db)
Forrás	27	0
Barlang	16	0
Víznyelő	0	0
Kunhalom	33	0
Földvár	14	0
Egyedi tájérték	1716	0

3.3. Egyéb speciálisan megkülönböztetett védelemben részesülő területek:

3.3.1 Erdőrezervátum

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található erdőrezervátumokat a 13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet hirdette ki. A működési területen 4 erdőrezervátum található, amelyek összes kiterjedése 695,71 ha, ebből 242,82 ha a magterület, amely fokozottan védettnak minősül.

Az erdőrezervátum hálózatban 2018-ban nem történt változás.

11. táblázat: *Erdőrezervátumok a működési területen*

Név	Terület (ha)	Magterület területe (ha)	Kihirdetés éve	Kihirdető jogszabály
Bikafej	285,62	74,51	2000	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Dombos-ház	287,59	83,21	2000	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Erebe-szigetek	64,4	64,4	2000	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Hidegvíz-völgy	58,1	20,7	2000	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Összesen	695,71	242,82		

3.3.2 Nemzeti Ökológiai Hálózat

A Nemzeti Ökológiai Hálózat esetében kisebb korrekciók történtek az év során. A változások minden esetben a minisztérium hozzájárulásával történtek. A módosítások az országos állományban átvezetésre kerültek.

Folyamatban lévő módosítási kezdeményezés egy esetben (Fertőszéplak) van.

3.4. Magas Természeti Értékű Területek

A 2015-2020-ig tartó támogatási időszakban a Vidékfejlesztési Program keretében kiírásra került új Agrár-környezetgazdálkodási pályázatokon belül az MTÉT programok támogatottsága

visszaszorult a horizontális programokhoz képest annak ellenére, hogy a megyei MTÉT-ek köre kibővült a Fertő MTÉT-tel, valamint, hogy nőtt a területeken belül választható program-kínálat is. Míg az előző időszakban a Mosoni-síkon 5500 ha támogatott terület volt a programban, 2016-tól ez 161 ha-ra csökkent, ráadásul a programba a tűzok szempontjából kevésbé frekvenciált helyek kerültek bele. A Hanság MTÉT-en a korábbi támogatott 1000 ha-ról 92,9 ha-ra csökkent az MTÉT-ben résztvevő területek nagysága. Ennek megfelelően 2018. évben a gazdálkodókkal folytatott kapcsolattartás intenzitása is tovább csökkent. A Magyar Állam-kincstárral történő együttműködés keretében egy gazdálkodó ellenőrzése során vettünk részt szakértőként a helyszínen.

3.5. Területvásárlások, kisajátítások adatai (védeltségi szint helyreállítás, elővásárlási jog, pályázatok)

Igazgatóságunk vagyonkezelésében 12.305,1576 ha terület van 2018. december 31-i állapot szerint. Az 1995. évi XCIII. törvény végrehajtására 2017 évből maradt keretösszegeből 5.497 eFt értékben 3,3405 ha erdőt és 0,5953 ha gyep terület vásárlása történt meg.

Gyep: 0,5953 ha
 Erdő: 3,3405 ha

összesen: 3,9358 ha

A területvásárlás az osztatlan közös terület megszüntetésére, valamint az állatállományunk takarmány előállítására szolgáló terület növelésére irányult.

Igazgatóságunkat 95 alkalommal keresték meg elővásárlási jog gyakorlásával kapcsolatban 2018. évben. Igazgatóságunk egyik esetben sem élt az elővásárlási joggal.

Agártámogatások igényeket a következők szerint adtuk be 2018-ban:

Támogatás jogcíme	terület ill. db
SAPS területalapú 1200 ha	1 200 ha
Zöldítés 4224 ha	4 406,65 ha
átmeneti anyajuh	406 db
termeléshez kötött közvetlen anyajuh	406 db
termeléshez kötött közvetlen hizott bika	74 db
hízottbika történelmi bázis alapú	149,9 db
extenzifikációs szmarha tört. bázis alapú	1 229,1 db
átmeneti anyatehén támogatás	58,2 db
termeléshez kötött anyatehén	1 175 db
pénzügyi fegyelem alkalmazásából visszatérítés	
ex. Situ génmegőrző bikanevelés	65 db

3.6. Saját vagyonkezelésű területek

a) Rét, legelő (6.581,47 ha)

Az összterülethez viszonyítva legnagyobb arányban gyepterületeket vásároltunk korábban a védett természeti területek védeltségének helyreállításáról 1995. évi XCIII. törvény alapján. A területek nagyobb részét az Igazgatóság gépi eszközeivel, ill. saját állatállományával kezeli. 205 ha-t szigorú, természetvédelmi előírásokkal, 10 évre kötött haszonbérleti szerződésekkel hasznosítja. A maradék területet pedig kisebb beavatkozások kivételével érintetlenül hagyja. 2.810,80 ha-t állandó kaszálóként 1.663,38 ha-t állandó legelőként hasznosítunk.

b) Erdő (1.227,96 ha)

Igazgatóságunk erdőgazdálkodási tevékenységet a Fertő-Hanság Nemzeti Park, Szigetközi Tájvédelmi Körzet, Soproni Tájvédelmi Körzet és a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet területén folytat. Igazgatóságunk vagyongazdálkodásában 1.227,96 ha erdő található a fásított területtel együtt. Az erdőrészek 28 község határában helyezkednek el. Az állományok összetétele a termőhelynek megfelelően változatos. A tevékenységet az erdészeti hatóság által készített erdőtervek szerint végezzük.

Az Igazgatóság erdőművelési és fahasználati munkáit jellemzően vállalkozók bevonásával végzi. (Részletes éves beszámolót lásd. 5.6.2. fejezet.)

c) Nádas (2.460,49 ha)

A vagyongazdálkodásunkban lévő nádasok 77 %-a a Fertő-tó jogi partvonalán belül található a natúrzonában. Ez összesen 1912 ha-t jelent. A területek aratását és egyéb használatát a Kormányhivatal hatósági határozatban engedélyezi, amelyhez szakvéleményt készít az Igazgatóság. A Fertő-tó nádas területein a tulajdoni lapon a Fertő-tavi Nádgazdasági Zrt. használati joga szerepel, törlésére több bírósági per is zajlott, jelenleg is folyamatban van egy eljárás.

d) Halastó (410,62 ha)

A Nyirkai-Hany vizes élőhely-rekonstrukciós területen, ökológiai célú gazdálkodást végzünk. Elkészült a Oslai-Hany vizes élőhely rekonstrukció 300 ha terület elárasztásával. A terület átminősítése folyamatban.

e) Szántó (259,38 ha)

A védett területek fenntartásában nélkülözhetetlen szereppel bír a régi magyar háziállataink takarmány szükségletét egészítjük ki a 96,86 ha művelt szántó területtel. A többi szántó művelési ágú ingatlan gyepesítése folyamatban van. 23 ha szántót haszonbérbe adtunk Fertőrákos, Répceszemere, Sopron, Fertőszéplak község határáiban.

A szántó művelési ágú területeink nagy részén már vetett gyep vagy természetes módon települt gyep található, ezeket kaszálóként hasznosítjuk.

Takarmányigény biztosítása:

A lucernát zabbal vetettük, 48,5 t zabot arattunk.

A silókukorica másodvetés előtt tritkálás zöldborsót vetettünk amit bebaláztunk 75 db körbála keletkezett, tavaszi bükköny 35 db bála.

700 db lucernabála készült

2.100 db kör-szalmabálát készítettünk.

15.000 db szénabálát A szemestakarmány a növendék állatok, mangalicák, juhok, szárnyasok etetésére szolgál. Mivel szántóterületünk növekedése jelentős mértékben nem várható ezért ezekkel az értékekkel tervezzük a következő éveket. Siló valamint szemestakarmány utánpótlása szükséges.

12. táblázat: Saját vagyongazdálkodású területek - Vetésszerkezet és terméseredmények:

vetett növény	terület (ha)	termés (t)
lucerna	37,51	251,6
őszi búza	7,14	38,6
tritikale	9,33	42,5
kukorica	13,93	45,7
silókukorica	19,45	160,0
tavaszi bükköny	9,5	14,7
összesen:	96,86	

növény	terület (ha)	termés (t)
legelő	1 663,3887	4 158,4
kaszáló	2 810,8048	7 160,8
össz.	4 474,1935	

13. táblázat: Saját vagyonkezelésű területek

Terület	szántó	gyep	gyüm.	nádas	halastó	erdő	kivett	összesen
Bécsi-domb TT		7,8880						7,8880
Ex lege		72,5036		15,8228		24,5212	41,1344	153,9820
Fertő-Hanság NP	255,0427	5 817,9197	0,4827	2 365,1281	410,6208	386,5742	1 255,0428	10 490,8110
helyi védett		19,1215					1,5414	20,6629
Ikva-patak menti TT		11,0342					1,5454	12,5796
Iváni szikések TT		3,5242						3,5242
Liget-patak menti TT		23,6976					0,6828	24,3804
Nem védett		3,3502				1,7358	15,8712	20,9571
Pannonhalmi TK	4,4449	150,7784		11,9431		72,9874	8,9745	249,1283
Soproni TK		132,2920	1,1148	3,0570		148,7859	6,3221	291,5718
Szigetközi TK	0,8646	327,9459		64,5427		559,7188	37,6277	990,6997
Várbalogi héricses TT		14,8891				23,8626		38,7517
Összesen:	259,3870	6 581,4744	1,5975	2 460,4937	410,6208	1 227,9660	1 368,7423	12 305,1576

14. táblázat: Saját vagyongazdálkodású területek hasznosítási módja

Művelési ág	Tárgyévben átvett terület (ha)	Összes terület (ha)	Saját használatban		Haszonbérbe adva	
			ha	%	ha	%
Szántó	0	260	237	91	23	9
Gyep	0	6 581	6 399	97	182	3
Kert	0	0	0	0	0	0
Szőlő	0	0	0	0	0	0
Gyümölcsös	0	2	2	100	0	0
Nádas	0	2 460	2 460	100	0	0
Halastó	0	411	411	100	0	0
Erdő	0	1 227	1 227	100	0	0
Kivett	0	1 370	1 370	100	0	0
Összesen	0	12 299	12 094	98	205	2

4. Kutatás és monitorozás

4.1. Kutatás

Az Igazgatóság működési területén többek között az MTA Tihanyi Limnológiai Kutatóintézete, a Nyugat-Magyarországi Egyetem, Savaria Múzeum, a Pannon Egyetem, a Szegedi Tudományegyetem és a Magyar Természettudományi Múzeum végeznek természetvédelmi szempontból is jelentős kutatásokat. Kisebbségi kutatási programokat saját forrásból szerveztünk meg a természetvédelmi kezelési és fenntartási munkák, illetőleg egyes fajok és közösségek hatékonyabb védelme érdekében. Ugyanakkor saját szakembereink is bekapcsolódtak más területeken zajló kutatási programokba, kutatási tevékenységekbe is, melyek eredményei várhatóan a saját területeinken végzendő kezelési-fenntartási munkákban és fajvédelmi tevékenységekben is hasznosulhatnak. Így egyebek közt egyes lepkefajok felméréseivel (*Erannis ankeraria*, *Gortyna borelii*, *Chondrosoma fiduciarium*), élőhelyi igényeik pontosabb meghatározásával jövőbeli visszatelepítési munkák megvalósításához szükséges megalapozó vizsgálatok zajlottak hazai és külföldi területeken egyaránt.

A gyakorlati természetvédelmi munkákról, a kutatási eredmények gyakorlatba való átültetéséről, különböző felsőfokú oktatási intézmények hallgatói számára – a Soproni Egyetemmel együttműködve, a FHNPI keretei között létesített Alkalmazott Természetvédelmi Kihelyezett Intézet keretei között – rendszeresen tartunk előadásokat, gyakorlatokat és bemutatókat. Egy önálló, meghirdetett tantárgy tematikája is körvonalazódik, mely a következő évben kerülne meghirdetésre. Ugyancsak az Intézet tevékenységei közé tartozik az egyetemi hallgatók szakmai gyakorlatának, TDK és szakdolgozatainak témavezetése, PhD hallgatók számára konzulensi, szükség esetén opponensi tevékenység szolgáltatása.

Kezelések hatása a hangyaboglárka (*Maculinea* sp.) fajokra

A Fertő mentén, Ebergőc és Cirák térségében, valamint a Hanságban található vérfüves rétek hangyaboglárka (*Maculinea teleius*, *M. nausithous* és *M.alcon*) és nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állományainak részletes populáció vizsgálatát végezzük folyamatosan. Azokon a területeken, ahol az lehetséges volt (saját vagyongazdálkodású területek esetében), az állományok igényeinek megfelelő beavatkozások, kezelések saját kivitelezésével párhuzamosan, illetve azt követően, folyamatosan végeztük a vizsgálatokat. Nem saját vagyongazdálkodású területek esetén a kezelések elvégzésére kevesebb ráhatásunk van, itt a beavatkozásokhoz alkalmazkodva végezzük felméréseinket. A cél az érintett fajok számára optimális kezelési eljárások, kaszálási mintázat kialakítása. Ennek során tér- és időbeli megosztás, fenntartandó, kaszátlan területek kijelölése történik meg, az aktuális fenológiai viszonyoknak megfelelően. Gondot fordítunk – lehetőségeink szerint - a megfelelő hidrológiai viszonyok fenntartására, valamint a nádasodás megállítására és az elnádásodott területek eredeti állapotának visszaállítására is.

Vizsgálataink alapján szükségesnek tartjuk leszögezni azt, hogy – *Maculinea*s rétek kaszálása esetében – nem elegendő az általánosságban előírt 5-10 %-nyi menedék terület fennhagyása, ennél lényegesen nagyobb, mintegy 30-40 %-nyi menedék terület fennhagyása látszik szükségesnek az állomány fenntartása érdekében. Saját kezeléssel területeink egy részén így is járunk el.

A *Maculinea* területen található nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állomány többé-kevésbé stabil, de elég alacsony abundanciát mutat, ennek azonban inkább klimatikus (csapadék viszonyok, vízborítottság mértéke), mint kezelési okai lehetnek.

Az állományok populáció méretének becslésére és a mozgási mintázatok elemzésére, illetőleg a 2, illetve 3 *Maculinea* faj együttes előfordulása esetén megfigyelhető niche-szegregáció vizsgálatára jelölés-visszafogásos módszerrel történtek felmérések. A vizsgálatokba külföldi és hazai szakemberek és önkéntesek az elmúlt évben is bekapcsolódtak.

A Harkai-láprétre tervezett és engedélyezett hangyaboglárka visszatelepítés eredményeként a Maculinea teleius utód népszerűség kimutatható volt a területen, a számukra megfelelő, mozaikos kaszálási rendszer folytatólagos alkalmazása mellett.

Ezüstsávós szénalepke (*Coenonympha oedippus*) érdekében végzett kísérleti beavatkozások

Az ezüstsávós szénalepke 2009-ben megtalált állományának elsőként fölfedezett élőhelyén – a szárazodás, vízellátottság romlása miatt – az aranyvessző térhódítása tapasztalható. Ennek visszaszorítására kisebb mintaterületeken kaszálási kísérleteket indítottunk be. A terület szokványos kaszálással nem kezelhető, mivel a rétek egyik legfontosabb tulajdonságát, a zsombékoló szerkezetet tennétönkre, ezért csak egytengelyű önjáró alternáló kaszával történtek meg kisebb foltokban a kezelések. Kísérleti jelleggel a becserjésedett és Solidagoval erősen benőtt foltokon szárzúzóval való kezelések zajlottak le, melyek biztató eredményt mutatnak. A jelenleg zajló Madárvárta II. Interreg program keretében további módszertani és gyakorlati kezelési vizsgálatok történnek a faj érdekében. Az eredetileg ismert élőhelyre és más, alkalmasnak tűnő élőhelyre való vissza- és betelepítés lehetőségei és kezelési igényei is vizsgálat tárgyát képezték, illetve képezik.

A sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) állományok felmérésével kapcsolatos ökológiai vizsgálatok

A nemzeti park igazgatóság illetőségi területén az országosan zajló sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) állomány felméréshez csatlakozva tovább folytatódott a faj népszerűségének felmérése. Régióinkban több, országosan is jelentős kolónia található, főként felhagyott, vagy alacsony intenzitással használt legelőkhöz, azonban jelenleg országszerte is elég alacsony a faj abundanciája. Szórvány populációk bizonyos területeken, főként zavart (vadrágott) cserjesorokhoz, sövényekhez kapcsolódnak, de a sűrű, egybefüggő szegélyekből és cserjés foltokból kiszorul a faj. Az extenzív legelőkhöz kötődő élőhely veszélyeztetettségi foka igen magas, az elmúlt, vizsgált időszakban néhány terület ismét művelésbe lett vonva, illetve a legeltetés számára „alkalmassá” téve. Ez a tevékenység sok esetben jelentős mértékű cserjeirtással járt, melynek befolyásolására, szabályozására (nem Natura 2000 területek esetében) nincs is módunk. Ugyanakkor az adott szukcessziós stádium fenntartásához bizonyos mértékű cserjeirtás, záródás megbontás szükséges. Jelenleg csupán egyetlen olyan élőhely maradt, ahol a faj számára a további fennmaradás biztosítottnak mondható a földhasználóval való megegyezés folytán és még mindig jelentősnek tekinthető a népszerűség: Himód-Gyórárs térségében. Dénesfa térségében szintén kimutatható a *E. catax* népszerűség némi erősödése. A többi korábban ismert állomány – ha meg is maradt – csak nyomokban mutatható ki, nagy területeken pedig teljességgel megszűntek a korábban alkalmasnak számító élőhelyek.

A jelenlegi tapasztalatok szerint a sárga gyapjasszövő számára optimális az a szukcessziós stádium, amikor a cserjék (kökény, galagonya, vadkörte) egymástól való távolsága 1-2 cserje magasságnál nem nagyobb, kisebb csoportok még kialakulhatnak, de az állomány - összességében – nem ér össze, nem záródik, a napsütés körbe éri és bizonyos mértékű (legelő állatoktól, vagy vadtól származó) rágás is tapasztalható. A Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot (HMKÁ) bizonyos mértékű módosítása és egyes előírások megváltoztatása megtörtént, azonban a rendszer nagymértékű tehetetlensége miatt ezen módosítások hatása még nem érződik és természetesen visszamenőleg nem is fogja éreztetni hatását, a megszüntetett élőhelyek még hosszú ideig alkalmatlanná váltak a *catax* számára. **A faj megőrzése érdekében** arra lenne szükség, hogy a gyepterületekről (elsősorban legelőkről) a fásszárú növényzet eltávolítása előtt a kívánt mérték megállapítása érdekében ki kelljen kérni a területileg illetékes NPI. szakembereinek véleményét. Amennyiben *E. catax* előfordul a területen, csak meghatározott mértékű gyérítést szabad elvégezni. A jelenlét megállapításának ideje április, a munkák kivitelezésének időszaka (*E. catax* jelenléte esetében) augusztus-szeptember közepe lehet.

A monitoring adatok felvétele – minden lepkés vizsgálat esetében – egyelőre még az Epicollect nevű, ingyenes, Androidos alkalmazás segítségével történt. Az applikáció közösségi jellegű adatfelvételt is támogat, így a vizsgálatokba önkéntesek is bevonhatók – és bevonásra is kerültek.

Díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) és kis Apollólepke (*Parnassius mnemosyne*) kevert állományának felmérése

Az előző években megtalált kevert állomány (Hegykő: Rongyos-erdő) elterjedésének, abundanciájának, mozgás-mintázatának és élőhely választásának vizsgálata zajlott le a teljes repülési időszakot lefedő, intenzív jelölés-visszafogásos módszerrel. Az előzetes eredmények bemutatásra kerültek a Soproni Egyetem Kari kutatási konferenciáján.

Lápi póc (*Umbra krameri*) és réti csík (*Misgurnus fossilis*) állományok felmérése

A két faj állományainak vizsgálatára indított korábbi felmérések ebben az évben is folytatódtak a Szigetközben, a korábban megkerült (korábban kipusztultnak hitt) lápi póc népség kiterjedésének további behatárolására. Szerencsére az állomány egy része túlélte a száraz periódust, azonban a beavatkozásokkal – kotrás, iszapolás – érintett szakaszokon jelentős mértékű volt a népség visszaesése. A Lajmák területén továbbra sem történt meg a póc népség áttelepülése az Örömkőlaposi-csatornából, mely áramló vízzé alakult, inkább csak a szegély csendesebb vizében tenyészik, míg a Lajmákon a vízborítás változatlanul nyers, messze áll még a lápi jellegtől.

A Nyirkai-Hany területén is történt a szárazság miatt bizonyos mértékű élőhely veszteség, azonban ott is fenn tudott maradni a populáció. A réti csík mindkét helyen megmaradt.

Több, korábban nem ismert élőhelyről (csatornából) is sikerült kimutatni a pócot és a csíkot az Észak-Hanságban, ezek egy része N 2000 területen kívül van és az erdészeti munkák céljára történő csatorna kotrási munkák veszélyeztetik az állományokat. A FHNPI egyes területein a NBmR keretében halfaunisztikai vizsgálatok zajlottak, melyek során mind a Szigetközből, mind pedig az Észak-Hanságból szintén további póc és réti csík adatok kerültek elő.

Az előző évben betervezett vizsgálatok eredményeként a Kepés-Lesvári-csatorna vízrendszeréből olyan helyről is sikerült kimutatni jelentős póc és réti csík népséget, melyet föltehetően nem fenyegetnek kotrási munkák.

Ragadozómadarak területhasználatának és táplálkozásának vizsgálata

A korábban megkezdett telemetriás jelöléseket tárgyévben folytattuk – egerészölyv (*Buteo buteo*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*) és darázsölyv (*Pernis apivorus*) esetében – adataik részben publikálásra kerültek. Elvégeztük a Madárvárta II. pályázat keretein belül a barna rétihéja (*Circus aeruginosus*) és rétisas (*Haliaeetus albicilla*) jeladók felszerelését. A 2014-ben indult „A veszélyeztetett parlagi sas és kerecsensólyom populációk zsákmánybázisának biztosítása a Kárpát-medencében” LIFE program keretében kamerával vizsgáltuk 3 pár kerecsensólymot (*Falco cherrug*) és egy pár parlagi sast (*Aquila heliaca*), ahol egy fióka is jelölve lett műholdas jeladóval. Utóbbi program tárgyév végén lezárult.

A kétéltű és a hüllő fauna vizsgálata a határmenti Natura 2000 területeken

"Az ökológiai monitoring tevékenység határon átnyúló összehangolása a Fertő-tó és a Hanság Natura 2000 területein" című ATHU2 "Vogelwarte Madárvárta 2" rövid című projekt keretében folytatott feltáró herpetológiai kutatás célja a kijelölt Natura 2000 területek és azok környezetének történeti és aktuális fajösszetétel meghatározása, a kimutatható fajok egyedszámának becslése, a jelentős szaporodóhelyek felkutatása, valamint a fajok természetvédelmi helyzetének feltárása, javaslattevél a káros hatások csökkentése érdekében.

A hat vizsgálatba vont terület közül 2018-ban a Fertő-tó – HUFH20002, a Fertőmelléki-dombok – HUFH20003, a Soproni-hegység – HUFH20012 és a Határ-menti erdők – HUFH20013 Natura 2000 területein, összesen 16 terepnapon végeztünk a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer kétéltű és hüllő vizsgálatokra leírt módszertana (KISS et al. 2005). szerint felméréseket.

A 2018. évi vizsgálatok során a Soproni-hegységben (HUFH20012) két hüllőfajt és a tavalyi évhez képest egy újabb kétéltű fajt (*Pelophylax ridibundus*) tudtunk kimutatni. Ezzel ötre emelkedett a vizsgálat időszakában megtalált kétéltűfajok száma a hegységben.

A Határ-menti erdők (HUFH20013) Nagycenk és Kópháza között elterülő erdőtömbben történtek kétéltű és hüllő megfigyelések. A 2017-ben kimutatott öt kétéltűfaj és a pettyes göte (*Lissotriton vulgaris*), mint a területről eddig ismeretlen fajt tudtuk kimutatni. Az irodalmi adatokból ismert három hüllőfajból az idei évben a fürge gyík (*Lacerta agilis*) került elő.

A Fertőmelléki-dombsor (HUFH20003) területén a Hidegség és Fertőrákos között végeztünk kétéltű és hüllő faunisztikai felméréseket. A Natura 2000 területen jelentős kétéltű szaporodóhelyet továbbra sem találtunk. A területről 2017-ben kimutatott négy kétéltűfaj mellett az erdei béka (*Rana dalmatina*), továbbá a tavaly is kimutatott két hüllőfaj került elő 2018-ban.

A Fertő tó (HUFH20002) környezetéből korábban ismert 12 kétéltűfaj közül hat – vöröshasú unka (*Bombina bombina*), barna ásóbéka (*Pelobates fuscus*), barna varangy (*Bufo bufo*), zöld varangy (*Bufo (Pseudepidalea) viridis*), zöld levelibéka (*Hyla arborea*), tavi béka (*Pelophylax ridibundus*), – továbbá két hüllő – a fürge gyík (*Lacerta agilis*) és a vízisikló (*Natrix natrix*) előkerült a felmérések során.

A Fertőboz és Hidegség között kiépített terelő és átereszt rendszer 2018-ban alig használták a kétéltűek, illetve a vonulási időszakokban nem volt jelentős az út két oldala között a vándorlás.

A vízi sikló (*Natrix natrix*) – úttestre történő feljutását a rendszer nem akadályozza meg, s a tapasztalatok alapján a kígyók nem szívesen használják az alagutat. Az úton napozó állatok jelentős része elpusztult. A Fertő déli szegélyében futó országút más részein is ugyanezen fajok voltak megfigyelhetők az úton, és az elütött egyedek száma sem volt több mint a védett szakaszon. A korábban tapasztalt vándorlás elmaradásának oka egyelőre ismeretlen.

A kutatás a INTERREG V-A Ausztria-Magyarország Programban keretében a ATHU 2 Vogelwarte Madárvárta 2 projekt segítségével valósult meg.

Denevérfauna vizsgálata a határmenti Natura 2000 területeken

A Fertő-Hanság Nemzeti Park denevérfaunájának rendszeres kutatása 2018-ban is folytatódott a Vogelwarte/Madárvárta 2 ATHU INTERREG projekt keretében.

A kutatások során, 2018-ban 15 mintavételi helyen 19 alkalommal folytattunk akusztikai mintavételeket, az adatgyűjtések a Határ-menti-erdők (HUFH20013) Natura 2000 terület három különböző blokkjában (1. Köves-erdő, 2. Nagycenki-erdő és a Peresztegi-erdő, 3. Horpácsi-erdő) történtek. A befogásos mintavételek (8 mintavételi hely) és a rádiótelemetriai vizsgálatok a Soproni-hegység területén zajlottak. Az akusztikai mintavételek során 14 mintavételi helyen, összesen 18 detektoréjszaka mintavétel történt. Akusztikai módszerrel összesen hat denevérfajt sikerült egyértelműen kimutatni a területről: nyugati pisedenevér (*Barbastella barbastellus*), rőt koraidenevér (*Nyctalus noctula*), szőröskarú koraidenevér (*Nyctalus leisleri*) szoprán törpedenevér (*Pipistrellus pygmaeus*), közönséges törpedenevér (*Pipistrellus pipistrellus*), közönséges késeidenevér (*Eptesicus serotinus*). A faji szinten nem azonosítható denevérfajok között biztosan megtalálható még a fehérszélű törpedenevér (*Pipistrellus kuhlii*) és a durvavitorlájú törpedenevér (*Pipistrellus nathusii*) is, illetve több hangfelvétel jelezte a nagy-Myotis fajok (*Myotis myotis*-*Myotis blythii*) előfordulását is. Fontos eredmény az akusztikailag egyértelműen azonosítható, fokozottan védett, Natura 2000 jelölőfaj nyugati pisedenevér (*Barbastella barbastellus*) kilenc mintavételi helyen való előfordulása.

A befogásos mintavételek során nyolc denevérfajt sikerült kimutatni. Fontos adat a nyugati pisedenevér (*Barbastella barbastellus*) négy mintavételi helyről való megkerülése, mely több esetben laktáló példányok befogását jelentette, ami a területen való szaporodókolóniák meglétét jelzi. Két mintavételi helyről kerültek meg a fokozottan védett, erdőlakó nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*) laktáló, illetve szabadult példányai, amelyek egyértelműen jelezték a faj szaporodó kolóniáit. Kiemelten fontos adatot sikerült produkálni a csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*) Soproni-hegységben való befogásával, mely a hegységre nézve a faj első adata volt. A szabadult példány befogása azt is jelentette, hogy egy szaporodókolónia tagjai használják a területet táplálkozás során. A további megkerült denevérfajok között volt a Natura 2000 jelölőfaj közönséges denevér (*Myotis myotis*), több mintavételi helyen megkerült a közönséges törpedenevér (*Pipistrellus pipistrellus*), a Brandt denevér (*Myotis brandtii*) és a nimfadenevér (*Myotis alcaethoe*), mindhárom faj kölykezőkolóniákkal is jelen van a területen. A vízi denevér (*Myotis daubentonii*) csupán adult hím példányokkal került meg a terület két mintavételi helyéről.

A befogások során három, jelölésre alkalmas denevéregyedet tudtunk jelölni rádióadókkal. A követési időszakban mindhárom jelölt példányt sikerült lokalizálni, összesen 10 búvóhelyet tudtunk felderíteni.

A jelölt piszedenevérek a tipikus holtfa búvóhely mellett több olyan búvóhelyet használtak, amelyek élő fában voltak, de a faegyednek olyan holt oldalágakkal rendelkeztek, amelyeken megtalálhatóak voltak a faj által oly kedvelt leváló kéreglemezek és a mögöttük kialakuló rések.

A jelölt nagyfülű denevér egy laktáló nőtény volt, követése két felderített tanyahelyet eredményezett, melyek közül az egyiknél kirepülésszámlálásra is lehetőségünk nyílt, a tanyahelyet 45 példány, két nappal később 13 példány használta, mely egyedszámváltozás a fajra jellemző tipikus fíziós-fúziós kolóniaszerkezetet és az azzal járó dinamikus szálláshelyhasználatot jól jelezte.

Közösségi jelentőségű lepkefajok általános faunisztikai felmérése nappali felvételekkel és fénycsapdás mintavételezéssel

A vizsgálati időszak második évében 9 közösségi jelentőségű lepkefaj esetében végeztünk faunisztikai kutatást a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság illetékességi területén. A *Proserpinus proserpina* és a *Maculinea* fajok kivételével mindegyik lepkefajnak észleltük újabb előfordulását. Ugyanakkor további potenciális élőhelyek felkeresése során várhatóan sikerül a hangyaboglárkák korábban ismeretlen előfordulását kimutatni.

Az *Eriogaster catax* esetében elsősorban szórványos előfordulásokat kerestünk, mivel véleményünk szerint a nagyobb élőhelyfoltok és stabil populációk már ismertek. Néhány új előfordulást rögzítettünk, mindegyiket kis élőhelyfoltokban.

Az *Euplagia quadripunctaria*, *Lycaena dispar rutilus*, *Euphydryas maturna*, *Parnassius mnemosyne* és *Zerynthia polyxena* fajok esetében több új előfordulást jegyeztünk fel.

Tapasztalataink alapján a vizsgálati terület jelentős része az emberi tevékenységek káros hatásainak erősen kitett. Az egykori természetes vegetációt sok helyen mezőgazdasági kultúrák, invazív növényfajok összefüggő állományai és/vagy idegenhonos fajokból álló erdők váltották fel. Ugyanakkor a Natura 2000 területek határain belül – illetve néhány esetben azokon kívül is – még fellelhetők azok az élőhelyek, amelyek alkalmasak a kutatott fajok számára.

Az erdei élőhelyek jelentős részén a természetszerű erdőgazdálkodás még kevésbé jellemző. Több esetben tapasztaltuk az intenzív művelési módok és idegenhonos fajok használatát, ami nem kívánatos a védett és közösségi jelentőségű lepkefajok szempontjából. A kisebb területű kökényes-galagonyás foltok megfelelő élőhelyet jelenthetnek az *E. catax* számára, főleg, ha ezek fennmaradása hosszú távon biztosított. Abundáns populációkat várhatóan nem tartanak el, de fontos ugrókövek (stepping stones) lehetnek, elősegítve a populációk közötti génáramlást.

Végső konklúzióink szerint a vizsgált területeken az elvárásoknak megfelelően alakult a 2018. évi lepke-faunisztikai felmérés. A projekt eddigi tapasztalatait felhasználva következő évben a vizsgált fajok számos új előfordulására számíthatunk.

A kutatás a INTERREG V-A Ausztria-Magyarország Programban keretében a ATHU 2 Vogelwarte Madárvárta 2 projekt segítségével valósult meg.

Az Ikva és a Soproni-hegység kistvízfolyásainak és állóvizeinek vízi makroszkópikus gerinctelen faunájának felmérése

Az Ikva és vízrendszere, illetve a Soproni-hegység vízfolyásainak és állóvizeinek intenzív vizsgálatát a 2017 és 2020 közötti időszakban végezzük. 2018-ban a projektterületen belül tíz mintavételi helyen végeztük el a vízi makroszkópikus gerinctelen fauna felmérését április 16.

és 18. között. A felmérések során mennyiségi típusú mintavételt alkalmaztunk. A vizsgálatra kijelölt mintavételi egységekben összesen 10 nagyobb rendszertani csoportba tartozó, 125 makrogerinctelen taxon jelenlétét igazoltuk. A vizsgált vízterekből 8 vízciga (*Gastropoda*), 11 kagyló (*Bivalvia*), 15 vízbogár (*Coleoptera*), 25 kérész (*Ephemeroptera*), 8 álkérész (*Plecoptera*), 8 pióca (*Hirudinea*), 4 magasabbrendű rák (*Malacostraca*), 8 szitakötő (*Odonata*), 11 vízi poloska (*Heteroptera*) és 27 tegzes (*Trichoptera*) taxon került elő. A felmérési eredményeink igazolták, hogy a vizsgált víztestek közül a közepesen finom mederanyagú dombvidéki, hegylábi kisvízfolyások makrogerinctelen faunájában megtalálható a hazai védettséget élvező *Aquarius najas* vízfelszíni poloskafaj. E faj az ilyen jellegű vízfolyásoknak jellemzően a part menti sávjában fordul elő. Ezen kisvízfolyásokban szintén kimutattuk a ritka, védett *Macronychus quadrituberculatus* bogárfajunk egyedét, amely karmosbogár lévén az áramló vizeket kedveli és a vízben található faágak, levelek és egyéb növényi részek között található meg leggyakrabban. A vizsgált dombvidéki kisvízfolyásokból ugyancsak előkerültek a mederszegélyben található vízínövényzetet preferáló *Coenagrion ornatum*, valamint a mérsékelt áramlású, sekély mederrészek üledékfelszíneire kötődő, hazánkban ritka *Orthetrum brunneum* szitakötőfajok példányai is a felméréseink során. A vizsgálati területről kimutattuk a növényzetmentes mederfelszínnek iszapos, homokos üledékének felszínén és felső rétegében rejtőző *Gomphus vulgatissimus* folyami szitakötőfaj önfenntartó állományainak jelenlétét is. Kiemelkedő természeti értéket képviselnek a területen a fokozottan védett *Cordulegaster heros* hegyi szitakötőfaj állományok. E faj a jól árnyékolt patakszakaszokat kedveli, amelyeknek a homokos-iszapos üledékfoltokkal jellemezhető mérsékelt áramlású élőhelyfoltjaiban találják meg a számukra megfelelő élőhelyi feltételeket. A vizsgált területen megtalálható vízterek, vizes élőhelyek olyan védett és fokozottan védett makrogerinctelen fajok számára biztosítanak kedvező élőhelyi adottságokat, amelyek állományainak megóvása országos viszonylatba is fontos. Mindemellett mennyiségi felméréseinkkel is igazoltuk több nem őshonos, inváziósan terjedő faj jelenlétét a területről (*Corbicula fluminea*, *Potamopyrgus antipodarum*, *Sinanodonta woodiana*), melyek terjedése kedvezőtlen hatással van az őshonos kagylófajok populációira. A vizsgált élőhelyek jó ökológiai állapotára jellemző környezeti feltételek fenntartása esetén, megfelelő kezeléssel, az őshonos fajok populációinak növekedésére, ill. az idegenhonos faunaelemek terjedésének lassulására lehet számítani.

A kutatás a INTERREG V-A Ausztria-Magyarország Programban keretében a ATHU 2 Vogelwarte Madárvárta 2 projekt segítségével valósult meg.

Rákfelmérések a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság védett és Natura 2000 területein

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság igazgatási területéhez tartozó, könnyen lábalható kis- és közepes vízfolyások területén végzett, tízlábú rák felmérések eredményeit részletezzük az alábbiakban. A vizsgálat alá eső vízfolyások túlnyomó többsége a Rábca vízgyűjtő területéhez tartozik, egyetlen kivétellel (Zsejkei-csatorna), amely viszont a szigetközi mentett oldali vízpótló rendszer egyik eleme.

A felmérések 2017-ben és 2018-ban zajlottak, többségében lábalva, hálózással, kick & sweep módszerrel, egyedi tereptárgyak kiszedésével, rákok számára alkalmas búvóhelyek feltárásával, aktív felkereséssel. Nagyobb méretű vízfolyások esetében partról való kézi hálózással, csónakból való halászattal és elektromos halászgéppel is történtek vizsgálatok, többségében külsős halász szakemberek bevonásával.

A tízlábú rák jelenlét/hiány adatok mellett egyéb vízi gerinctelen fajok és halak megkerülési adatai is följegyzésre kerültek. Sajnos a térség nem bővelkedik a hazai tízlábú rák fajokban, összességében csak a Rák-patak felső folyási szakaszairól került elő folyami rák népesség. Ennek jelenléte régtől fogva ismert (=Rák-patak) és bizonyos szakaszokon a népesség stabilnak is tekinthető. A vízrendszert alulról „védi” Sopron városa, ahol a vízfolyás hosszabb szakaszon zárt csőben halad, de még esetleg terhelések is érhetik, így inváziós fajok feljutására viszonylag kicsi az esély, még ha esetleg a vízrendszerbe be is jutnának. A felső szakaszokon a Rák-patak vízgyűjtője nem érintkezik más vízfolyás vízgyűjtőjével, így osztrák oldalról sem túl valószínű, hogy esetleg idegen honos faj (pl. jelzórák) a vízrendszerbe bejusson. Ez a honos faj itteni populációjának megőrzése szempontjából kedvező helyzet.

A korábbi irodalomban elterjedt tévhit – kövirák előfordulása a Rák-patakban – tapasztalataink és vizsgálataink szerint (bizonyító példány hiányában) elvethető.

Kecskerák a vizsgált vízfolyás szakaszokból nem került elő, bár tudomásunkra jutott, hogy a Rábca (már jócskán nem lábalható) alsóbb szakaszán kimutatták a fajt. Nem kizárt, hogy a Kis-Rábán is él már, de nekünk nem sikerült megtalálni.

Az idegen honos fajok közül a cifrarák egy szigetközi, igen abundáns populációjára hívta fel a figyelmünket Kovács Tibor és Juhász Péter (Kovács & Juhász személyes megbeszélés), a Zsejkei-csatorna Lipót (termálfürdő alatti) szakaszán. A jelzést követően mi is meggyőződünk a faj jelenlétéről. Következő évben a csatornán egy hosszabb szakaszt érintő, alapos vizsgálatot hajtottunk végre elektromos halászgéppel, azonban ennek során nem került elő a faj egyetlen példánya sem. Időközben egy jelentősebb karbantartási munka zajlott a csatornán, nem zárható ki, hogy ennek következtében drasztikusan lecsökkent a cifrarák népesség.

Újabb információk horgászoktól kerültek hozzánk, a Lajtáról folyami rák fogásáról érkezett hír. A készített fényképek alapján egyértelműen bebizonyosodott, hogy a kérdéses példány sajnos nem folyami rák, hanem a jelzórák egy példánya. Azóta a Mosoni-Dunából is érkezett fogási adat hozzánk."

Ritka és természetvédelmi szempontból jelentős xilofág és szaproxiylofág bogarak (Insecta: Coleoptera) kutatása a határmenti Natura 2000 erdők, a Rábaköz és a Hanság területén

A Soproni-hegység (HUFH20012) területéről a potenciális közösségi jelentőségű szaproxiylofág bogár jelölőfajok – *Cerambyx cerdo*, *Cucujus cinnaberinus*, *Limoniscus violaceus*, *Lucanus cervus*, *Osmoderma eremita*, *Rhysodes sulcatus*, *Rosalia alpina* közül négyet sikerült kimutatni. Ezek a *Cerambyx cerdo* (10 adat), a *Cucujus cinnaberinus* (5 adat), a *Lucanus cervus* (17 adat) és a *Rosalia alpina* (1 adat). További 23 védett faj (*Aesalus scarabaeoides*, *Aromia moschata*, *Calosoma inquisitor*, *Carabus arvensis austriacae*, *C. coriaceus*, *C. granulatus*, *C. intricatus*, *C. irregularis cephalotes*, *C. nodulosus*, *Cerambyx scopoli*, *Coraebus fasciatus*, *Cychrus attenuatus*, *Dicerca berolinensis*, *Dorcus parallelipedus*, *Ergates faber*, *Gasterocercus depressirostris*, *Gnorimus variabilis*, *Necydalis ulmi*, *Saperda scalaris*, *S. similis*, *Schizotus pectinicornis*, *Sinodendron cylindricum*, *Xylotrechus pantherinus*) 112 adata is excel alapú adatbázisba került. Az összesen leadott adatok száma 204. Természetvédelmi szempontból a ritka és védett fajok adatainak sűrűsödési göcai által kijelölt területrészek érdemelnek kiemelés. A további értékelést Kovács Tibor és Ambrus András: A Soproni Tájvédelmi Körzet xilofág és szaproxiylofág bogarai (Coleoptera) című fejezetrésze tartalmazza (3. számú melléklet).

A kutatás a INTERREG V-A Ausztria-Magyarország Programban keretében a ATHU 2 Vogelwarte Madárvárta 2 projekt segítségével valósult meg.

Nádasok madárökológiájának határon átnyúló felmérése: sitke állományok vonulás és populációdinamikai vizsgálata

A Fertő-tó nádasában egy 10 kilométeres transzekt mentén a ponttérképezés 2017-ben indult meg pilot vizsgálatokkal. A felmérés 2018-ban már a teljes vizsgálati időszakban a kitűzött projektterületen lett elvégezve. A program célfaja a fülemülesitke amelynek hazai állománya döntő részben a Fertő nádasában félszkel. Ehhez kapcsolódik a Fertő-tó területén madárgyűrűzés elvégzése, különös tekintettel a fülemülesitke vonulásának vizsgálatára. 2018 őszen két héten keresztül végeztünk madárgyűrűzést Fertőújlak térségében, a Hanság-főcsatorna töltésén. Ez idő alatt 22 madárfaj 1315 egyedét jelöltük meg, fülemülesitkéből pedig 218 példányt. A munka során a helyi megkerüléseken túl Ausztriából és Szlovéniából fogtunk vissza madarakat.

A kutatás a INTERREG V-A Ausztria-Magyarország Programban keretében a ATHU 2 Vogelwarte Madárvárta 2 projekt segítségével valósult meg.

A vízimadarak és a szikes tavak közötti kölcsönhatások felmérése

A hároméves Fertő kutatási megbízás részeként a 2018-ra kitűzött céloknak megfelelően a Borsodi-dűlő és a Nyéki-szállás rekonstrukciós mintaterületeken részletesebb limnológia képet alkottunk a vizes élőhelyek állapotáról. A hipotézisekben a fertőzugi szikes tavak vannak megjelölve referencia állapotként, ahol a referencia adatok gyűjtése még folyik az osztrák partner (WCL) közreműködésével, és a vállalatoknak megfelelően majd a zárójelentésben lesz lehetséges a részletes összehasonlítás. Ezért most a rekonstrukciós területeken és a Fertő magyar oldalán a nyíltvízben párhuzamosan felmért limnológiai kulcstényezőket hasonlítottuk össze a hipotézisekben meghatározott szempontok szerint a természetességi állapot értékelése céljából, megalapozva ezzel a rekonstrukció sikerének komplex értékelését.

Ugyanakkor a rekonstrukciós terület és a Fertő összehasonlításánál figyelembe kell venni azt a meghatározó ténytet, hogy limnológiai értelemben a Fertő egy sekély tó, amely a vízszabályozásnak köszönhetően nem szárad ki, míg a rekonstrukciós terület egy időszakosan kiszáradó igen sekély nyíltvízű vizes élőhely. Ennek megfelelően nyilvánvaló sziginifikáns különbségek vannak bizonyos alapvető fizikai tényezőkből (pl. vízmélység, zavarosság) a Fertő és a rekonstrukciós terület között, melyek kihatnak a kémiai és biológiai tényezők alakulására is. Ugyanakkor a sziginifikáns különbségek értékelésekor a minta elemszámot is figyelembe kell venni, amely egy év tekintetében csak korlátozott következtetések levonására ad lehetőséget, valamint a Nyéki-szálláson a három hónapig tartó száraz állapot miatt kevesebb adatot tudtunk gyűjteni, ami a bemutatott sziginifikáns különbségek statisztikai erejét tovább csökkentik. Mivel nem volt sziginifikáns különbség a rekonstrukciós területek és a Fertő között a vízhőmérséklet, a pH és a fajlagos elektromos vezetőképességgel egyenes arányban lévő szalintás esetében, ezért feltételezzük, hogy ezek a fizikai és kémiai tényezők hasonló mértékben hatnak a vizsgált területek állapotára.

A vizsgált két rekonstrukciós ársztás limnológiai tekintetben hasonlóknak tekinthető, mert csak az ammónium és a nitrát tekintetében volt sziginifikáns különbség a Borsodi-dűlő és a Nyéki szállás között. A nitrát volt az egyedüli tényező, amelynél mind a három terület között

szignifikáns különbséget tudunk kimutatni a koncentrációkban. A Borsodi-dülőben az augusztusi óriási fonalas nitrogénkötő produkciót megelőzően nagyon nitrogénhiányos volt a környezet az ásványi N és az SRP aránya alapján, amely kedvezhetett a nitrogénkötésre képes szervezetek elszaporodásának, míg a Fertő nyílt vizében a nitrogénkötésre nem képes pikocianobaktériumok domináltak a kékalgá közösségben. Emellett az árasztási területen a Fertővel szemben meghatározó a tömeges vízimadár populációk okozta jelentős tápanyagterhelés, amely az árasztási területen a jelentős vízszintingadozással végbemenő koncentrációváltozások mellett szintén meghatározó tényező a tápanyag ellátottság tekintetében. A vizsgált C, N, P formák közötti korrelációk és a területi összehasonlítások alapján elmondható, hogy az árasztási területek a szerves nitrogén és foszforformákban szignifikánsan gazdagabban, mint a Fertő vize. Az OECD nemzetközi besorolás szerint mind a TP és az a-klorofill koncentráció évi átlaga alapján mindkét árasztási terület hipertrofikus, míg a Fertő trofitása csak mezo- illetve eutrofikus, ezáltal megerősítjük azt a hipotézist, hogy a vizsgált élőhely-rekonstrukciók tápanyagokban igen gazdag (hipertrof) rendszerek. Az algák számára hozzáférhető évi átlagos oldott ortofoszfát-foszfor egy nagyságrenddel nagyobb (80 µg/l), mint a Fertő nyílt vizében, viszont egy nagyságrenddel kevesebb, mint a fertőzött időszakos szikes tavakban jellemző ezres nagyságrendű értékek. Emellett az összes nitrogén-foszfor aránya (34–65) viszonylag magas érték, különösen az időszakos szikes tavakkal való összehasonlításban, ahol ez az érték gyakran egy alatti.

Az eredményeknek megfelelően azt a hipotézist, miszerint az árasztott mesterséges élőhely-rekonstrukciók fizikai-kémiai tulajdonságai jelentősen különböznek a fertőzött természetes tavakétól, részben igazoltnak látjuk (pl. N/P arány, SRP), viszont számos tényezőben megfelelnek a természetszerű szikes tavi állapotnak. Az a hipotézis, miszerint az árasztott mesterséges élőhely-rekonstrukciók vízi életközösségének fajösszetétele jelentősen különbözik a fertőzött természetes tavakétól elvetjük azzal a megjegyzéssel, hogy bizonyos élőlénycsoportok tekintetében a fajszám (biodiverzitás) alacsonyabb (pl. zooplankton), illetve bizonyos karakterfajok hiányoznak (pl. tócsarágok).

Megállapítottuk, hogy a Borsodi-dülő és a Nyéki-szállás között nincs szignifikáns különbség a madarak tápanyagbevitelében. Az évi összes C, N, P fajlagos adatokat összevetve más területekkel megállapítható a Fertő menti árasztási területeken 1,5–2-szer nagyobb terhelési értékeket kaptunk (~50 g C, 4 g N, 1 g P/év/m²), mint a kiskunsági szikes tavakon (Boros et al., 2008; 2016), amely az itt észlelt nagyobb vízimadár egyedsűrűségi értékekből adódik. Tekintettel arra, hogy 2018-ban elenyésző mértékű volt a Hansági-főcsatornából kieresztett víz mennyisége, ezért a vízterekbe jutó tápanyagok döntő hányadát ebben az évben a madarak szolgáltatták. Ezért a tárgyévi vizsgálatok is megerősítik azt a hipotézist, miszerint az árasztott mesterséges élőhely-rekonstrukciók tápanyag-ellátásában a vízimadaraknak meghatározó szerepe van, ami hasonló nagyságrendű a természetes szikes tavakéhoz, valamint hogy a potenciális vízimadár táplálékkínálatának mennyisége nem különbözik a természetes tavakétól. Emellett igazoltuk azt is, hogy a Fertő sekélyebb vízű parti zónája jobb táplálkozó terület a bőjti réce számára, mint a zárt nádas, viszont a zárt nádas biztonságos éjszakázó hely számára, melyek az élőhely választás napszakos változásában jól tükröződnek. A GPS-GSM adóval jelölt bőjti réce segítségével adatokat szolgáltatunk a vonulási útvonalon Sziciliában a faj napi aktivitásáról és élőhely választásáról is. Összegezve megállapítottuk a klaszteranalízis eredménye alapján, hogy a Nyéki-szállás limnológiai értelemben jobban hasonlít a Fertő nyíltvízi élőhelyére, mint a Borsodi-dülő, így feltételezhetően ez áll közelebb a természetszerű

szikes tavi célállapothoz, melyet a jövő évben a fertőzugi térségre is kiterjedően további összehasonlító vizsgálatokkal fogunk elemezni

Fészkelő énekesmadarak vizsgálata a Fertő-táj természetes élőhelyeinek komplex helyreállítása és fejlesztése” projektben cserjeirtással érintett területeken

A Fertő táj komplex természetvédelmi élőhely-rekonstrukciós munkálatainak keretében a tó peremvidékének hazai oldalán cserjeirtásokat terveznek az idegenhonos cserje- és fafajok visszaszorítása és a gyepek természetes állapotainak visszaállítása céljából. A beavatkozásokat 2018-2020 között végzik majd el. Mivel a beavatkozások érinthetik a területen élő - költő- és vonuló - énekesmadár fajokat, így szükségessé vált a célcsoport monitorozása a beavatkozások előtt, -alatt és -után, hogy képet kaphassunk a madártani természetvédelmi értékek helyzetéről. A fészkelő énekesmadarak vizsgálata a beavatkozással érintett területek 60 megfigyelési pontján történik, négy éven át, évi három alkalommal (tavasz, nyár, ősz). 2017-ben összesen 54 énekesmadár faj egyedeit figyeltek meg a 60 vizsgálati helyszínen, majd 2018-ban a fajlistát további három fajjal bővítették. Legnagyobb számban (legtöbb ponton) a 2017-2018-as összesített adatok alapján a barátposzáta, a kék cinege, a feketeterigó, a seregély, a sárgarigó, a fülemüle, a nádiringó, és barkós cinege fordult elő.

A kutatás a „KEHOP-4.1.0-15-2016-00059 A Fertő-táj természetes élőhelyeinek komplex helyreállítása és fejlesztése” projektet előkészítő alapállapot felmérés keretében valósult meg.

Az északi pocok (*Microtus oeconomus mehelyi*) vizsgálata a Fertő-táj természetes élőhelyeinek komplex helyreállítása és fejlesztése” projekt által érintett területeken

Az északi pocok 2018. évi vizsgálatait során a Fertő tó mentén 3 mintaterület érintettek a munkák, emellett a kistóalmi lápréten is kihelyeztek 10 csapdakvadrátot. Az összes csapdázási helyszín esetében 159 fogást és 5 visszafogást regisztráltak, amelyek 10 kisemlős fajt jelentettek. A legfontosabb eredmény, hogy több évtizedes kutatás után 2018-ban az északi pocok életképes szaporodó állományát bizonyítottuk a Hegykötől északra elhelyezkedő mintaterületen. A másik három élőhelyen az északi pocok nem került elő. Legnagyobb számban a pirók erdeiegeret és az erdei cickányt fogtak, mindkét faj minden vizsgált élőhelyen jelen volt. A kistóalmi lápréten fajgazdag, magas denzitású kisemlős közösség található, így valószínűsíthető, hogy az északi pocok továbbra is jelen van a területen. A pirók erdeieger térhódítása az összes mintaterületen jellemző, mely hatás kedvezőtlen az északi pocok megtelepedése szempontjából.

A kutatás a „KEHOP-4.1.0-15-2016-00059 A Fertő-táj természetes élőhelyeinek komplex helyreállítása és fejlesztése” projektet előkészítő alapállapot felmérés keretében valósult meg.

Az északi pocok (*Microtus oeconomus mehelyi*) monitorozása a Hanságban és a Szigetközben

2018 őszén folytattuk az északi pocok elevenfogó csapdákkal történő felmérését az Észak-Hanság, Dél-Hanság, Tóköz és Szigetköz területén. Ebben az évben a négy csapdakvadrátot a négy tájegység 1-1 kiemelt élőhelyén helyeztük el, az évek óta megszokott helyeken: Oslis-Hany, Úrhany, Barbacsi-tó, Lipóti morotva. A négy mintaterület mindegyikén sikerült már bizonyítanunk az északi pocok jelenlétét, de a 2017-es évben ebből csak három esetén tudtuk kimutatni a fajt.

A 2018-as vizsgálatok során két mintaterületen került kézre az északi pocok, de ezúttal sem a Barbacsi-tavon, sem az Osl-Hanyban nem volt a kimutathatóság felett a faj egyedszáma. Legnagyobb számban és legmagasabb denzitással az Úrhanyi réteken volt jelen a faj, itt 14 pld/ha egyedsűrűséget számítottunk. A Lipóti morotva területén 2018-ban is bizonyítottuk az északi pocok jelenlétét, ezúttal 9 pld/ha denzitással.

A 3 kvadrátban és 5 vonal-transzektben kihelyezett csapdákból összesen 300 fogást regisztráltunk, ennek eredményeképpen 9 kisemlős faj 267 példánya került kézre, valamint 33 alkalommal fogtunk vissza általunk megjelölt állatot. Legtöbb fogást (89 pld) a Lipóti morotva területén regisztráltuk, a kisemlős közösség diverzitása is itt volt a legmagasabb. Az északi pocok ebben a kisemlős közösségben 10%-os dominanciával volt jelen, míg a generalista pirok erdeiegér dominanciája meghaladta az 50%-ot.

A legtöbb faj a Barbacsi-tó területén került kézre, ugyanakkor sajnos az északi pocok ebben az évben nem került elő erről a területről. A pirokegér dominanciája ezen az élőhelyen a vizsgálati időszak alatt 64% volt, magasabb, mint 54 pld/ha denzitással.

Az Úrhanyi réteken ezzel szemben az északi pocok erős dominanciával volt jelen, az összes fogás 41%-át ez a faj tette ki, ami jól mutatja az élőhely kiváló adottságait. Fontos megemlíteni, hogy az erősen terjeszkedő pirok erdeiegér az úrhanyi mintaterületen nem volt jelen, amely adat szoros összefüggésben áll az északi pocok számára kedvező élőhelyi adottságokkal. Utóbbi megállapítás azt is alátámasztja, hogy a nagy kiterjedésű, homogén magassásos élőhelyek esetében a kaszálások során fontos kaszátlanul hagyott területeket kialakítani, amely biztosítja az északi pocok túlélését, ugyanakkor megfelelően váltogatva ezen területek helyzetét, az élőhelyek kívánt botanikai jellege hosszú távon fenntartható.

Épületlakó denevérek kolóniák vizsgálata

Az épületlakó denevérek elsősorban tavasztól nyár végéig tartó időszakban tartózkodhatnak zavartalan épületekben, épületrészekben. Az általában minimális mértékű zavarás miatt potenciális épületlakó denevér szálláshelynek számítanak a templomok és kastélyok padlásai, esetenként pincéi. Ritkább számban, de előfordulhatnak denevérkolóniák családi házak padlásain is. Az emberi tevékenységek okán, melyek első sorban a potenciális denevérszálláshelyeken történő átalakítások, különösen fontos a denevérek által használt épületek pontos ismerete, továbbá a már ismert kolóniák rendszeres ellenőrzése, illetve az egyedszámban történő változások nyomon követése. A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság területén folytatott, korábbi épületlakó denevérkutatásoknak köszönhetően számos adat állt rendelkezésre. Azonban az elmúlt 15 évben a potenciális denevérszálláshely épületek többségén végeztek a tetőszerkezetet érintő felújítási munkát, amely indokoltá tette az ismételt felmérést. A 2015-2017-es időszakban újfent nagyszámú adat gyűjtése valósult meg. Ennek eredményeképpen lehetőség nyílt 1995-2017-ig gyűjtött adatok összehasonlítására, mely jelentős változásokat mutatott a fajok megoszlásában, valamint az összesített egyedszámban is. A 2018.06.26-2018.07.03 közötti mintavételezés során a 2015-2017 felmérési időszaktól ismert, Győr-Moson-Sopron megye területén összesen 14 épületben megtalálható, 20 egyedszámúnál nagyobb kolóniák ismételt felmérése, illetve további 18 denevérek számára alkalmasnak vélt épület - iskola, óvoda, kollégium, illetve önkormányzati épület, - átvizsgálása történt meg. A 2018-as évben minden denevérek által lakott épületben, a denevérek jelenlétére figyelmeztető, a Fertő-Hanság Nemzeti Park elérhetőségével ellátott laminált tábla került kihelyezésre.

4.2. Monitorozás

4.2.1 A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (beleértve: Natura 2000) keretében folyó országos monitoring vizsgálatok

Védett növényfajok monitorozása

Egységes protokoll alapján történik a kiválasztott 57 növényfaj monitorozása. A programot egészíti ki a természetvédelmi örök éves adatszolgáltatása keretében történő adatgyűjtés. 2018-ban 6 faj (*Cirsium brachycephalum*, *Gentiana pneumonanthe*, *Iris sibirica*, *Matteuccia struthiopteris*, *Ophrys insectifera*, *Galanthus nivalis*) felmérését végeztük el.

Ürgemonitoring

A három mintavételi területen (Sarród – Ürgedomb, Fertőszéplak – Széplaki legelő, Pér – repülőtér) a kötelező NbMR monitoringot és a teljes kotorék felmérést is elvégeztünk. Az adatok kiértékelése során minden állomány kisebb-nagyobb mértékű emelkedését észleltük, különösen a péri repülőtéren, ahol a kotorékszám tovább nőtt és új területeken is megjelent a faj. Ez részben a „A veszélyeztetett parlagi sas és kerecsensólyom populációk zsákmánybázisának biztosítása a Kárpát-medencében” LIFE program keretében elvégzett élőhelyrekonstrukciós munkálatok eredményének is köszönhető. A projekt 2018. december 31-én lezárult.

Telepítést 2 esetben végeztünk, a veszprém-megyei Szentkirályszabadjáról az Oslly-Hanyba és a Várbalogi Héricses TT-re összesen 25 pd került áttelepítésre a korábbi évek állományainak megerősítése céljából, továbbá 44 pd a „raptorspreyLIFE” projekt tenyésztési programja keretében a fertőszéplaki legelőkre

Növénytársulások monitorozása

Az idei évben a "*Calamagrostio-Salicetum cinereae*, *Puccinellietum limosae*, *Nymphoidetum peltatae*, *Salicetum albae-fragilis*, *Succiso-Molinietum coeruleae*, *Thelypteridi-Alnetum*" társulások mintavételezését végeztük el a protokollnak megfelelően.

Vonuló vízimadarak vizsgálata (NYME) – Országos program

A MAGYAR VÍZIVAD INFORMÁCIÓS RENDSZER VÍZIVAD ADATBÁZISÁNAK a fajok természetes állomány nagyságát, aktuális diszperzióját és a vízivad közösségek ugyancsak aktuális összetételét meghatározó megfigyelő rendszere a tartósan működő MAGYAR VÍZIVAD MONITORING.

A megfigyelések köre az alábbi taxonokra terjed ki: Búváralakúak (*Gaviiformes*), Vöcsökalkakúak (*Podicipediformes*), Lúdalkakúak (*Anseriformes*) minden fajára, továbbá a kárókatonára (*Phalacrocorax carbo*), a kis kárókatonára (*Phalacrocorax pygmaeus*), a nagy kócsagra (*Egretta alba*), a szürke gémre (*Ardea cinerea*), a szárcsára (*Fulica atra*), a darura (*Grus grus*) a réti sasra (*Haliaetus albicilla*) és a halászsasra (*Pandion haliaetus*) (1. ábra), azaz a 2010/2011-es szezontól kezdődően összesen 78 fajra.

A felsorolásból látszik, hogy elsősorban az azonos helyen élő fajokat, illetve fajcsoportokat választottuk ki, de ugyanakkor tekintettel voltunk a halgazdálkodás információigényére is. Így kerültek a felméréndő fajok listájára a búvárok és vöcsökök, vagy a két kárókatona faj és a szürke

gém. A Természetvédelmi Hivatal kérésére került a Monitoring fajlistájára a nagy kócsag, a daru és a réti sas.

Köztudott, hogy Európában a veszélyeztetett fajokon kívül szinte minden vízivad faj vadászható, míg Magyarországon csak néhány ezek közül. A vadászható fajok hazai listája évtizedekkel ezelőtt állapították meg, s azóta nem voltak folyamatos és egyértelmű vizsgálatok arra nézve, hogy napjainkban valóban a vadászható fajok azok, amelyek a leggyakoribbak a Kárpát-medencében. Kimaradtak a listából a gémfélék, a parti madarak, mert ezek felmérését - a telepeket is beleértve -, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület önkéntes megfigyelői végzik.

A Magyar Vízivad Monitoring megfigyeléseit az 1996/1997-es kezdő idényben októbertől márciusig, azaz 6 hónapban végezte, minden hónapban a nemzetközi szinkronnaphoz igazodva, azaz az adott hónap 15-éhez legközelebb eső szombaton, míg a vasárnap a rossz időjárás esetére tartalékolt megfigyelési nap volt. Az 1997/1998-as idényben már augusztus és április közötti 9 hónap a megfigyelés időszaka, amely így a vedlés, nyár végi gyülekezés időszakát ugyanúgy lefedi, mint az áprilisi későbbi vonulásokat.

A megfigyelést követően a Jelentőlapot a megfigyelők beküldik a Kutató Csoport székhelyére, ahol az a számítógépes VÍZIVAD ADATBÁZIS-ba kerül.

Gyűrűzőközpont működtetése

A korábbi évhez hasonlóan az idei évben az Igazgatóságunkon keresztül került biztosításra az országos gyűrűzőközpont működtetése, melyet az MME végzett.

2018. március végére megtörtént a 2017. évi madárgyűrűzési jelentések feldolgozása és lezárása (263168 gyűrűzési és 37108 visszafogási adat), valamint a beszámolók és a Központ éves jelentése határidőre elkészültek. A 2018-ban érkezett megkerülési levelek feldolgozását folyamatosan végeztük, év folyamán a Központ és az adatbázis folyamatosan naprakész állapotban volt. A gyűrűzőkkel, társközpontokkal és adatközlőkkel folyamatos és zökkenőmentes volt a kapcsolattartás. 2018-ban összesen 3523 megkerülési levél érkezett a Központba és került feldolgozásra. Ezek összesen 874 gyűrűzési, 298 visszafogási, 7265 megfigyelési és 411 kézrekerülési adatot tartalmaztak, amelyek a Központban kerültek kódolásra. Az év folyamán a megfigyelők egy része (142 felhasználó) közvetlenül a Tringa rendszerbe töltötte fel a megfigyelési adatait (7039 adatrekord), ezzel is csökkentve a Központ adminisztrációs munkáját.

2018-ban az Agrárminisztérium két madárgyűrűzési vizsganapot írt ki, amelyeken a sikeres vizsgát tett 13 új madárgyűrűzőt a Központ regisztrálta, így az év végén összesen 435 madárgyűrűzőt tartottunk nyilván (2018. december 31-én: 266 aktív, 110 inaktív, 59 passzív). Az új madárgyűrűzők mellett 5 korábbi gyűrűző munkatársunk egészítette ki a vizsgabizonyítványát további fajokkal vagy fajcsoportokkal

4.2.2 A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (beleértve: Natura 2000) keretében folyó helyi monitoring vizsgálatok

Kisalföldi Life+ program After Life keretében végzett vizsgálatok

A területen a projekt ideje alatt végzett monitorozási tevékenység 2016-tól átalakításra került és a helyreállító tevékenységek vizsgálata helyett elsősorban a fenntartó kezelések (legeltetés)

eredményességét, illetve a projektben elért eredmények fennmaradását vizsgálja. Az érintett kutatókkal közösen legeltetett-nem legeltetett mintavételi párosok kerültek kialakításra, illetve folytattuk a mesterséges gyepesítések és spontán visszagyepesedés folyamatának tanulmányozását.

Egyenesszárnyúak

Az egyenesszárnyú-együttesek vizsgálata 2018-ban is spontán, illetve mesterségesen végrehajtott gyeprekonstrukciók területén, valamint négy gyengébb természetességi állapotú gyepterületen kijelölt legeltetett/nem legeltetett mintapáron, valamint egy jó természetességi állapotú kontroll gyepterületen, összesen 11 mintavételi kvadrátban zajlott.

A mintavételi területeken 50×50 m-es kvadrátokban történt négy célzott adatgyűjtés (június, július, augusztus, szeptember), fűhálózással (300 fűháló-csapás) és egyeléssel. Az elemzések során az egyenesszárnyú-együttesek következő közösség-paramétereit vetettük össze: egyenesszárnyú fajok száma; védett egyenesszárnyú fajok száma; homoki karakterfajok fajszáma; egyenesszárnyú-együttesek életforma-típus szerinti összetétele; egyenesszárnyú-együttesek ökológiai preferencia-típus szerinti összetétele; karakterfajok relatív gyakorisága; egyenesszárnyú-együttesek összdenzitása; egyenesszárnyú-együttesek természetességi mutatója.

A 2018-ban végzett vizsgálatok során 29 egyenesszárnyú faj jelenlétét mutattuk ki. Az előkerült fajok közül kettő volt védett (*Acrida ungarica*, *Calliptamus barbarus*), hét számított homoki karakterfajnak (*Acrida ungarica*, *Calliptamus barbarus*, *Dociostaurus brevicollis*, *Euchorthippus pulvinatus*, *Myrmeleotettix maculatus*, *Oedaleus decorus*, *Stenobothrus fischeri*). A fogott fajok közül az országos gyakorisági kategóriák alapján négy ritka (*Calliptamus barbarus*, *Euchorthippus pulvinatus*, *Chorthippus dichrous*, *Stenobothrus fischeri*), öt pedig szórványos (*Euthystira brachyptera*, *Myrmeleotettix maculatus*, *Oecanthus pellucens*, *Ruspolia nitidula*, *Oedaleus decorus*) előfordulású volt.

A legeltetési kísérletre kijelölt területek egy részén, a 2018-ban megkezdődött legeltetésnek köszönhetően, az együttesek természetességi állapota javult (a vizsgált paraméterek változásai a homoki gyepek egyenesszárnyú-együtteseinek jellemző értékek irányába mutattak): a kimutatott fajsámok csökkentek, az együttesek összdenzitása és a homoki karakterfajok relatív gyakorisága növekedett, az együttesek természetességi mutatója kis mértékű javulást mutatott.

Az utókezelések hiányában kedvezőtlen irányba formálódó gyepszerkezet miatt a gyepesítési kísérletek területein feltárt együttesek természetességi állapota romlott: az együttesek denzitása, a homoki karakterfajok relatív gyakorisága, a psammophil és pseudo-psammophil fajok részaránya, az együttesek természetességi mutatója az előző évhez képest egyaránt csökkenést mutatott.

Madarak

A Kisalföldi Life+ projekt keretében végzett élőhelyrekonstrukció jelentősen átalakította a terület madárélőhelyeit. A fás, illetve fás-cserjés vegetáció visszaszorult, helyét nyílt, füves közösségek vették át. A vázolt módszertannal a madárközösség változásait jól nyomon lehetett követni. A gyakoribb madárfajok esetében elégséges

módon tudtam becsülni, míg a ritkább, de természetvédelmi szempontból jelentősebb fajok esetében nagy pontossággal lehetett meghatározni a fészkelő párok számát az egyes években.

Az élőhely-rekonstrukciós munka következtében több európai közösségi jelentőségű és hazánkban védett faj, mint az erdei pacsirta (*Lullua arborea*) és a parlagi pityer (*Anthus campestris*) fészkelő állománya növekedett a vizsgált területen, és mára kicsi, de stabil költőpopulációt alkotnak. A jövőbeni fennmaradásuk a terület kezelésétől függ. Ha a célnak megfelelően sikerül fenntartani a homokpusztai élőhelyet, mely kifejezetten kedvező ezen fajok számára, akkor biztosítva van a hosszútávú megmaradásuk. A parlagi pityer (*Anthus campestris*) esetében további előny lehet a rendszeres vagy legalább időnkénti legeltetés, amivel kopárabb területek maradnak meg, ami szükséges a faj fészkeléséhez.

2018-ban a terület két karakterfajának, a gyurgyalagnak (*Merops apiaster*) és a búbos bankának (*Upupa epops*) továbbra is stabil fészkelőállománya volt a területen. Mindkettő az előző két évhez képest hasonló nagyságrendben költött. Előbbi 40-50, utóbbi 2-4 párral képviseltette magát. A gyurgyalag esetében továbbra is fontos tényező a költőhelyül használt mesterséges dombok karbantartása.

Megjegyezendő ugyanakkor, hogy míg a parlagi pityer (*Anthus campestris*) és a gyurgyalag (*Merops apiaster*) a számukra alkalmas fészkelőhely hiányában a vizsgált terület tágabb környezetében nem vagy csak elvétve fészkel, addig az erdei pacsirta (*Lullua arborea*) és a búbos banka (*Upupa epops*) az egész gönyüi homokvidéken elterjedt, és a vizsgált területen csak egy kisebb hányaduk fészkel.

A fekete harkály, úgy mint a megelőző években, 2018-ban is jelen volt mint költő faj (*Dryocopus martius*). Amíg megtalálhatók lesznek a számára alkalmas idősebb fákból álló facsoportok, erdőfoltok, addig bármelyik évben számíthatunk a fészkelésére.

A tövisszűrő gébics, (*Lanius collurio*) szintén az előző évekhez hasonlóan, 25-30 párban fészkel a vizsgált területen.

2018-ban egy eddig meg nem figyelt közösségi jelentőségű faj, a karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*) minimum 3 egyedét sikerült a tavaszi időszakban megfigyelni. Mivel azonban az április végi megfigyelés még lehet egy késői vonulásban lévő egyed(ek) észlelése, a költés nem teljesen biztos, főleg, hogy a májusi számlálás idején nem sikerült észlelni a fajt a területen. Ennek ellenére nem zárható ki a faj 1-2 páros költése, mivel a fészkelőhely foglalás időszakán – ami április vége, május eleje, amikor is aktív násztevékenység figyelhető meg – kívül a faj rejtett életmódja miatt nehézkes annak észlelése.

Összességében úgy tűnik, hogy az első évek ingadozásai lassan eltűnnek, és stabilizálódni látszik a vizsgált terület fajösszetétele, és az egyes fajok állomány nagysága is. Az utóbbi évek kis mértékű eltérései a természetes hullámnak tudhatók be.

A talajfelszíni, illetve a kétéltű és hulló fauna esetében a vizsgálatok csak 2019. május végén fejeződnek be.

A rákosi vipera Life+ program After Life keretében végzett vizsgálatok

„A rákosi vipera védelme a Kárpát-medencében” című LIFE+ projekt lezárását követően az After LIFE program kereti között folytatódott tovább a rákosi vipera állományok monitoring vizsgálata a Hanságban kijelölt három mintavételi területén, a Fűzfaszigeten, a fokozottan védett Polgár-Pintér Hanyban és a két ismert élőhely között fekvő Nagydombon tovább. A hagyományos vizuális észlelés mellett az idei évben már folyamatosan végeztük a kibocsátott és rádióadóval megjelölt egyedek telemetriás követését is, illetve és a táplálékbázisát alkotó csoportok (kisemlősök, egyenesszárnyúak, kétéltűek, hüllők) vizsgálatát.

A tűzok (Otis tarda) állományfelmérése és monitorozása a Mosoni-síkon

2017/2018 telén Mosonszolnoknál 16-17 kakas és 38-39 tyúk, azaz 55-57 tűzok telet. Érdekes módon 2018. januárban már csak 7 kakas és 24 tyúk volt itt, feltehetően a nagyon enyhe időjárás miatt elhagyták a telelőhelyet, viszont a február végi – március eleji lehülés idején megint emelkedett a csapat létszáma, az 10 kakasból és 32 tyúkból állt.

A déli részen 5 éve kialakult új dürgőhelyen a szezon elején 2 ivarérett kakast és 9 tyúkot lehetett megfigyelni, viszont sajnos feltehetően a két kakas egyike ütközött nagyfeszültségű vezetéknek április közepén a levéli szélérőműparknál, ugyanis ezután már csak 1 kakast lehetett látni. A tradicionálisan nagy márialigeti dürgőhelyen ezen a tavaszon alkalmanként 42-72 kakast és akár 95 tyúkot is lehetett számolni.

Minden ismert térségben, ahol feltehetően rendszeresen költenek a tűzokok, 2018-ban sikerült fészket találni vagy költésre utaló jelet észlelni. A sikeres költéseket, minden kikelt csibét megszámlálni lehetetlenség, de nagyon sok jel mutatott arra, (pl. nyár folyamán is rejtőzködő tyúkok, 3 csibét is nevelő tyúk megfigyelése, családcsoportokban lévő csibék nagy aránya, sok életben lévő kakascsibe még ősszel is,) hogy ez az év újból nagyon eredményes lesz.

Magyarország éghajlata változik, a hőmérséklet hosszú- és rövidtávon is szignifikánsan emelkedik. 2018 volt az eddig mért legmelegebb év hazánkban, 2014 a második, 2007 a harmadik. A csapadék mennyisége szignifikánsan nem csökken, de az évi eloszlása változik, a tavaszok egyre szárazabbak, a telek kissé csapadékosabbak. Mivel a nyugat-pannon tűzokállomány továbbra is jelentősen erősödik, úgy tűnik, ez önmagában nem okoz problémát nekik. Ugyanakkor a mezőgazdaság változik, részben az éghajlatváltozásra reagálva, napjainkban nagy ütemben terjed az öntözéses szántóföldi gazdálkodás. Ez közvetlen és közvetett veszélyt is jelent, illetve többféle formában hozza magával a gazdálkodás intenzívebbé válását, ami köztudottan számtalan fajra, így a tűzokra is káros. Az öntözés terjedésének nagyon erős hulláma volt 2018-ban, és elérte a Mosoni-sík Natura 2000 terület tűzokélőhelyeit is. A negatív hatás biztos, a mértéke a kérdéses.

Vízimadár-állományok monitoring vizsgálata

Más szervezetekkel (Nyugat-Magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási Intézet, Birdlife Österreich, Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület) együttműködve évek óta folyik a fontosabb vizes élőhelyek madárállományainak monitoring vizsgálata. Ez jelenleg a szigetközre, a Fertő-tó öblözeteire, a Mekszikópusztai és a Nyirkai-Hany és Osli-Hany élőhely-rekonstrukciós területeire, a hansági folyóvizekre valamint a tóközi tavakra terjed ki. A felmérés eredményei adatbázisba kerülnek, ezekből a Nyugat-Magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási Intézet készít összefoglaló jelentéseket a Minisztérium számára.

2018-ban is kimutatták a madártani monitoring eredményei kisalföldi vizes élőhelyek fontosságát a hazai fészkelő állományok és az átvonuló fajok tekintetében egyaránt, különös tekintettel arra, hogy a vizes élőhelyrekonstrukciók elárastásai az aszályban is menedéket nyújtanak a vízimadarak számára.

Ritka és telepesen fészkelő madarak monitorozása

Az országos felmérési program a fokozottan veszélyeztetett, telepesen fészkelő és meghatározott ritka fajok állományainak felmérésére irányul. Működési területünkön, 2018-ban is megtörtént a telepesen fészkelők felmérése. A ritka fészkelők felmérését csak korlátozottan, kisebb területekre tudtuk elvégezni, mivel a megye déli részén, ahol nincsen védett terület, kevesebb lehetőségünk a fajok állományainak pontos felmérésére. Az eredmények adatbázisba kerülnek. A monitoring legfontosabb eredményei a következők: a kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*) fészkelése a Kisalföldön már jelentősnek tekinthető. A kedvezőtlen időjárás ellenére a Fertő hazai oldalán 186 pár, a Fehér-tónál 13 pár, a Barbacsi-tónál 65 pár, a Lipóti-morotvatónál 33, a Dunaszegi-morotván 25 pár nagy kócsag (*Egretta alba*) költött. A kárókatona éves felmérés alapján 2018 évben a Nyirkai-hanyban 11 pár, az Oslí-hanyban 41 pár, a Kónyi-tavon 3 pár és Dunaszigeten 360 pár költött.

Ragadozó- és egyéb ritka madárfajok:

Igazgatóságunk területén 20 pár rétisas (*Haliaeetus albicilla*) 9 pár parlagi sas (*Aquila heliaca*), 5 pár kerecsen sólyom (*Falco cherrug*), fészkeléséről tudunk. Állomány növekedés elsősorban a sas fajoknál következett be, évente 1-2 új pár megjelenésére továbbra is számíthatunk.

Kiemelendő a „A veszélyeztetett parlagi sas és kerecsensólyom populációk zsákmánybázisának biztosítása a Kárpát-medencében” LIFE program keretében 2015-ben beindított tevékenység sorozat, melynek során folyamatosan monitorozzuk a célfajok élőhelyeit, ugarsávokat létesítettünk szántóföldi környezetben, fészekkamerázás történt a célfajok táplálkozás vizsgálata céljából és elvégeztük a 2018-ra tervezett ürge áttelepítéseket Várbalog és Kapuvár térségében.

Az áramszolgáltatókkal a külterületi madárpusztulások elleni közös tevékenységünk gyakorlatilag leállt, csak hatósági kötelezés után hajlandóak együttműködni.

A bagolyfajok (*Stigiformes*) védelme során kiemelkedő jelentőségű az uhu állomány növekedése, jelenleg 15-20 territóriumot ismerünk, jórészt sík vidéken.

A fekete gólya (*Ciconia nigra*) állományunk teljes körű felmérésére idén sem volt energiánk, de korábbi fészkelőhelyeken módszeres felderítést végezve jelenleg 10 párat ismerünk.

A dél-hansági rekonstrukciók botanikai és ornitológiai monitorozása

A 2000-ben elkészült Nyirkai-Hany és a 2013-ban megvalósult Oslí-Hany vizes élőhelyrekonstrukciók a hanság revitalizációját szolgálják. Kezdetektől folyik a monitorozási munka, amelyben a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai és önkéntesek vesznek részt.

A növényzet vizsgálata elsősorban állandó transzektek (24 db) cönológiai vizsgálataiból, illetve a teljes terület 3 évente elkészülő vegetáció-térképéből áll. A madárvilág vizsgálatát hetente végzett számolásokon keresztül sikerül biztosítani. A vízi gerinctelen makrofauna monitorozása azokra az árasztáshoz csatlakozó, alulról táplálkozó, lápi jellegű kisvizek vizsgálatára koncentrálódott, melyek a tőzeges jelleget a leginkább mutatják. A rekonstrukció területén kívül a Fövényes-tó, mint kontroll mintavételi ponton folytak még vizsgálatok. 2017-

ben madárszámlálásokat végeztünk, a téli hónapokban havi rendszerességű vadlúd szinkronszámlálásokat szerveztünk a területen a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel közösen.

Vízimadár-gyűrűzések

Magyar-Osztrák pályázat megvalósítása keretében jelöltünk vízimadarakat 2013-tól. A műholdas nyomkövetővel ellátott nyári ludak (*Anser anser*) és bütykös hattyúk (*Cygnus olor*) folyamatos észlelése történt meg, ezek közül egy madár elpusztult az adót működő állapotban megtaláltuk, így újra felhasználható. Emellett színes jelölőgyűrűkkel (nyakgyűrű vagy lábgyűrű) jelöltük a következő fészkelő fajok egyedeit: nyári lúd, bütykös hattyú (*Cygnus olor*), nagy kócsag (*Egretta alba*), szürke gém (*Ardea cinerea*), kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*), egerészölyv (*Buteo buteo*), dankasirály (*Larus ridibundus*), gulipán (*Recurvirostra avosetta*), gólyatöcs (*Himantopus himantopus*), kis lile (*Charadrius dubius*) és bíbic (*Vanellus vanellus*). Az őszi időszakban folytattuk az átvonuló vadréce és partimadár fajok jelölését is. Interreg pályázatból beszerzett színes gyűrűkkel jelöltük – a fentiekén kívül – tőkés réce (*Anas platyrhynchos*), réti cankó (*Tringa glareola*), pajzsoscankó (*Philomachus pugnax*), havasi partfutó (*Calidris alpina*) egyedeit. A Tihanyi Limnológiai Intézettel együttműködésben két bőjti récét műholdas nyomkövetővel láttunk el.

MAP felmérések az Igazgatóság működési területén

A Natura 2000 országjelentés megalapozó adatbázisába 2017-ben megkezdődött a kijelölt 2,2x2,5 km-es kvadrátokban a fészkelő madárfajok állományfelmérése az MME-vel egyeztetett protokoll szerint. 2018-ban a terepi felmérések a teljes kijelölt területen megtörténtek.

Egyenesszárnyúak monitorozása az NBmR cönológiai mintavételi helyein

2018-ban a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság területén 2 db NBmR kvadrátban végeztünk orthopterológiai mintavételezéseket. A vizsgálatok négy ismétléssel a következő mintavételi időpontokban történtek: 2018.06.20.; 2018.07.09.; 2018.08.22.; 2018.09.06. Az adatgyűjtést fűhálós és egyelő mintavételezéssel végeztük, az előkerülő egyenesszárnyú példányok teljes körű begyűjtésével. A közösség szerkezet-vizsgálat céljából az alábbi származtatott adatokat állítottuk elő, illetve vetettük össze a korábbi években gyűjtött adatsorokkal: a mintavételek életforma-típus-eloszlása; a mintavételek ökológiai preferencia-típus szerinti összetétele.

2018-ban az NBmR cönológiai mintavételi helyein végzett orthopterológiai vizsgálatok során 14 egyenesszárnyú faj került elő. A kimutatott fajok közül egy volt védett (*Epacromius coeruleipes*), kettő további (*Chrysochraon dispar*, *Mecostethus parapleurus*) pedig a hazai gyakorisági kategorizálás szerint szórványos előfordulású.

A kvadrátok egyenesszárnyú vizsgálata az idei évben is természetközeli szikes gyepi együttesek jelenlétét mutatta, a mezofil és higrofil fajok – heterogén élőhely-szerkezetből adódó mérsékelt jelenlétével. Az aktuális tájhasználat idén tapasztalt mértéke mellett a rövidfűvű sziki élőhelyek tipikus egyenesszárnyú-együtteseinek megőrzése biztosítható, azonban a mikrodomborzati különbségeknek köszönhetően megjelenő üde gyepfoltokhoz kötődő fajok megőrzése, valamint az értékesebb sziki egyenesszárnyú fajok állományainak megerősítése érdekében a legeltetés

koncentrátságának további csökkentése javasolt (az egyes részterületek legeltetésének térbeli és időbeli ütemezésével).

Magyar tarsza (*Isophya costata*) monitorozása

A magyar tarsza vizsgálata 2007 óta folyik a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság illetékességi területén. A faj lokális állományainak méretére vonatkozóan évente, az élőhelyet jelentő növényzeti típusokra vonatkozóan háromévente történik adatgyűjtés. Az *Isophya costata* állományra vonatkozó standard adatgyűjtést az idei évben is sávtranszektszerű módszerrel végeztük öt mintavételi területen (összesen 25 transzektszerű mentén). 2017-ben megvizsgáltuk a Sopron melletti állomány fragmentáltságát, valamint az annak felszámolásával kapcsolatos lehetőségeket is.

A monitorozott magyar tarsza állományok közül 2018-ban is az 1-es számú halász-réti, illetve a harkai állomány mutatkozott a legerősebbnek, de ezzel együtt is azok az alacsony denzitással jellemezhető éveknek megfelelő képet mutattak. A 2-es és 3-as számú halász-réti mintavételi területeken mért denzitások, a sokéves átlagnak megfelelő, alacsony értéken alakultak. Az idei évben a vizsgált gyepterületek térségében a március havi csapadékhullás – az országos jelenségnek megfelelően, de annak arányától ugyan elmaradva – a sokévi átlag felett, 70–80 mm körül, alakult. Ez a faj egyedeinek lehetőség szerinti magasabb egyedszámú keléséhez nem tekinthető alkalmasnak – a vizsgálati eredményekben nagy valószínűséggel ez a hatás volt kimutatható.

Nappali lepke monitoring

Elsősorban az élőhelyvédelmi irányelvben szereplő nappali lepkék helyi állományainak felmérésére szolgáló, 2000 óta folyó monitorozási munka. A program különös figyelmet fordít a lápréti hangyaboglárkák, a nagy tűzlepke, a farkasalmalepke, valamint a Hanságban újra felfedezett ezüstsávós szénalepke populációknak.

(Egyes kiválasztott mintaterületeken jelölés-visszafogásos kvantitatív és habitat szelekciós kutatások is történtek a Fertő mentén (ld. kutatások). A vizsgálatok kiemelt célja az egyes fajok élőhely kezelési-fenntartási irányelveinek kidolgozása és gyakorlatban, mintaterületeken való alkalmazása, valamint a környező területekre való kiterjesztése, hogy a szűk, lehatárolt lélettér bővülhessen, valamint a meglévő területen a környezeti feltételek, vízellátottság, vegetáció struktúra kedvezőbbé váljon.

Ezen túl, a díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) állomány vizsgálata során több új népesség is fölfedezésre került, melyek közül a fertőszéplaki Rongyos-erdő állománya és a Pannonhalmi-dombság területén megtalált népesség a korábbi ismereteinkhez képest igen jelentősnek tekinthető. A Koroncón – egy amatőr lepkész által megtalált – népesség szintén ugyancsak kiemelt figyelmet érdemel, hiszen semmilyen védelem alatt nem áll az érintett terület. A Rongyos-erdő maturna népességén egy intenzív jelölés-visszafogásos vizsgálat is lezajlott az elmúlt rajzási időszakban.

A megyénkben korábban alig ismert kis apollólepke (*Parnassius mnemosyne*) népessége tekintetében két újabb, igen erős állomány fölfedezésével gyarapodtunk az előző évben, melyből az egyik – Hegykő, Rongyos-erdő – esetében sikerült egy jelölés-visszafogásos vizsgálatot elvégezni, a helyi népesség abundanciájának megállapítása céljából, melyet – kiegészítve a maturnával – együttesen vizsgáltunk tovább.

A főként nappal, a hernyófészkek számlálásával és megfigyelésével vizsgálható sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) monitorozásához is csatlakozott az igazgatóság, a faj alaposabb vizsgálatával és ökológiai igényeinek felderítésével és denzitási vizsgálatokkal együtt (ld. Kutatások)

Az áttelelő, nagytestű tarkalepkék (*Nymphalidae*) állományának figyelemmel követése is tovább zajlott, melynek – egyebek között – az enyhébb és esetenként több felmelegedési szakaszt is tartalmazó téli időszak hatásának becslésében is lehet szerepe, hosszabb időszak vonatkozásában (globális klíma változás lehetséges hatásai). Főként a gyászlepke (*Nymphalis antiopa*) és nagy rókalepke (*Nymphalis polychloros*) irányába fordítunk nagyobb figyelmet a Soproni-hegység patak völgyeiben. A kis rókalepke – alacsony egyedszámban ugyan, de – több helyről is előkerült, a nappali pávaszem és a c-betűs lepke változatlanul elterjedt a térségben.

A program keretében éjszakai lepkék felmérése, nyomon követése is zajlik, többek között az éjjeli nagy pávaszem (*Saturnia pyri*) esetében, melynek a helyi populáció megerősítése céljából előnevelt hernyók kihelyezésére is sor került korábban.

Az elmúlt évben Igazgatóságunknál került megrendezésre a IV. Országos Lepkés Találkozó, melynek során különös figyelmet szenteltünk a közösségi adatgyűjtési módszerek megismertetésére és civilek bevonására is.

Tízlábú rák monitoring

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság igazgatási területéhez tartozó, könnyen lábalható kis- és közepes vízfolyások területén végeztünk tízlábú rák felméréseket, csatlakozva az országos felméréshez, az AM megrendelésére. A vizsgálat alá eső vízfolyások túlnyomó többsége a Rábca vízgyűjtő területéhez tartozik, egyetlen kivétellel (Zsejkei-csatorna), amely viszont a szigetközi mentett oldali vízpótló rendszer egyik eleme.

A felmérések 2017-ben és 2018-ban zajlottak, többségében lábalva, hálózással, kick & sweep módszerrel, egyedi tereptárgyak kiszedésével, rákok számára alkalmas búvóhelyek feltárásával, aktív felkereséssel. Nagyobb méretű vízfolyások esetében partról való kézi hálózással, csónakból történő halászattal és elektromos halászgéppel is történtek vizsgálatok, többségében külsős halász szakemberek bevonásával.

A tízlábú rák jelenlét/hiány adatok mellett egyéb vízi gerinctelen fajok és halak megkerülési adatai is följegyzésre kerültek. Sajnos a térség nem bővelkedik a hazai tízlábú rák fajokban, összességében csak a Rák-patak felső folyási szakaszairól került elő folyami rák népesség. Ennek jelenléte régtől fogva ismert (=Rák-patak) és bizonyos szakaszokon a népesség stabilnak is tekinthető. A vízrendszert alulról „védi” Sopron városa, ahol a vízfolyás hosszabb szakaszon zárt csőben halad, de még esetleg terhelések is érhetik, így inváziós fajok feljutására viszonylag kicsi az esély, még ha esetleg a vízrendszerbe be is jutnának. A felső szakaszokon a Rák-patak vízgyűjtője nem érintkezik más vízfolyás vízgyűjtőjével, így osztrák oldalról sem túl valószínű, hogy esetleg idegen honos faj (pl. jelzórák) a vízrendszerbe bejusson. Ez a honos faj itteni populációjának megőrzése szempontjából kedvező helyzet.

A korábbi irodalomban elterjedt tévhit – kövirák előfordulása a Rák-patakban – tapasztalataink és vizsgálataink szerint (bizonyító példány hiányában) elvethető.

Kecskerák a vizsgált vízfolyás szakaszokból nem került elő, bár tudomásunkra jutott, hogy a Rábca (már jócskán nem lábalható) alsóbb szakaszán kimutatták a fajt. Nem kizárt, hogy a Kis-Rábán is él már, de nekünk nem sikerült megtalálni.

Az idegen honos fajok közül a cifrarák egy szigetközi, igen abundáns populációjára hívta fel a figyelmünket Kovács Tibor és Juhász Péter (Kovács & Juhász személyes megbeszélés), a Zsejkei-csatorna Lipót (termálfürdő alatti) szakaszán. A jelzést követően mi is meggyőződünk a faj jelenlétéről. Következő évben a csatornán egy hosszabb szakaszt érintő, alapos vizsgálatot hajtottunk végre elektromos halászgéppel, azonban ennek során nem került elő a faj egyetlen példánya sem. Időközben egy jelentősebb karbantartási munka zajlott a csatornán, nem zárható ki, hogy ennek következtében drasztikusan lecsökkent a cifrarák népesség.

Újabb információk horgászoktól kerültek hozzánk, a Lajtáról folyami rák fogásáról érkezett hír. A készített fényképek alapján egyértelműen bebizonyosodott, hogy a kérdéses példány sajnos nem folyami rák, hanem a jelzórák egy példánya. Azóta a Mosoni-dunából is érkezett fogási adat hozzánk.

4.3. TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként

2018 év során egyéb feladatok ellátása miatt az Igazgatóság a TIR-be nem töltött fel újabb adatot. A gyűjtött biotikai adatok feldolgozása és előkészítése folyamatosan zajlik.

4.4. Jelentési kötelezettség

2018 év során egyéb feladatok ellátása mellett az Igazgatóság a monitoringhoz kapcsolódó aktuális jelentéstételi kötelezettségeinek igyekezett a lehető legjobban megfelelni.

5. Természetvédelmi kezelési tevékenység

5.1.A) Természetvédelmi kezelési tervek. (meglévő, elmúlt évben készült)

Az Igazgatóságunk területén lévő védett területekkel kapcsolatos kezelési tervek készülségét az alábbi táblázat összesíti.

15. táblázat: A kezelési tervek készülségi állapota az Igazgatóság működési területén

A védett vagy védelemre tervezett terület neve	A tervezési terület nagysága (ha)	Megalapozó dokumentáció (+,-)	Részletes természetvédelmi kezelési terv (+,-)	"C" fejezet, jogszabály melléklete (+,-)
Fertő-Hanság Nemzeti Park	23731	+	+	+
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése I.	149	+	+	+
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése II.	58	-	-	-
Szigetközi TK és bővítése	15605	+	+	+
Pannonhalmi TK	8272	+	+	+
Pannonhalmi TK bővítése	693	+	+	+
Soproni TK	4891	+	+	+
Soproni TK bővítése I.	156	+	+	+
Soproni TK bővítése II.	8	-	-	-
Nagyecenki Hársfasor TT	11	+	+	+
Pannonhalmi Arborétum TT	26	+	+	+
Soproni Botanikus kert TT	17	+	+	+
Ikva-patak menti TT	18	+	+	+
Liget-patak menti TT	27	+	+	+
Ivániszikések TT	96	+	+	+
Bécsi-domb TT	8	+	+	+
Várbalogi héricses TT	50	+	+	+
Ebergőci láprét TT	49	+	+	+

5.1.B) Natura 2000 fenntartási tervek

Az Igazgatóság 2018-ban befejezte a HUFH20001 Rábaköz kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület tervének társadalmi egyeztetését, illetve elkészült a HUFH20008 Fertőmelléki-dombsor és a HUFH20006 Dudlesz-erdő Natura 2000 fenntartási tervének felülvizsgálata (újra írása) és befejeződött ezek társadalmi egyeztetése. A dokumentációk véglegesítése folyamatban van.

2018-ban megkezdtek a Soproni-hegység, a Pannonhalmi-dombság és a Gönyői-homokvidék fenntartási tervének elkészítését.

16. táblázat: *A Natura 2000 fenntartási tervek készültségi állapota az Igazgatóság működési területén*

Natura 2000 terület neve	Azonosító	Elfogadás éve	Forrás	Megjegyzés
Fertőmelléki-dombsor	HUFH20003	2009		Felülvizsgálat 2017-ben
Dudlesz-erdő	HUFH20006	2009		Felülvizsgálat 2017-ben
Péri repülőtér	HUFH20007	2013	EMVA	
Répcse-mente	HUFH20010	2014	EMVA	
Rába	HUFH20011	2014	EMVA	
Hanság	HUFH30005	2014	EMVA	Felülvizsgálat 2020-ban
Szigetköz	HUFH30004	2014	EMVA	
Gönyői-homokvidék	HUFH20009	50%	Life	2019-ben elkészül
Soproni-hegység	HUFH20012	50%		2019-ben elkészül
Pannonhalmi-dombság	HUFH20008	30%		2019-ben elkészül
Rábaköz	HUFH20001	95%		2019-ben elkészül
Fertő-tó	HUFH20002	50%		2020-ban elkészül
Határmenti-erdők	HUFH20013	0%		2019-ben elkészül
Mosoni-sík	HUFH10004	2007	Life	

5.2. Élőhely-fenntartás, kezelés

5.2.1 Az élőhelyeket érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások

A területeink ökológiai állapotát a rendkívüli meleg és szárazság miatt fellépő aszály érintette leginkább. Hatással volt a Fertő tavának vízszintjére és valamennyi vizes élőhely esetében alacsony vízszinteket, okozott. Közvetlen havária helyzet nem alakult ki, de az alacsony vízszint és a forró nyárral együtt járó szárazság kedvezőtlen hatású volt. Rövid távon ezt a természetvédelmi prioritást jelentő fajok és társulások tolerálni képesek, de közvetett hatásaik mégis érzékelhetőek voltak, elsősorban a telepeseen fészkelő vízimadarak gyenge költési eredményeiben.

5.2.2 Élőhely-fenntartási kezelési tevékenységek ismertetése

Nyílt vizes élőhelyek

A tavaszi mérsékelt vízellátottságot követően a nyári időszakban folyamatosan alacsony vízszintek voltak, amelynek következtében iszapfelszínek alakultak ki, illetve az alacsony vízszint a közlekedést is akadályozta.

Láprétek, mocsárrétek

A hansági mocsárrétek esetében még mindig komoly problémát okoz a magas aranyvessző elterjedtsége, bár az utóbbi években nagy területekről sikerült visszaszorítani kaszálással és szártépőzéssel.

Egyes helyeken, különösen a Dél-Hanságban továbbra is problémát okoz a gyepek egyes éveken bekövetkező gyors kiszáradása.

Szikes és száraz gyepek

A Fertő táj keleti részén elsősorban szikes és száraz homoki gyepeket találunk. A tó déli és nyugati partvidékén különböző természetességi állapotú mocsárrétek, kaszálórétek és vetett gyepek vannak. Az elsősorban legelőként hasznosított szikes gyepek esetében a legkomolyabb természetvédelmi probléma a legeltetés miatt bekövetkező gyomosodás kezelése, illetve egyes helyeken az ezüstfa ismételt terjedése. Utóbbi visszaszorítására az elmúlt 5-10 évben jelentős előrelépések történtek, de a korábban megtisztított területen többfelé ismét megjelent a faj.

Az elmúlt években előrelépés történt a legelők gyommentesítésében. Az élőhelyek állapotának és a szikes jelleg fennmaradásának nem elhanyagolható tényezője a terület vízháztartási viszonyainak megváltozása. A szikes jellegű talaj kialakulásának feltétele a felfele áramló talajvíz, amely a talajban oldott sókat kioldja és a felszínre hozza. Ez a folyamat jelenleg csak nagyon kis területen tapasztalható, így a tó körüli gyepek szikessége csökken.

A működési területen található egyéb száraz gyepek (homoki gyepek, löszgyepek) esetében általános probléma a korábbi használat felhagyása és a fűavár felhalmozódása. Ez néhány kisebb, különösen értékes területen időlegesen orvosolható égetéssel, de a hosszú távú megoldás a kíméletes legeltetés biztosítása lenne. A megvalósítást azonban akadályozza a tulajdonosi szerkezet és a számtalan túlságosan kisméretű ingatlan, továbbá a támogatási rendszer hiányosságai.

Fertő-parti szikesek és rétek (1.667 hektár)

Az Igazgatóság saját állatállományával és gépeivel végzi a szikes gyepek kezelését. Az élőhely-kezelés célja a szikes vegetáció fenntartása, az elnadásodás megakadályozása. Ugyanis a mély fekvésű területeken kialakuló sekély vízborítás kedvez a nádas terjedésének, ez csak rendszeres legeltetéssel és kaszálással akadályozható meg.

A Lászlómajor és Hegykő közötti területrészen komoly problémákat okoz az adventív ezüstfa terjedése. A becserjésedés felszámolása több mint 10 évvel ezelőtt kezdődött meg és a feladat még évekig sok munkát fog adni.

A fertőparti gyepsterületek kezelésének célja az elgyomosodás, a beerdősülés és az elnadásodás elleni védekezés. A kezelés saját gépekkel és állatállománnyal történik.

Észak-Hansági és Tóközi gyepek (1.360 hektár)

A hansági területeket az elmúlt években az elgyomosodás veszélye fenyegette, mivel csökkent a széna iránti kereslet. 2018-ban a hansági gyepeket az Igazgatóság saját eszközparkjával kezelte és a szénát az állatállomány téli etetésére használja fel. Mintegy 150 magyar szürkemarhával legeltettünk itt.

Dél-Hanság gyepterületei (1.182 hektár)

A Király-tó környéki gyepterületeken 2018-ban az Igazgatóság saját állatállománnyal – bivaly és magyar szürke szarvasmarha – legeltetett. A dél-hansági kaszálóréteket az Igazgatóság saját eszközparkjával kezelte.

Szigetközi Tájvédelmi Körzet gyepterületei (206 hektár)

A Szigetközi Tájvédelmi Körzet gyepterületein a kezelések célja az elgyomosodás, a beerdősülés és az elnádásodás elleni védekezés. A Szigetközi Rehabilitáció keretében minden évben folyik a mentett oldali mocsárrétek kezelése. A területeken a vízpótló rendszerrel biztosítjuk a megfelelő vízellátást, illetve kaszáljatjuk és szárazúozzuk a területeket. A rehabilitáció keretében 2018-ban 131 hektáron folyt kaszálás és szárazúozás, melyet vállalkozóval végeztettük, és a szénát értékesítettük

Pannonhalmi Tájvédelmi körzet gyepterületei (111 hektár)

A Pannonhalmi Tájvédelmi Körzetben az Igazgatóságunk vagyonkezelésében lévő gyepterületek kezelésének célja az elgyomosodás, a beerdősülés és az elnádásodás elleni védekezés. A területek kezelését 2018-ban is haszonbérletbe adással oldottuk meg.

Fertői nádasok

Korábban a Fertő menti nádasok kezelését a nád lábbon történő eladásával oldottuk meg az Igazgatóság kezelésébe tartozó 50 hektáron. 2018-ban bérleti igény nem merült fel.

A területkezelés egyik fő célja a nádas további terjeszkedésének megakadályozása, a part menti gyepterületek rovására, ezt legeltetéssel és kaszálással oldjuk meg.

Tóközi nádasok (Fehértó, Barbacsi-tó, Kónyi-tó) (147 hektár Igazgatóságunk kezelésében)

A tóközi nádasok kezelését haszonbérletbe adással oldjuk meg, kivéve a gémtelep és környezetének területét. A területkezelés célja a tavak vízminőségének védelme. 2018-ban összesen 16 hektáron történt nádaratás.

Fertő-Hanság Nemzeti Park, Szigetközi TK és Soproni TK erdőterületei (1.208 hektár)

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében lévő erdőállományok kezelését a természetvédelmi céloknak megfelelően, az érvényben lévő erdőtervek alapján, vállalkozók bevonásával végezte 2018-ban is. E Tevékenység során tavaly is meghatározó volt a korábban rövid vágásfordulóval kezelt ültetvények átalakítása fafajcserével, illetve az állományok szerkezetátalakítása.

17. táblázat: Élőhely fenntartási tevékenység a saját vagyongazdálkodásban lévő területeken

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	Fenntartás célja - fő beavatkozások/kezelések
1	Soproni TK	74	Gyep	kaszálás, beerdősülés elleni védelem
2	Szigetközi TK	206	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
3	Pannonhalmi TK	111	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
4	Dél-Hanság	1182	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
5	Észak-Hanság	871	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
6	Tóköz	489	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
7	Tóköz	44	Nádas	nádaratás, nádas fenntartása
8	Fertő (NY)	257	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
9	Fertő (NY)	25	Nádas	nádaratás, nádas fenntartása
10	Fertő (K)	1410	Gyep	kaszálás és legeltetés, szikes gyepek fenntartása
11	Fertő (K)	72	Nádas	nádaratás, nádas fenntartása
12	Erdők	1215	Erdő	fafajcsere, állásstabilizálás, gazdálkodásra

5.3. Élőhely-rehabilitáció

A mekszikópusztai szikes élőhely-rekonstrukció

Az 1989-től megvalósított mekszikópusztai elárasztások üzemeltetése a kezelési tervben foglaltak szerint folyik. A terület vízellátása a Fertőből történik, a Hanság-főcsatornán és a Csempész-csatornán lévő zsilipeken keresztül. 2018-ban a Hanság-főcsatorna jobb és bal parti területek (Nyéki szállás, Paprét, Borsodi-dűlő és Cikes) voltak teljesen vagy részlegesen víz alatt. A nyári aszály miatt a vízzel borított területek kiterjedése gyorsan csökkent. A költségi időszakot követően kaszáltunk és szürkemarhával és bivalyokkal legeltettünk az elnadasodás ellen.

Nyirkai-Hany élőhely-rekonstrukció

A 2001-től üzemelő Nyirkai-Hanyban 2018-ban a vízjogi engedély tartalma szerint végeztük a vízkormányozást. Vízkorlátozás nem volt. Az I. sz. és II.sz. tavakban a vízszintet a szokottnál alacsonyabban tartottuk a nád ivaros szaporodási lehetőségének biztosítására.

A rekonstrukciónak köszönhetően ma sok olyan madárfaj fészkel itt, amelyek számára a Dél-Hanságban korábban nem voltak költésre alkalmas területek. Stabil a nyári lúd (*Anser anser*), üstökös réce (*Netta rufina*) és a cigányréce (*Aythya nyroca*) állománya. Fészkelő fajként megjelent a nagy kócsag (*Egretta alba*), költ többek között a vörös gém (*Ardea purpurea*), a bölömbika (*Botaurus stellaris*) és a barna rétihéja (*Circus aeruginosus*).

Osl-Hany - Királytó élőhely-rekonstrukció

A Nyirkai-Hanyhoz hasonló vizes élőhely-rekonstrukció kivitelezése az Osl-Hanyban KEOP forrásokból 2012 év végére befejeződött. 2018-ban költött itt egyebek között gólyatöcs (*Himantopus himantopus*), nyári lúd (*Anser anser*), nagy kócsag (*Egretta alba*) és vörös gém (*Ardea purpurea*) is. A téli csapadék következtében a rekonstrukcióra csak a későbbiekben tervezett Fövényes-tóban is tartós vízborítás alakult ki, ennek következtében ott telepesen fészkel a bakcsó (*Nycticorax nycticorax*) és a szürke gém valamint a kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*).

Kistóalmi láprét gyeprekonstrukciója

2018-ban sikerült elvégeznünk a láprét kaszálását és a széna lehordását. A széna lehordását önkéntesek bevonásával végeztük. A láprét állapota a rekonstrukció kezdete óta sokat javult, a leginkább veszélyeztetett fajok (*Pinguicula vulgaris*, *Dactylorhiza ochroleuca*, *Liparis loeselii*) állománya stabilizálódott.

A kisalöldi meszes homokpuszta katonai használatú területeinek rekonstrukciója

A HM Védelemgazdasági Hivatal (a Honvédelmi Minisztérium Infrastrukturális Ügynöksége jogutóda), a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság, a HM Budapesti Erdőgazdaság Zrt. és az Aquaprofit Zrt. konzorciuma még 2009-ben Life+ pályázatot (LIFE08 NAT/H/000289) nyert a Győr környéki katonai használatú területek homoki élőhelyeinek helyreállítására. A projekt 2015-ben befejeződött, de a területek természetvédelmi szempontú extenzív használata

folytatódik a területen. A kezeléseket az Igazgatóság szakmai irányításával a Budapesti Erdőgazdaság Zrt. végezte 2018-ban is. A tervezett legeltetést 2018-ban a terület nagyrészen sikerült megoldani, illetve megtörtént az időközben kihajtott akácok és selyemkóró egyedek vegyszeres kezelése.

Észak-hansági gyepek helyreállítása

A KEHOP-4.1.0-15-2016-00013 keretében 2018-ban indult meg a tervezett élőhelyrekonstrukciós munkák kivitelezése, melyek előreláthatólag 2020-ban fejeződnek be. A fontosabb élőhelyfejlesztési projektelemek:

- Részben elcserjésedett, fás- és lágyszárú özönnövényekkel terhelt gyepterületek helyreállítása. Tervezett beavatkozási terület: 338,05 ha - Folyamatban
- A Barbacsi-tó és a Fehér-tó ökológiai igényű kotrása, Tervezett beavatkozási terület: 30 ha Folyamatban
- Vízkormányzó műtárgyak építése/cseréje/helyreállítása. Tervezett beavatkozási terület: 60 200 m csatorna, 81 db műtárgy Folyamatban
- A Hanságban újonnan megjelent özönnövények, elsősorban a selyemkóró (*Asclepias syriaca*), japán keserűfű (*Fallopia* sp), gyalogakác (*Amorpha fruticosa*), bálványfa (*Ailanthus altissima*) állományok felszámolása. Befejeződött
- Az élőhelyfejlesztések megvalósításához, valamint a természetvédelmi kezeléshez szükséges földutak helyreállítása. Tervezett beavatkozási terület: 23 591 m. Befejeződött
- Inert hulladék felszámolása: korábbi állattartásból és határőrizeti tevékenységből fennmaradt létesítmények romjainak felszámolása 6 helyszínen (kb. 655 t). Befejeződött

5.4. Fajmegőrzési tevékenységek

5.4.1. A fajokat érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások

Egyes fajok esetében (pl. rákosi vipera) az állományfelmérések eredményei csökkenésre utalnak, de a bekövetkezett változások az észlelési valószínűsége is hatnak, így ennek hatásait csak több évben végzett felmérések eredményeinek összevetésével tudjuk majd értékelni. Más fajoknál tapasztaltunk állomány növekedést is, ami szintén összefüggésben lehet a monitoring vizsgálatokat (is) befolyásoló külső tényezőkkel, azonban a több alkalommal is tapasztalt új népszerűség fölfedezések (pl: méhbangó a Fertőn, vetővirág Gönyűn) háttérében bizonyosan a vizsgálatok kiterjesztése állhat, valós terjedésnek, növekedésnek viszonylag kisebb az esélye az élőhely rekonstrukciós területeken kívül.

Működési területünk Ausztriával és Szlovákiával is határos, ezért több állatfaj (különösen madárfajok esetében) figyelembe kell venni, hogy a populációk évről-évre változó diszperziót mutatnak a működési területünknél lényegesen nagyobb léptékben. Különösen a telepesen költő fajok esetében a több évtizedre visszanyúló adatok rámutatnak az eloszlások időben változó dinamikájára. Ennek hatásait csak a regionális léptékű változások értékelésén keresztül tudjuk megítélni majd.

5.4.2. Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése

Hagymaburok kosbor (*Liparis loeselii*) és lápi hízóka (*Pinguicula vulgaris*)

A két fokozottan védett fajnak egyedül a Kistóalmi lápréten van ismert előfordulása az Igazgatóság területén. Mindkét faj 10 évvel ezelőtt a kipusztulás szélére került. A hagymaburok állománya általában 10-25 tő körül alakult, a lápi hízókának 1993-ban volt utoljára ismert előfordulása. Az Igazgatóság 1997-ben készítette el a láprét botanikai felmérését és ennek alapján kezdődött meg a terület kezelése. Az első két évben a rét középső részének téli leégetését végeztük el, majd 2000-ben és 2001-telén kaszálással, majd gereblyézéssel távolítottuk el az elhalt szerves anyagot a területről. A beavatkozás eredményeképpen a hagymaburok populációja kezdetben gyors növekedést mutatott és újra megtaláltuk a lápi hízókát. 2005 óta a láprét kaszálását egytengelyes alternáló kaszával végezzük, a szénát önkéntesek segítségével gyűjtjük össze és égetjük el a terület szélén.

Több év szünet után a hagymaburok kosbor 2008-ban ismét kihajtott, ekkor összesen 4 tövet sikerült megfigyelnünk, majd 2009-ben 13 tövet találtunk, amelyekből 12 virágzott, de 2010-ben és 2011-ben nem sikerült megtalálni a növényt. 2012-ben 37, 2015-ben 26 tövet, 2016-ban 3 tövet sikerült találnunk. 2017-ben ismét nem találtunk egyetlen példányt sem. 2018-ban ismét sikerült megtalálni a fajt (13 példány), a korábbi lelőhelyekhez közeli, de eltérő helyszínen.

18. táblázat: A hagymaburok állományának változása

Év	Leelőhelyek száma	Tövek száma	Virágzó tövek száma
2001	8	57	21
2002	5	20	8
2003	1	1	1
2004	0	0	0
2005	0	0	0
2006	0	0	0
2007	0	0	0
2008	2	4	4
2009	3	13	8
2012	7	37	-
2015	6	26	-
2016	1	3	nincs adat
2017	0	0	
2018	5	13	

A lápi hízóka esetében a 2007. évi 26 tő után 2008-ban 41 tövet találtunk, 2009-ben 62, majd 2010-ben 133 tövet sikerült megfigyelni. 2011-ben egyetlen tövet sem találtunk, aminek az okát nem ismerjük. 2012-ben 122, 2015-ben 78 tövet, 2016-ban 34 tövet számoltunk meg. A 2016-ban tapasztalt csökkenés valószínűleg az előző évben elmaradt kaszálások miatti nehéz észlelésnek köszönhető. 2017-ben 65, 2018-ban 96 példányt sikerült megfigyelni.

19. táblázat: A lápi hízóka egyedszámváltozása

Év	Lelőhelyek száma	Tövek száma	Virágzó tövek száma
2001	3	7	7
2002	2	5	5
2003	6	24	24
2004	10	37	37
2005	6	96	96
2006	6	93	93
2007	3	31	28
2008	7	51	nem vizsgált
2009	4	62	nem vizsgált
2010	10	133	nem vizsgált
2012	2	122	nem vizsgált
2015	1	78	nem vizsgált
2016	1	34	nem vizsgált
2017	3	65	
		96	

Mindkét faj esetében az állomány erősen ingadozó megfigyelt egyedszám mellett stabilnak tűnik, ami a megőrzési tevékenység eredményességét igazolja.

Pókbangó (*Ophrys sphecodes*)

A pókbangó fertő-menti élőhelyén a tavaszi időszakban elkerítéssel biztosítjuk a leelőhely védelmét, majd a termések beérése után a területet szürkemaráhával legeltetjük. A faj érdekében szükséges kezeléseket 2011-ben is sikerült elvégeznünk a Fertő-menti területeken. A nagyszentjánosi és a harkai leelőhelyeken az Igazgatóság kezelést nem végez, de megkíséreltük felvenni a kapcsolatot az érintett tulajdonosokkal a jövőbeni kezelések biztosítása érdekében. A faj esetében 2008-ban volt teljes felmérés, akkor összesen 1300 tövet számoltunk meg a működési területen. 2016-ban igyekeztünk minden leelőhelyen teljes felmérést végezni. A Fertő parti állomány jelentősen növekedett mind egyedszámát, mind elterjedési területét tekintve, összesen 13800+/-229 példányt sikerült megfigyelni, ami csaknem tízszeres növekedést jelent és a kezelések sikerességét jelzi. A pókbangó a Fertő parton ma már nem tekinthető veszélyeztetettnek. A nagyszentjánosi leelőhelyek közül a Duna-parti kifejezetten veszélyeztetett, a cserjésedés és fűavar felhalmozódás miatt csak 1-3 tövet sikerül megfigyelni.

Rákosi vipera (*Vipera ursinii rakosiensis*)

A Hanságban „A rákosi vipera védelme a Kárpát-medencében” című LIFE+ projekt lezárását követően 2018-ban három kijelölt mintavételi területén, a Fűzfászigeten, a fokozottan védett

Polgár-Pintér Hanyban és a két ismert élőhely között fekvő Nagydombon tovább folytatódott a rákosi vipera állományok monitoring vizsgálata. Ez év folyamán, tíz terepnapon, vizuális megfigyelés módszerrel több fiatal rákosi viperát észleltünk a Fűzfaszigeten és a Polgár-Pintér Hanyban. A Nagydomb területén nem sikerült példányokat megfigyelni. A kibocsátott és jeladóval ellátott egyedek rádiótelemetriás követését az MME részéről Halpern Bálint végezte. A 2018-ban kiengedett jeladós állatok mindegyike rövid belül elpusztult ragadozó támadása miatt. A hansági rákosi vipera állományok védelmének fontos eleme – a területkezelés átalakítása mellett – a ragadozónyomás csökkentése. Az emlős ragadozók ellen hatékony eszköze lehet a kombinált vadkerítés, a predációt okozó túlszaporodott emlősök állományszabályozása, riasztás. A megfigyelések szerint a visszatelepítés sikeres volt, az állatok többsége életben maradt. A továbbiakban is tervezzük a visszatelepítés folytatását.

Lápi póc (*Umbra krameri*)

A Hidegség és Fertőhomok határában levő egykori, lápi póc szaporító helynek tervezett tűzegbánya tóban egy korábbi állomány mentésből származó póc néesség került kihelyezésre, mely kedvező növekedést mutat, a növénydús részeken kifejezetten abundáns állomány jött létre. A tóval összeköttetésben levő, csurgalék vizeket elvezető csatornán keresztül a Fertő csatorna rendszerének közeli részeibe is eljuthatott a néesség, mert sikerült magából a Fertőből is kimutatni a faj jelenlétét.

A faj hansági élőhelyétt a Lébényi forrás-tavak felső tava jelenti. A forrástavakat tápláló csatornán a faj jelentős, önfenntartó állományát évek óta folyamatosan kísérjük figyelemmel, valószínű, hogy a tavakba is innen terjedt el, nagyobb denzitásban került elő a tavak kifolyó árkából is. A faj 2018-as itteni állománya stabilnak mondható.

A Szigetközben végzett beavatkozások által érintett lápi póc állomány monitorozása továbbra sem mutatja az elvárható kedvező eredményt. A kotrásokkal és egyéb beavatkozásokkal érintett szakaszokon a póc néesség jelentős mértékben lecsökkent, ezért nem volt indokolatlan a korábbi óvatosság és a munkálatok időszakos felfüggesztésére tett javaslatunk. Az Örömkölaposi-csatorna erőteljesen áramló víztestté alakult, melynek csak a szegélyében található gyér alámerült növényzet, melyben a lápi póc alacsony egyedszámban képes csak megmaradni. Sajnos a Bácsai-tó esetében kijelölt lápi póc kíméleti területen végzett felmérés is csak igen alacsony egyedszámú póc néesség megmaradását mutatta. A Bácsai-csatornán végzett iszapolási és kaszálási munkák a póc néesség mellett a réti csík állományra is negatívan hatottak. A Lajmák területén – ahol a tervek szerint – a lápi póc számára alkalmas, lápi jellegű élőhely jött volna létre, egyelőre nem alakult ki az elvárt víztest, nyers, friss vízborítás tapasztalható, póc nélkül.

A hansági csatornahálózat további pontjain került a lápi póc kimutatásra, azonban a rendszeresen zavart, kotort, illetve áramló vizekben nem, vagy csak igen kis egyedszámban található meg, ebben a vonatkozásban nem tűnik túlzónak az erdészeti munkákkal kapcsolatos csatorna kotrási munkák esetén a legfeljebb féloldali és kíméletes munkavégzés előírása, előíratása. *Jelenleg a hansági lápi póc néesség helyzetének megítélésénél fokozottan figyelembe kell venni azt a tényt, hogy erre a területre még nem jutott el az amúrgéb!*

A Kepés-Lesvári-csatorna tervezett fenntartási munkái kapcsán előkerült lápi póc és réti csík néesség megóvása érdekében – az előző, kedvezőtlen tapasztalatok alapján – a megvalósítani kívánt munkálatok áttervezését megalapozó felmérések elvégzésére született határozat, *ugyanakkor a néesség szélesebb körű felmérésére is szükség volt, melynek során komoly*

állomány jelenlétére derült fény egy – remélhetőleg hosszabb ideig háborítatlanul maradó – a vízrendszerhez kapcsolódó hajdani Rábca holtágban.

Hangyaboglárkák (*Maculinea* sp.)

A fertő-parti, hansági, soproni, szigetközi és répce-menti vérfüves lápréteken folyamatosan zajlik a hangyaboglárkák, a vérfübuglárka (*Maculinea teleius*) és zanótboglárka (*Maculinea nausithous*) állományainak felmérése. Így volt ez 2018-ban is. A populációk egyedsűrűség értékei, rajzásdinamikai paraméterei, az élőhelyek jelenlegi állapota és az eddigi kezelések hatásai kerültek felmérésre. Az Ebergöci-láprét esetében a szürkés hangyaboglárka (*Maculineaalcon*) népség is része a monitoringnak. 2018-ban is a népség jelentős mértékű növekedését sikerült észlelni, mindhárom érintett faj esetében.

A Himód-Gyórá térségében lévő, igen erőteljes, 3 *Maculinea* hangyaboglárka népség felmérése – szakdolgozók és külső szakember segítségét igénybe véve – 2018-ban is folytatódott. A korábban igen erőteljes állomány egyedszáma nagyon lecsökkent 2018-ban. Ennek vélelmezhető oka az, hogy tavaly, a rajzás derekán – máig tisztázatlan körülmények között – jogosulatlan kaszálás történt a területen. A rajzó népség alól levágták a tápnövényt, ami 2018-ban meg is mutatkozott: a két vérfüvön élő hangyaboglárka népsége nagyon visszaesett, az amúgy is alacsonyabb denzitású *nausithous* alig volt kimutatható. Az *alcon* túrte legjobban a kaszálást, elképzelhető, hogy addigra már a népség jó része (a kis hernyók) elhagyták a tápnövényüket.

Ezüstsávós szénalepke (*Coenonympha oedippus*)

A fokozottan védett, Natura 2000 II. függelékes nappali lepke hazai recens, természetes előfordulási adatai csak Ócsa környékére szorítkoznak. A faj hazai túlélésének biztosítására fölmerült más, alkalmas élőhelyekre történő áttelepítés (illetve visszatelepítés) igénye is. Az irodalmi adatok a Hanság (Csorna, Kapuvár) területéről is említik a fajt, bizonyító példányok is vannak, azonban a megjelölt helyeken azóta senki nem látta a fajt és az eredetileg említett élőhely is megszűnt már. Az élőhelyi igények tisztázása és a potenciális élőhelyek behatárolása után, 70 évvel az utolsó példány megkerülését követően sikerült a hansági ezüstsávós szénalepke népséget 2009-ben megtalálni, az elterjedési területet hozzávetőlegesen meghatározni, valamint egy kiválasztott mintaterületen egy gyors denzitás becslést elvégezni. A populáció pontosabb felméréséhez a jelöléses vizsgálatok 2009-től minden évben folytak tovább.

A mintaterületül kiválasztott „Háromszögletű rét” területén, egyes foltokon egytengelyű alternáló kaszával, illetve motoros kaszával kísérletek történtek cserjeirtásra és *Solidago* állomány gyérítésre, ám az egyenetlen terep miatt csak nagyon kis foltokban sikerült az eredeti növényzet felszabadítása. Vontatott, vagy függesztett, traktor által meghajtott munkagépekkel a kaszálás és/vagy szárzúzás elvégezhető lenne, azonban ezek a gépek a rétek mikrodomborzati változatosságát, több szintű növényzetét és zombékos szerkezetét tönkre tennék, így nem kerülhetnek itt alkalmazásra. Egyelőre csak az egyedi cserje eltávolítás és kisebb léptékű, sávós kaszálás jöhet csak szóba. A faj itteni (Észak-Hanság) előfordulása számos további kérdést fölvet a területkezelések, vízgazdálkodás, kaszálási rendszer kapcsán, melyeket a következő években sürgősen végig kell gondolni és a faj itteni népségének megerősítésére tervet kell kidolgozni. Ugyanígy az egyes élőhely foltok összekötését is meg kell valósítani annak

érdekében, hogy a fragmentáció megszűnjön, valamint az újonnan kialakított élőhelyek – gyeppek – benépesülésére is lehetőség nyíljon. Ebben az évben – kísérleti jelleggel – a területen mozgó vadgazdálkodók által készített, szárazúzóval letakarított feltáró, cserkelő utak és lósávok készítése során az erősebben becserjésedett foltok közül néhány hely ki lett takarítva.

A cserjésedés és Solidago terjedés alól felszabadított foltok a lepkék által kedvelt területté váltak, az a felmérések óvatos optimizmusra adnak okot, mérsékelt, de határozottnak mondható denzitás növekedés tapasztalható a jelölés-visszafogásos populáció becslés adatai alapján, mely azóta még további növekedést mutat. A 2018. évi felmérések eredményeként a vizsgált terület népessége további növekedést mutat.

Szitakötők (Odonata)

A lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*) fertői, hansági és szigetközi állományainak és a faj számára alkalmas potenciális élőhelyek felmérése folyamatban van, a Fertőhomokon korábban megtalált állomány további behatárolása és vizsgálata tovább folyt, azonban az idén a tovább csökkenő népesség az egykori tőzegbánya területén a vízszint magasságának növelését, a víz nagyobb mértékű visszatartását (és a fölmelegedés megakadályozását) indokolja.

A Fertő térségében – főként a Fertőmelléki-dombsor vonulatain – táplálkozó fiatal *pectoralis* népesség helyenként azt mutatja, hogy nincs gond az állománnyal, azonban a tenyésző helyek pontosabb behatárolása a Fertő belső tavaiban eddig nem járt sikerrel. A Hanságban és a Szigetközben nem sikerült megtalálni a fajt, a határmenti erdők N2000 site területén szórványos imágó előfordulások detektálhatók, melyek a Fertőtől már egy kissé távol vannak, így közelebbi tenyészésük (akár Ausztriában is) feltételezhető.

A díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*) egyes populációinak felmérése szintén zajlott ebben az évben is, az egyes kisvízfolyások, csatornák vizsgálatával. A fertőhomoki vizes élőhely mozaik-komplexum egyik eleme, egy áramló kisvízfolyás és a hozzá tartozó vízrendszer néhány további eleme ad otthont a faj jelentősebb állományának. A korábban is vizsgált szakaszok közül némelyik vízellátottsága jelentős romlást mutatott már a tavasszal is, nyárra pedig szinte teljesen ki is száradt, így a népességben bizonyos mértékű visszaszorulás mutatott. A Kardos-ér vízrendszerén sikerült ismét megtalálni a fajt, ám igen alacsony egyedszámban. Mivel a faj a régióban – a Fertő parti csatornák kivételével - jórészt a védett területeken kívüli kisvízfolyásokon tenyészik, ezért rendkívül fontos a külön védelmi program kidolgozása a Víz Keret Irányelv követelményeivel összefüggésben. Így a kisvízfolyások vízgazdálkodási, kotrási munkáinak kivitelezési módjának és ütemezésének összeegyeztetése igen fontos az élőhely megőrzésével. Ezzel párhuzamosan az agrártámogatási rendszer vizes élőhelyekkel kapcsolatos programjainak beindítása és a pufferzónák kialakítása alapvető fontosságú a faj megőrzésével kapcsolatosan. A hansági díszes légivadász állomány nem túl erőteljes, de kimutatható, stabilizálása érdekében bizonyos csatorna és árok szakaszok folyamatos, átöblítendő vízzel való ellátottságát biztosítani kell és a kotrási munkák féloldali elvégzését kell kikötni. Amennyiben az Észak-Hanság keleti részén sikerül jelentősebb, stabil állományt létre hozni, a Szigetközbe való visszatelepülés is elképzelhetővé válik (hasonlóan a *Somatochlora flavomaculata* fajéhoz).

A faj terjeszkedő képességét, alkalmas (alkalmassá váló) élőhelyeken való megjelenésére van jó példa, a térségben új adatként került kimutatásra a díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*) az Ikva vízrendszeréből. Korábban a vízfolyás vízminősége olyan rossz volt, hogy nem volt értelme védett fajok után kutatásokat végezni benne, azonban a soproni szennyvíztisztító üzem

korszerűbb technológiára való átállása és feltehetően több más szennyüzőta folyamatos javulás jelei voltak tapasztalhatók a vízrendszeren. A BioAquaPro Kft. munkatársaival közösen, Fertőendréd határában jelentős ornatum népséget sikerült földeríteni. Ezt követően megindult az elterjedés pontosabb feltérképezése is, melynek során jelentős hosszúságú szakasról sikerült kimutatni az ornatumot, mely valószínűleg a Kardos-ér – Köles-é vízrendszerről terjedt át az Ikvára és így az egész vízrendszert benépesíti. A vizsgálat további hozadéka volt még a szintén Natura 2000 jelölő faj erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*) néhány új előfordulási adata az Ikváról, valamint két további védett faj, a csermely szitakötő (*Onychogomphus forcipatus*) és pataki szitakötő (*Orthetrum brunneum*) újabb megkerülési adatai.

A ritka hegyi szitakötő (*Cordulegaster heros*) Soproni-hegyvidéken lévő populációjának monitorozása 2018-ben is folytatódott. A faj itteni népségének vizsgálatába sikerült ismét TDK-s diákot is bevonni. A vizsgálatok kiterjesztése egy PhD dolgozat keretében az élőhely fizikai, hidro-morfológiai és a vízi makrogerinctelen közösségeinek felmérésére, továbbá a faj által kedvelt szakaszok alaposabb elemzésére fókuszál, tovább finomítva a mikrohabitat-preferencia felbontását. A felmérések eredményeiről több előadás és tudományos közlemény is született.

Túzok (*Otis tarda*)

A Mosoni-sík tűzokállományának (jelenleg több, mint 300 teelő példány) védelme során fő feladatunk a Mosoni-síkon mint Natura 2000 és Magas Természeti Értékű Területen folyó gazdálkodás felügyelete, ellenőrzése. A tűzok nagyon lassú állománynövekedésének eredménye egy új dürgő- és fészkelőhely kialakulása volt Mosonszolnok határában – itt a gazdálkodó korlátozására is sor került a Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztályának közreműködésével.

Ragadozómadár védelem

Tárgyévben is folytattuk a nappali (*Falconiformes*) és éjszakai (*Strigiformes*) ragadozó fajokra irányuló védelmi tevékenységet. Tavaly 20 pár rétisas (*Haliaeetus albicilla*) 9 pár parlagi sas (*Aquila heliaca*), 5 pár kerecsen sólyom (*Falco cherrug*), lett regisztrálva. Állomány növekedés elsősorban a sas fajoknál következett be, évente 1-2 új pár megjelenésére továbbra is számíthatunk.

Kiemelendő a „A veszélyeztetett parlagi sas és kerecsensólyom populációk zsákmánybázisának biztosítása a Kárpát-medencében” LIFE program keretében 2015-ben beindított tevékenység sorozat, melynek során folyamatosan monitorozzuk a célfajok élőhelyeit, ugarsávokat létesítettünk szántóföldi környezetben, fészekkamerázás történt a célfajok táplálkozás vizsgálata céljából és elvégeztük a 2018-ra tervezett ürge áttelepítéseket Várbalog és Kapuvár térségében.

Az áramszolgáltatókkal a külterületi madárpusztulások elleni közös tevékenységünk gyakorlatilag leállt, csak hatósági kötelezés után hajlandóak együttműködni.

A bagolyfajok (*Stigiformes*) védelme során kiemelkedő jelentőségű az uhu állomány növekedése, jelenleg 15-20 territóriumot ismerünk, jórészt sík vidéken.

Fészkelő vízimadarak védelme

A Fertőn a nádasban telepesen költő gém fajok közül úgy a vörös gém (*Ardea purpurea*) mint a nagy kócsag (*Egretta alba*) 2018. évi állománya is stabilnak mondható.

A fekete gólya (*Ciconia nigra*) állományunk teljes körű felmérésére idén sem volt energiánk, de korábbi fészkelőhelyeken módszeres felderítést végezve jelenleg 10 párat ismerünk Igazgatóságunk védett területein.

A mekszikópusztai és a dél-hansági (Nyirkai-Hany és Oslí-Hany) vizes élőhely-rekonstrukciók a vízimadár-fajok jelentős fészkelőhelyeivé váltak. A két terület eltérő jellege a fészkelő faunában különbségeket is eredményezett, de közelségük miatt számos tekintetben hasonlóak, azonos élőhely- és fajvédelmi problémákkal. 2018-ban a megfelelő mennyiségű víz biztosítása nem jelentett nehézséget egyik területen sem, de a vízszintet a fészkelési időszak után csökkentettük a nádas fészkelőhelyek érdekében. Mindkét élőhely közös problémája az inváziós predátorok túlszaporodása (róka és dolmányos varjú), amely ellen vadászati eszközökkel lépünk fel, együttműködve más vadgazdálkodókkal.

Fehér gólya (*Ciconia ciconia*)

A működési terület gólyaállománya kismértékű növekedést mutat. A megye településein tavaly mintegy 220 fészkek ismert, amelyből 153 fészkek volt lakott. A veszélyeztetett fészkek áthelyezését, tartóra emelését folyamatosan végezzük a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel és az áramszolgáltató EON-nal együttműködve. Ehhez rendelkezünk saját forrásból és központilag legyártott fészektartó kosarakkal, amelyekkel igény szerint ellátjuk az együttműködő partnereket. 2003-ban kötöttünk együttműködési megállapodást az ÉDÁSZ Rt.-vel az elektromos hálózat tartóoszlopain fészkelő állomány védelme érdekében, amely 2004-től sikeresen működött. A jogutód EON-nal és a természetvédelmi hatósággal közös együttműködési megállapodást kötöttünk, ezt a megváltozott tulajdonos, illetve a hatóság és a természetvédelmi kezelő szétválása indokolja. A lakott fészkek közelében elhelyezkedő középvezettségű oszlopok szigetelését kiemelt fontosságú feladatként végezzük a kirepülő fiatalok áramütés elleni védelme érdekében.

5.4.3. Védett fajokkal kapcsolatos illegális cselekmények észlelése

Igazgatóságunk területén, ahogy az ország más védett területein is, az egyik legnagyobb problémát jelentik az illegális mérgezések. Igazgatóságunkat érintően tavaly tucatnyi védett ragadozómadár (pl. egerészölyv), köztük 1 pld. fokozottan védett parlagi sas és rétisas pusztult el mérgezés miatt, aminek okán ismeretlen tettes ellen feljelentést tettünk. A nyomozás eddig nem vezetett eredményre.

Ugyancsak feljelentést tettünk ismeretlen tettes ellen, amikor észleltük azt, hogy Győr határában a fokozottan védett gyurgyalag fiókás lakott fészeküregeit ismeretlen tettes purhabbal lezárta, és a fiókákkal együtt több tucat madár elpusztult. A nyomozás mindeddig nem vezetett eredményre.

5.5. Idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos gyakorlati tevékenységek

Az Igazgatóság az elmúlt évben is a korábbi évek gyakorlatának megfelelően nagy területen végezte az inváziós aranyvessző fajok (*Solidago spp.*) visszaszorítását a Hanságban (250 ha).

A kezeléseket mechanikai úton kaszálással, illetve szárazúzással végeztük. Kísérleteket folytattunk a japán keserűfű (*Fallopia japonica*), a selyemkóró (*Asclepias syriaca*), a bálványfa (*Ailanthus altissima*) és a zöld juhar (*Acer negundo*) növényvédő szerrel történő visszaszorítására különféle gyomirtó kombinációkkal. Ezek eredménye biztató. Az inváziós fajok előfordulása szórványos.

A kezelések mellett az Igazgatóság folyamatosan végzi az inváziós fajok terjedésének monitorozását.

Igazgatóságunk munkatársai és alkalmazott kutatói szisztematikus és/vagy szórvány adatgyűjtést végez folyamatosan a működési területén előforduló inváziós fajokról. A 2018-as évben leggyakrabban feljegyzett inváziós fajok az aranyvessző (*Solidago spp.*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*), japánkeserűfű (*Fallopia japonica*), bíbor nebáncsvirág (*Impatiens glandulifera*), bálványfa (*Ailanthus altissima*), kínai razbóra (*Pseudorasbora parva*), naphal (*Lepomis gibbosus*), ezüstkárász (*Carassius auratus gibelio*) és nutria (*Myocastor coypus*) voltak.

2017.09.05-07-ig terjedő időszakban az SM Consulting Erdő és Természetvédelmi Szolgáltató és Fejlesztő Kft. végzett utókezelés munkálatokat Igazgatóságunk megbízásából a selyemkóró, bálványfa és gyalogakác esetében 2716 m²-en az alábbi helyrajzi számok alatt: Lébény 0459; 0456; 0449; 0316; 0248/4; 0248/4; 0255d; 0397; Jánossomorja 0327; 0364; 0607/1; Károlyháza 0103/4; Kimle 0104/3a; Újrónafő 0210b. A selyemkóró visszaszorításának részletes technológiai leírása: A selyemkóró egyedek vegyszerezése kézi hosszúszerű ecsettel történt (egyszeri, a rozetta csúcsára irányított mozdulattal) Medallon és Agrol vegyszerekkel. Az év során már kezelt, de újrasarjadt egyedek vegyszeres kezelésére került sor az érintett időszakban.

5.6. Génmegőrzés

Az Igazgatóság a kezelésében lévő gyepterületeket elsősorban saját állatállománnyal hasznosítja legeltetéssel, illetve az állatok részére történő szénakészítéssel. Igazgatóságunk a fertői és hansági- magyar szürke szarvasmarha, rackajuh és bivaly állomány országosan is jelentős tényező a régi magyar háziállatok génkészletének megőrzésében. Hosszabb távú terveinkben az állatállomány szinten tartása vagy mérsékelt csökkentése a cél, komolyabb területvásárlásra már nincs lehetőség a Nemzeti Parkban ezért ez meghatározza az állatállomány létszámát. A Szaporulat nagyobb részét eladásra kerül.

Az Igazgatóság 2008. óta, mint öko gazdaság, bio minősítéssel rendelkezik.

Sajnos, tavaly sem tudtunk gátat szabni annak, hogy az Igazgatóságunk kezelésében lévő régi magyar háziállatok (magyar szürke szarvasmarha, bivaly és racajuh) jelentős állománya ne pusztuljon el. Igazgatóságunk új vezetése 2018. december után mindent meg kíván tenni annak érdekében, hogy az Igazgatóságunkat évek óta terhelő nagyarányú állatelhullás arányaiban, és abszolút számokban is visszajára forduljon, azaz csökkenjen. Az okok feltárása megkezdődött, és várhatóan a 2019-ben záruló agárminisztériumi átvilágítás segíti tisztázni a helyzetet.

Elhullási adatok az FHNPI régi magyar háziállat-állományaiból 2018-ban			
	tenyészállat (db)	növendék (db)	összes (db)
magyar szürkemarkarha	21	20	41
bivaly	2	3	5
rackajuh	37	69	106

5.6.1. Génmegőrzési tevékenység ismertetése állatok esetében

5.6.1.1. Magyar szürke szarvasmarha

Igazgatóságunknál folyamatosan végzett tenyésztői munka során egyre több ismert származású növendék állat kerül be a tenyésztésbe, mind az üsző, mind a bikanevelés tekintetében. Ezt a munkát segíti az évenkénti választott borjából végzett származási vérvétel és lehetőség szerint a külön csapatban való tartás télen és nyáron. A korosztályok szerinti elkülönített tartás és kezelés alapjait raktuk le azzal, hogy a Nádtelepnél öt új telelőhelyet alakítottunk ki. Az októberben megtartott bikavásár után a nemzeti parkok és magán tenyésztők számára tenyész bikákat értékesítünk. Az őshonos állatok genetikai megőrzése elnevezésű pályázat során 74 egyed számú növendék tenyészbika csapatot válogattunk ki a következő évi tenyész bikák kinevelése végett.

A tartástechnológia javítása fontos szempont az állomány fenntartásában és megőrzésében. További köretek beállítása fontos feladat, amivel a jobb minőségű takarmánybázisunkat igyekszünk elosztani a telelési ciklus során. Elkezdtük a legelőtertek kialakítását és a felhajtó utak egy része el is készült. A rendszer további fejlesztése az elkövetkező években saját erőből és várhatóan KEHOP pályázatból realizálódhat. Az állatok igényeinek kielégítése szempontjából a régi és újonnan telepített kútjainkat napelemes csőszivattyúval láttuk el ehhez tartozó itatóvályúkkal, így megvalósíthatjuk a legelőterekenkénti tartást és a természetvédelmi területek megfelelő legelőváltását. Az állatok téli és nyári takarmányozását az ökológiai megoldásnak megfelelő takarmánykiegészítőkkel (nyomelemes nyalósó, takarmánymész, magnézium, foszfor) tesszük optimálissá. Az év végén a magyar szürke választott borjából 301 db állatot értékesítettünk a HIPP Kft. felé. 2018 évben a tehén selejtezés nem volt jelentős 17 db. 2018 évben öreg szürke tehének kiselejtezése és a tenyésztésbe vont 3 éves üszők folytán az állomány 36 db-al nőtt az előző évekhez képest.

5.6.1.2. Bivaly

Tehénállományunk 171 db, mely állománnyal nagyobb szelekciót lehet biztosítani, mivel a tehénállomány fiatalítása elsődleges szempont a tenyésztői munka folyamatossá tétele szempontjából. Jelentős darabszámú tenyész növendék üszőt értékesítettünk magán tenyésztők részére. Évenként 15 db bikaborjút hagyunk meg tenyészbika nevelésre, ennek a koordinációs munkáját a Magyar Bivalytenyésztők Egyesületének szakmai irányításával végezzük. A tenyészminősítést el nem ért állatok tökehúsként és szárazárúként feldolgozott formában kerülnek értékesítésre. A bivaly állomány 93 egyeddel növekedett tavaly.

5.6.1.3. Magyar rackajuh

Az állomány kisebb csökkenése látható a táblázatból. A kiöregedett anyák selejtezésre kerültek. Az állomány megőrzése nemcsak a génmegőrzés miatt fontos, hanem a területkezelési feladatok ellátásánál az ürgeállomány fenntartásánál kap szerepet. A racka által legelt gyepterületen van a nemzeti park legjelentősebb ürgeállománya Mexikó-pusztán területén.

Az állományban a tenyésztői munka folytatódik. Háremes párosítás folyik minősített kosokkal. Fehér és fekete fajta megőrzését egyaránt fontos feladatnak tartjuk. Bárányok egy része a

kiöregedett anyák pótlására szolgál, másik része értékesítésre kerül tökehús és szárazarú készítése gyanánt

5.6.2 Egyéb állatállomány, kezelések

Lászlómajorban, a Látogatóközpontunkban a bemutató majorság részeként tartottunk tavaly is néhány egyed cigálya juhot, cikta juhot, magyar kecskét, mangalica sertéseket, magyar parlagi tyúkot, erdélyi kopasznyakú tyúkot, magyar gyöngytyúkot, magyar pulykát, magyar lúd, és magyar kacsá házi vízi szárnyasokat. Ezen állatállományokat csupán bemutatói céllal tartjuk, nem veszünk részt génmegőrzési programban velük.

Igazgatóságunkon három magyar komondor kutya található még (Lászlómajorban 2 példány, továbbá Gombócson a Szigetközi Tájvédelmi Központban 1 példány).

20. táblázat: Saját állatállomány

Faj	Korcsoport	Egyedszám	Változás 2018-ban
Szarvasmarha /magyar szürke/	Tehén	588	+36
	Tenyészbika	59	+38
	Üsző	132	+19
	Választási üszőborjú	103	-67
	Választási bikaborjú	56	-33
	Bikaborjú	20	-45
	Üszőborjú	22	-37
	Növendék bika	65	+28
	Összesen:	1045	-56
Bivaly	Tehén	171	+10
	Növendék üsző	104	+15
	Növendék bika	38	-16
	Borjú üsző	53	-20
	Borjú bika	62	+12
	Tenyészbika	2	0
	Összesen	430	+1
Juh /Racka/	Anyajuh	268	+130
	Tenyészkos	6	-2
	Jerke toklyó	337	+67
	Kos toklyó	153	+54
	Jerke bárány	54	-73
	Kos bárány	62	+35
	Összesen:	880	+211

Juh/cikta/		51	0
Juh/cigája/	Anyajuh	4	0
	Kos	1	+1
Őshonos baromfi		182	-93
Komondor		3	0
Mangalica sertés		3	-9

5.6.3. Génmegőrzési tevékenység ismertetése növények esetében

Igazgatóságunk területén Lászlómajorban a bemutató Majorságban van egy telepített gyümölcsös, amelyben régi magyar gyümölcsfákat tartunk (elsősorban körte-, barack-, alma fákat).

5.7. Erdőterületek, erdőgazdálkodás

5.7.1. Nem saját vagyonkezelésben lévő védett és Natura 2000 erdőterületek

Igazgatóságunk működési területén 85 696 ha üzemtervezett erdő található. Ez a teljes működési terület 21%-a. Az összes erdőterület 86%-a, azaz 74 026 ha tartozik valamely védelmi kategóriába. Ebből 5 620 ha fokozottan védett, 31 640 ha védett és további 36 766 ha nem védett Natura 2000 terület.

Működési területünkön erdőgazdálkodás az érvényes erdőtervek alapján folyik.

Legutóbb 2016-ban a Győri és a Dél-hansági ETK erdőtervezése befejeződött. A természetvédelmi szempontok érvényesítése sikeresnek tekinthető. 2018-ban újabb körzet erdőtervezése nem indult.

Korábban a nem védett, de Natura 2000 hálózatba tartozó erdőterületekre vonatkozó kezelési javaslatok kidolgozását 2012 évben megkezdtük, majd 2013 évben folytattuk a Natura 2000 területek fenntartási tervének elkészítésére irányuló pályázat keretében. Az elkészült fenntartási tervek 2014. évben széleskörű szakmai és társadalmi egyeztetést követően kerültek felterjesztésre, majd jóváhagyásra. A jóváhagyott fenntartási tervek felkerültek az Igazgatóság honlapjára, ahol az érintett erdőgazdálkodók számára elérhetőek.

5.7.2. Erdőrezervátum felmérésének főbb eredményei

2018-ban a lébényi Dombos-ház ER területén végeztünk faállomány, madárfauna és kétéltű-hüllő fauna felmérést. A felmérések 2019. május végén zárulnak le.

5.7.3. Saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek kezelése

Igazgatóságunk vagyonkezelésében 2018.12.31-én 1.227,96 ha erdő található. Erdőgazdálkodási tevékenységet a Fertő-Hanság Nemzeti Park, Szigetközi Tájvédelmi Körzet, Soproni Tájvédelmi Körzetben és a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzetben folytat az Igazgatóság.

Az állományokat 24% nemesnyár, 22% hazainyár, 22% egyéb lágylomb, 10% tölgy, 7% egyéb kemény lomb, 6% akác, 2% bükk, 1% cser és 6% fenyő alkotja. Az erdőrészeket üzemmódonkénti megoszlása: 77,13 ha Átalakító, 203,60 ha Faanyagtermelést nem szolgáló és 664,02 ha Vágásos.

Tavaszi erdőfelújítást, egyben fafajcserét 11,89 ha-on végeztünk, hazainyár célállománnyal. Pótlásra 0,80 ha-on került sor. Összesen 47,05 ha folyamatban lévő erdőfenntartás ápolása történt meg a célállománytól függően 2, illetve 3 alkalommal. Befejezettként 7,56 ha folyamatban lévő erdőfelújítás

5.8. Vadászterületek, vadgazdálkodás

A fővadással együtt 6 fő hivatásos vadász látta el az év folyamán a vadgazdálkodással, vadászattal kapcsolatos teendőket, ebből 2 fő az őrszolgálat tagja. Az év végére a hivatásos vadászok száma 4 főre csökkent. A hivatásos vadászok közül 3 fő felsőfokú és 1 fő középfokú vadgazdálkodási szakképzettséggel rendelkezik. Két fő szakirányú végzettséggel rendelkező munkatársunk – nem hivatásos vadászati minőségben – igazgatói vadászati megbízással szintén segítette a hivatásos vadászok munkáját a vaddisznóállomány szabályozásában. Az év során ezzel a konstrukcióval megoldott volt a vadgazdálkodási feladatok ellátása.

A területen bér vadásztatás 2018-ban sem volt. A természetvédelem érdekében szükséges állomány szabályozó beavatkozásokat a fent részletezett szakszemélyzet látta el. Ez a tevékenység a vaddisznó, a róka és az egyéb dúvad állományának apasztására, valamint a megyében általánosan magas létszámban jelenlévő őz állomány és a gímszarvas állományának szabályozására irányult. A vaddisznó állomány apasztása elsősorban fegyveres les vadászattal valósult meg. A vadászható ragadozók – kiemelten a róka és a dolmányos varjú – állományának apasztása fegyveres vadászattal és csapdázással történt, elsősorban a természetvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű területekre (élőhely-rekonstrukció) koncentrálnak. Ezeknek eredménye 7 gímszarvas, 6 őz, 29 vaddisznó, 8 róka és 50 dolmányos varjú volt. Társas vadászat, vízivad vadászat továbbra sem volt a területen.

A 08-103850-502. kódszámú 9.064 hektár nagyságú vadászterület vadászati jogát haszonbérlet formájában Igazgatóságunk szerezte meg 2017. március 1-től 2037. február 28-ig terjedő üzemtervi időszakokra. A terület tulajdonosa 99,99 %-ban a Magyar Állam. Az állami tulajdon vagyongazdálkodója 2/3 részben az Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság 1/3-ad részben Igazgatóságunk. A fennmaradó 10,71 hektár magánterület.

5.9 Halgazdálkodási vízterületek

Igazgatóságunk a Hanság Tóköz nevű területén, korábban két fokozottan védett vízterületen, a Fehér tavon és a Barbacsi tavon rendelkezett halászati jogosultsággal, majd 2016.03.01. óta halgazdálkodási jogosultsággal - vagyongazdálkodási szerződés keretében. A 2018. év során, e két vízterületen halászati tevékenységet nem végeztünk.

A Fertő tó teljes magyarországi részének halászati jogával 2004.07.01. óta, majd ezt követően a halgazdálkodási jogosultságával - vagyongazdálkodási szerződés keretében - 2016.05.09. óta rendelkezünk. Tavaly az Igazgatóság halgazdálkodási tevékenységének bevétele 13 324 396 Ft volt. Ebből a horgász területi jegyek után 13 324 396 Ft, míg a rekreációs célú halászati területi engedélyek után 0 Ft bevétel keletkezett.

Az év első hetére elkészültek a 2018. évi horgász területi engedélyek formanyomtatványai. Ezeket eljuttattuk az érintett horgászegyesületekhez, valamint a bizományosi értékesítést végző szaküzletekhez. Az év során vizsgázott halőreink (6 fő), valamint a természetvédelmi őrszolgálat által ellenőriztük mind a halászati, mind a horgászati tevékenység szakszerűségét, a szükséges halfogásra jogosító okmányok meglétét.

Igazgatóságunk tavaly a Fertő tóba nem telepített hal utánpótlást.

21. táblázat: *Halgazdálkodási vízterek*

No.	A halászati víztér megnevezése (ahol az igazgatóságé a halászati jog)	Kiterjedése (ha)
1	Barbacs-tó és Fehér-tó	74,1
2	Fertő-tó	1 285,1
Összesen:		1 359,2

5.9.1. Természetvédelmi és génmegőrzési szempontból különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületek

Igazgatóságunk működési területén mint természetvédelmi és génmegőrzési szempontból különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületek, az alábbi védett, nyilvántartott halgazdálkodási vízterületek találhatók.

22. táblázat: *Védett nyilvántartott halgazdálkodási vízterek*

No	Név	Terület (ha)	Víztérkód
1	Barbacs tó	15,30	08-012-1-1
2	Brennbergi víztározó	4,00	08-025-1-1
3	Dunaremetei anyaggödör	1,50	08-036-1-1
4	Fehértó	19,50	08-042-1-1
5	Fertő tó	1285,10	08-045-1-1
6	Gombócos-Bár-Duna összekötő cs.	8	08-069-1-1
7	Hidegség tőzegbánya tó	1,00	08-069-1-1
8	Keszegér	7,56	08-092-1-1
9	Kistómalom	1,70	08-104-1-5
10	Kis-Zátony (Holt-Duna)	3,20	08-105-1-1
11	Lipóti Holt Duna	5,00	08-121-1-1
12	Marcal (Holt) a Patkó holtággal	24,05	08-130-1-5
13	Marcal (Holt) alsó szakasza	46,00	08-131-1-1

No	Név	Terület (ha)	Víztérkód
14	Mosoni Duna folyó (és vízrendszere)	553,40	08-140-1-1
15	Mosoni Duna (Felső-holtág)	5,00	001947
16	Mosoni Duna (Libafarm-holtág)	10,00	001946
17	Mosoni Duna (Feketeerdei holtág)	10,00	08-143-1-1
18	Nagy Zátonyi Dunaág (21608/1993)	37,60	08-161-1-1
19	Nováki Főcsatoma	17,80	08-162-1-1
20	Rábca-Hanság vízrendszer	355,70	08-191-1-1
21	Rákos patak	7,00	08-197-1-1
22	Szalamandra tó(Tacsi-árok – Rák patak))	0,60	08-212-1-1
23	Szavai főcsatorna	8,60	08-218-1-1
24	Szigetközi hullámtéri ágrendszer	1045,00	08-223-1-1
No	Név	Terület (ha)	Víztérkód
25	Tőzeg tó I.	22,40	08-228-1-5
26	Tőzeg tó II.	21,87	08-229-1-1
27	Tőzeg tó III.	13,10	08-230-1-1

5.9.2. Védett természeti területen található halastavak

A Hanságban a Nyirkai-Hany vizes élőhely-rekonstrukciós területe 2007 óta halastó művelési ágban van, amely a magyar állam tulajdonában, a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság kezelésében van.

A területen 2011. óta lehalászás, és haltelepítés nem történt. Bár a terület elsődleges természetvédelmi rendeltetése a vizes élőhelyekhez köthető élővilág védelme, a közeljövőben szükséges a halállomány felmérése, és annak ideális állapotának eléréséhez esetleges beavatkozások megtétele. Ugyanis a közel másfél évtizede betelepített halak azóta minden bizonnyal méretes egyedekké váltak, ami miatt valószínűsíthető az, hogy halivadék nem tud fejlődni a területen. Mindez visszatükröződik a védett és fokozottan védett halfogyasztó madárvilág egyedszámának csökkenésében is a területen, az utóbbi években, valamint a terület vízínövény (pl. nádas) állományainak visszaszorulásában. Ezért kívánatos lenne a védett halastó halállományának teljes átalakítása (halászati tevékenység révén pl. a jelentős méretű ragadozó és növényevő halak szelektív kihalászása a területről, és értékesítése).

23. táblázat: Védett halastavak

No	Országos jelentőségű védett vízterek	Kiterjedés (ha)	Kezelési terv (+/-)
1	Nyirkai-Hany	410	+
Összesen:		410	

5.10. Természetvédelmi mentőtevékenység

Vonuló kételtűek mentése a fertőparti közúton

Az 1987-ben megkezdett program keretében 2001-ben elkészült a leginkább veszélyeztetett útszakasz békaalagút-terelő rendszere, amely lehetővé teszi, hogy a tavasszal és ősszel vonuló kételtű- és hullőpopulációk emberi beavatkozás nélkül jussanak át az úttest alá beépített átkelőhelyeken. 2002-ben ennek a rendszernek a továbbbépítésére elkészültek a tervek, amelyek megvalósítására 2003 tavaszán került sor (175 m hosszúságú terelő megépítésével). Kibővítését folyamatosan tervezzük. A rendkívüli szárazság miatt a vonulás intenzitása 2001-2005-ben igen alacsony volt, ami az elhúzódozó aszálynak tulajdonítható tartósan alacsony vízállás miatti gyenge szaporodási eredményekre utal. A 2005/2006-os tél első felében a viszonylag nagyobb mennyiségű lehullott csapadék következtében némileg megemelkedett a tó vízszintje és ez a tendencia folytatódott 2008-ban is. Ősszel az esős időszakban már tömeges vonulást észleltünk, ami sikeres szaporodási időszakra utal. A KEOP-ból elnyert támogatásból 2011-ben újabb, 1080 m-es szakaszon épült ki a terelő-áteresz rendszer, amelynek üzemeltetése 2012-ben megkezdődött, ennek során új átjáró típust teszteltünk kiváló eredménnyel. A terelőrendszer rendszeres karbantartását évente két alkalommal önkéntesekkel és szakmai gyakorlat keretében diákokkal végezzük el. 2018-ban nem volt jelentős vonulás, ennek oka a Rana fajkomplexen belüli populációs változás, amely a klíma megváltozásával magyarázható. A jelenleg uralkodóvá vált ökoforma jellemzően nem vonul.

Madármentés

Az Igazgatóság 2018 évben 27 faj 62 egyedét szállította be Kőszegre a madárkórházba. A sérülések jellegét tekintve idén az ismeretlen okból, gyenge kondícióval bekerült egyedek száma drámaian megnőtt (24 pd), de jelentős volt az áramütés (8 pd), a különböző eredetű traumák (11 pd) és a botulizmusos egyedek (9 pd) száma is. Az 62 egyedből 25 sikeresen felépült, így gyógyultan kihelyezésre kerültek. 5 madár tartós elhelyezésre került, a többinél pedig eutanáziát kellett alkalmazni. Az adatok a korábbi évekhez képest növekedést mutatnak, ennek pontos okait nem ismerjük.

Megemlítendő még, hogy az EON Észak-dunántúli Áramhálózati Zrt. minden igyekezete ellenére a fehér gólya pusztulás (tárgyévben 25 pd!) és a külterületi madárpusztulások száma nem csökken, ezért kötelezési eljárásokat kezdeményeztünk a kormányhivatalnál.

24. táblázat: A mentett madáregyedek adatai

Faj	Település	Bekerülés oka	Sérülés jellege:	Madár sorsa:	Repatriálás_helye	Telepet elhagyta:	Elhullás ideje
ANACRE	Mekszikópuszta	botulizmus	bénulás	Elhullás			2018.09.06
APUAPU	Sopron	nem ismert	koordinációs zavar	Eutanázia			2018.08.02
ATHNOC	Újkér	fészekből esett ki	látható sérülése nincs	Repatriáció	Söpte, reptér	2018.09.14	
BUBBUB	Mosonmagyaróvár	nekirepült valaminek	látható sérülése nincs	Repatriáció	Mosonmagyaróvár Lóvári erdőben	2018.03.15	
BUTBUT	Hegykő	leromlott kondíció	leromlott kondíció	Repatriáció	Kőszeg, Alsó-rét	2018.04.10	
BUTBUT	Fertőd	leromlott kondíció	leromlott kondíció	Repatriáció	Kőszeg, Alsó-rét	2018.08.13	
BUTBUT	Balf	áramütés	égési sérülés	Repatriáció	Kőszeg, Alsó-rét	2018.08.13	
CARCAR	Sopron	nem ismert	látható sérülése nincs	Elhullás			2018.08.13
CICCIC	Szil	áramütés	nyílt seb	Eutanázia			2018.07.11
CICCIC	Rábapatona	fészekből esett ki	bénulás	Elhullás			2018.07.22
CICCIC	Harka	áramütés	szárnyát lógatja	Repatriáció	Kőszeg, Chernel-kert	2018.09.12	
CICCIC	Szigetköz	nem ismert	látható sérülése nincs	Repatriáció	Kőszeg, Alsó-rét	2018.09.03	
CIRAER	Mihályi	nem ismert	szárny törött	Eutanázia			2018.10.25
COCCOC	Sopron	leromlott kondíció	leromlott kondíció	Elhullás			2018.07.18
CORFRU	Sopron	fészekből esett ki	leromlott kondíció	Elhullás			2018.06.01
CORFRU	Sopron	fészekből esett ki	láb törött	Eutanázia			2018.06.06
CORMON	Sopron	nem ismert	szárnyát lógatja	Zárttartás			
CORMON	Sopron	nem ismert	leromlott kondíció	Repatriáció	Kőszeg, Chernel-kert	2018.06.26	
CUCCAN	Sopron	leromlott kondíció	leromlott kondíció	Elhullás			2018.08.16

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2018. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Faj	Település	Bekerülés oka	Sérülés jellege:	Madár sorsa:	Repatriálás_helye	Telepet elhagyta:	Elhullás ideje
DELURB	Sopron	odú/fészek megsemmisült	egészséges	Repatriáció	Kőszeg, Deák Ferenc utca melletti rét	2018.09.10	
DELURB	Sopron	odú/fészek megsemmisült	egészséges	Repatriáció	Kőszeg, Deák Ferenc utca melletti rét	2018.09.10	
DELURB	Sopron	odú/fészek megsemmisült	egészséges	Repatriáció	Kőszeg, Deák Ferenc utca melletti rét	2018.09.10	
FALTIN	Sopron	áramütés	égési sérülés	Eutanázia			2018.04.27
FALTIN	Pereszteg	áramütés	égési sérülés	Zárttartás			
FALTIN	Tárnokréti	áramütés	elhalt végtag	Zárttartás			
FALTIN	Lövő és Újkér között	fészekből esett ki	látható sérülése nincs	Repatriáció	Kőszeg, Alsó-rét	2018.08.13	
FALTIN	Harka	fészekből esett ki	látható sérülése nincs	Repatriáció	Kőszeg, Alsó-rét	2018.08.13	
FALTIN	Sopron	fészekből esett ki	leromlott kondíció	Elhullás			2018.06.27
FALTIN	Györsövényháza	áramütés	égési sérülés	Zárttartás			
FALTIN	Nem ismert	bá lamadzag tekeredett a lábára	elhalt végtag	Eutanázia			2018.08.07
FALTIN	Nem ismert	leromlott kondíció	láb törött	Átmeneti elhelyezés			
FALTIN	Sopron	áramütés	elhalt végtag	Eutanázia			2018.08.28
FALTIN	Szigetköz	áramütés	égési sérülés	Eutanázia			2018.08.29
FALTIN	Magyarkeresztúr	áramütés	égési sérülés	Elhullás			2018.09.24
FRICOE	Sopron	ablaknak repült	koordinációs zavar	Elhullás			2018.03.19
HALALB	Szigetköz	mérgezés	mérgezés	Eutanázia			2018.03.21
LARRID	Mekszikópuszta	botulizmus	bénulás	Elhullás			2018.08.29
LARRID	Mekszikópuszta	botulizmus	bénulás	Elhullás			2018.08.30

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2018. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Faj	Település	Bekerülés oka	Sérülés jellege:	Madár sorsa:	Repatriálás_helye	Telepet elhagyta:	Elhullás ideje
LARRID	Mekszikópuszta	botulizmus	bénulás	Elhullás			2018.08.30
LARRID	Mekszikópuszta	botulizmus	bénulás	Repatriáció	Kőszeg, Abért-tó	2018.09.05	
LARRID	Mekszikópuszta	botulizmus	belső sérülés	Elhullás			2018.08.30
MUSSTR	Fertőrákos	elárvult	egészséges	Repatriáció	Kőszeg, Chernel-kert	2018.07.12	
MUSSTR	Fertőrákos	elárvult	egészséges	Repatriáció	Kőszeg, Chernel-kert	2018.07.12	
MUSSTR	Fertőrákos	elárvult	egészséges	Repatriáció	Kőszeg, Chernel-kert	2018.07.12	
MUSSTR	Fertőrákos	elárvult	egészséges	Repatriáció	Kőszeg, Chernel-kert	2018.07.12	
PARMAJ	Sopron	fészkből esett ki	látható sérülése nincs	Elhullás			2018.07.23
PARMAJ	Sopron	fészkből esett ki	látható sérülése nincs	Repatriáció	Vasszécseny, Lipárt utca	2018.10.19	
PASDOM	Sopron	nem ismert	belső sérülés	Elhullás			2018.08.04
PASDOM	Sopron	fészkből esett ki	látható sérülése nincs	Elhullás			2018.08.21
PASMON	Sopron	fészkből esett ki	látható sérülése nincs	Repatriáció	Kőszeg, Chernel-kert	2018.08.07	
RECAVO	Mekszikópuszta	botulizmus	bénulás	Elhullás			2018.09.02
RECAVO	Mekszikópuszta	botulizmus	bénulás	Repatriáció	Borsodi-dűlő	2018.09.24	
SERSER	Harka	gyantába ragdt	egyéb (!)	Elhullás			2018.07.15
STRALU	Sopron	járművel ütközés	látható sérülése nincs	Repatriáció	Kőszegi-hegység, Sípálya	2018.05.29	
STRALU		nem ismert	szárny törött	Eutanázia			2018.08.28
STRALU	Sopron	nem ismert	felületi	Repatriáció	Kőszeg, 83VF erdőrészlet	2018.12.04	
SYLCUR	Sopron	elárvult	látható sérülése nincs	Repatriáció	Kőszeg, Chernel-kert	2018.07.05	

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2018. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Faj	Település	Bekerülés oka	Sérülés jellege:	Madár sorsa:	Repatriálás_helye	Telepet elhagyta:	Elhullás ideje
TURMER	Nem ismert	valami megfogta	belső sérülés	Elhullás			2018.06.28
TURMER	Sopron	nem ismert	bénulás	Elhullás			2018.07.13
TURMER	Sopron	odú/fészkek megsemmisült	látható sérülése nincs	Elhullás			2018.07.21
TURMER	Sopron	odú/fészkek megsemmisült	látható sérülése nincs	Elhullás			2018.07.23
TURPIL	Sopron	leromlott kondíció	leromlott kondíció	Repatriáció	Kőszeg, Chernel-kert	2018.03.29	

6. Tájvédelem

6.1. Egyedi tájértékek (településenkénti kimutatás, változások)

Igazgatóságunk 2018-ban a 2017. évi kártalanításból 7 település (Csapod, Gyalóka, Nemeskér, Pusztacsalád, Répcevis, Szakony, Szárföld) közigazgatási területén mérte fel az egyedi tájértékeket. A 2018. évi kártalanítási keretből 2018-ban felmérésre került Edve, Himód, Magyarkeresztúr, Páli, Vadosfa, illetve folyamatban van Újkér, Sopronkövesd, Kisfalud, Beled, Rábakecöl felülvizsgálata.

25. táblázat: Egyedi tájértékek településenként a működési területünkön

Település	Utolsó felmérés	Egyedi tájértékek száma
Abda	2016	23
Acsalag	2017	22
Ágfalva	2010	22
Agya gosszergény	2010	17
Ásványráró	2010	42
Babót	2010	9
Bakonypéterd	2013	7
Bakonyszentlászló	2010	16
Barbacs	2010	14
Bezenye	2015	12
Bezi	2012	12
Bogyoszló	2012	18
Bősárkány	2017	20
Cakóháza	2012	12
Cirák	2010	6
Csapod	2018	21
Csáfordjánosfa	2010	10
Csoma	2010	23
Darnózseli	2010	25
Dénesfa	2010	13
Dör	2010	9
Dunakiliti	2010	30
Dunaremete	2010	16
Dunaszeg	2010	30
Dunaszentpál	2010	16
Dunasziget	2010	36
Ebergőc	2010	10

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2018. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Település	Utolsó felmérés	Egyedi tájértékek száma
Edve	2018	12
Egyed	2010	10
Egyházasközpont	2010	9
Enese	2012	7
Farád	2012	12
Fehértó	2010	12
Feketeerdő	2015	6
Fertőboz	2010	23
Fertőd	2010	45
Fertőendréd	2010	9
Fertőhomok	2008	10
Fertőrákos	2010	18
Fertőszentmiklós	2010	25
Fertőszéplak	2010	26
Gönyű	2010	9
Gyalóka	2018	7
Gyarmat	2010	9
Gyóró	2010	9
Győr	2010	119
Győrasszonyfa	2013	2
Győrladmér	2010	23
Győrsövényház	2010	10
Győrszemere	2017	14
Győrújbarát	2010	16
Győrújfalú	2010	16
Győrzámoly	2010	36
Halászi	2010	40
Harka	2010	18
Hédervár	2010	29
Hegyeshalom	2010	9
Hegykő	2010	15
Hidegség	2010	21
Himód	2018	17
Hövej	2010	13
Jánossomorja	2017	35
Jobaháza	2012	10
Kapuvár	2010	46

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2018. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Település	Utolsó felmérés	Egyedi tájértékek száma
Kimle	2010	40
Kisbajcs	2010	26
Kisbodak	2016	8
Kóny	2010	18
Kópháza	2010	10
Koroncó	2017	7
Kunsziget	2016	11
Lázi	2013	5
Lébény	2010	33
Lipót	2017	27
Levél	2017	19
Lipót	2011	27
Lövő	2008	15
Maglóca	2012	6
Magyarkeresztúr	2018	15
Máriakálnok	2010	11
Markotabödöge	2012	13
Mezőörs	2013	2
Mecsér	2016	9
Mérges	2017	13
Mihályi	2010	17
Mosonszolnok	2017	12
Mosonmagyaróvár	2010	30
Nagybajcs	2010	19
Nagyecnk	2010	33
Nagylózs	2010	18
Nagyszentjános	2010	8
Nemeskér	2018	11
Nyalka	2013	4
Nyúl	2010	16
Osló	2017	20
Öttevény	2015	19
Páli	2018	18
Pannonhalma	2010	16
Pázmándfalu	2013	2
Peresztég	2010	16
Petőháza	2010	16

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2018. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Település	Utolsó felmérés	Egyedi tájértékek száma
Pinnye	2010	8
Pusztacsalád	2018	24
Püski	2016	6
Rábatamási	2017	30
Rábca-kapi	2010	5
Rajka	2010	17
Ravaszd	2010	10
Répcsevis	2018	18
Rétalap	2013	1
Röjtökmuzsaj	2010	15
Sarród	2013	18
Sopron	2010	127
Sopronhorpács	2014	14
Sopronkövesd	2010	18
Szakony	2018	20
Szárköld	2018	23
Táp	2013	2
Tápszentmiklós	2013	1
Tarjánpuszta	2013	2
Tényő	2010	16
Újkér	2010	23
Újrónafő	2010	6
Und	2010	13
Vadosfa	2018	7
Várbalog	2017	14
Vámosszabadi	2010	42
Veszkény	2017	12
Vének	2010	25
Vitnyéd	2010	14
Völcsej	2010	10
Zsira	2010	13
		2382

6.2. Településrendezési eszközök és területrendezési tervek, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet véleményezése, közreműködés az elkészítésben, adatszolgáltatás

Igazgatóságunk a 71/2015. (III.30.) kormányrendelet 37.§ d) alapján vett részt a településrendezési eszközök és területrendezési tervek véleményezésében. 2018-ban Igazgatóságunk 278 eljárásban vett részt. A következő településekről érkezett megkeresés:

Ásványráró, Babót, Beled, Bezenye, Darnózseli, Dunakiliti, Dunaszeg, Dunaszentpál, Dunasziget, Écs, Fertőd, Fertőszéplak, Gönyű, Gyarmat, Győr, Győrasszonyfa, Győrújbarát, Győrújfalú, Győrzámoly, Harka, Hegyeshalom, Hegykő, Hédervár, Jánossomorja, Kapuvár, Kisbajcs, Kisbodak, Koroncó, Kópháza, Kunsziget, Levél, Lébény, Lipót, Lövé, Magyarkeresztúr, Máriakálnok, Mecsér, Mosonmagyaróvár, Mosonszentmiklós, Mosonudvar, Mórchida, Nagycenk, Nagylózs, Nagyszentjános, Nemeskér, Nyalka, Pannonhalma, Pinnye, Pusztacsalád, Püski, Rajka, Rábapatona, Sopron, Szany, Szilsárkány, Tényő, Töltéstava, Vámoszabadi, Várbalog, Völcséj, Újrónafő. Részt vettünk továbbá az Országos Területrendezési Terv, a Balaton törvény és a Budapesti Agglomeráció területrendezési tervéről szóló törvény felülvizsgálatában.

Éves szinten általában a véleményezési eljárások felénél szükséges észrevételt tenni, feltételt szabni, az esetek másik felében a módosítások nem sértenek táj- illetve természetvédelmi érdekeket. Jellemző probléma, hogy az ökológiai folyosó területeire terveznek külszíni bányát a települések, illetve lakó-, vagy üdülőterületeket jelölnek ökológiai folyosóra, magterületre, sőt a Szigetköz esetében gyakran ezek a területek országos jelentőségű védett és közösségi jelentőségű többnyire vízparti, vízközei területek. Megnehezíti az állásfoglalás alátámasztását, hogy a természeti területek nem kerültek kihirdetésre, így a települések nem minden esetben fogadják el az erre való hivatkozást (TvT. 18.§. (3)) Előfordul még a dombtetők tervezett beépítése, illetve jellemző, hogy a biológiai aktivitás-érték számítás és a kompenzációs terület kijelölése elmarad. Azokban az esetekben, amelyekben észrevételt tettünk állásfoglalásunkban, a további szóbeli, vagy írásbeli egyeztetések során sikerült megegyezni a település képviselőjével. A nagyobb városok, illetve a szigetközi települések esetében gyakran hosszabb egyeztetésekre van szükség a terv jóváhagyása előtt. Néhány esetben nem foglalták bele szövegszerűen a jóváhagyott dokumentációba az észrevételünket, illetve nem minden esetben kaptuk meg a jóváhagyott dokumentációt, hogy azt összehasonlíthassuk a kiadott állásfoglalásunkkal. Három esetben adatszolgáltatással járultunk hozzá a tervek készítéséhez.

A 2016. évi LXXIV. tv. alapján a kötelezően elkészítendő településképi arculati kézikönyvek (TAK) és településképi rendeletek (Tkr) véleményezése, valamint az elkészítésükhöz adatszolgáltatásunk megadása témában összesen 255 megkeresés érkezett 2018. évben.

6.3. Fejlesztési koncepciók és egyéb tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben

2018. évben nyolc településfejlesztési koncepció készítése zajlott Igazgatóságunk működési területén (Bezenye, Böny, Écs, Lébény, Mosonszolnok, Nagycenk, Ravasz, Tarjánpuszta). A tervek kidolgozása előtt adatszolgáltatást nyújtottunk a településeknek. Integrált Stratégiai Terv kidolgozásához egy esetben szolgáltatottunk állásfoglalást (Fertőd).

6.4. Tájvédelmi jelentőségű beavatkozások

A tájvédelmi szakértői tevékenysége Igazgatóságunknak nem különíthető el teljesen a természetvédelmi szakértői tevékenységtől. A Kormányhivatalok Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztályáról, valamint a Minisztériumtól érkező megkeresések tájvédelmi vonatkozásokon túl természetvédelmi problémákat is felvetnek. A szakértői tevékenység során előkerült tipikus táj-védelmi problémák: adótoronyok tájba illesztése, magas épületek takarása, légszennyezők kiváltása.

7. Projektek

7.1. A Hanság természetes élőhelyeinek komplex helyreállítása és fejlesztése – élőhelyfejlesztési beavatkozások KEHOP-4.1.0-15-2016-00013 projekt

Projekt időtartama

2016.02.01 – 2021. január 31.

Projekt költségvetése

Nettó (Ft):	1 415 958 292
Bruttó (Ft):	1 783 874 404
Elszámolható (Ft):	1 701 001 745

FHNPI elszámolható (Ft):	1 391 181 575
KAEG Zrt. elszámolható (Ft):	309 820 170

Projekt partnerség

Projektgazda, konzorciumvezető:	Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
Konzorciumi partner:	Kisalföldi Erdőgazdaság ZRT.
Együttműködő partnerek:	Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság, Kapuvár Város Önkormányzata, Csorna Város Önkormányzata, Lébény Város Önkormányzata és Kóny Község Önkormányzata

Projekt szakmai tartalma

Élőhelyfejlesztési projektelemek:

1. Részben elcserjésedett, fás- és lágyszárú özönnövényekkel terhelt gyepterületek helyreállítása. Tervezett beavatkozási terület: 338,05 ha
2. A Barbacsi-tó és a Fehér-tó ökológiai igényű kotrása, Tervezett beavatkozási terület: 30 ha
3. Vízkormányzó műtárgyak építése/cseréje/helyreállítása. Tervezett beavatkozási terület: 60 200 m csatorna, 81 db műtárgy
4. A Hanságban újonnan megjelent özönnövények, elsősorban a selyemkóró (*Asclepias syriaca*), japán keserűfű (*Fallopia* sp), gyalogakác (*Amorpha fruticosa*), bálványfa (*Ailanthus altissima*) állományok felszámolása.
5. Az élőhelyfejlesztések megvalósításához, valamint a természetvédelmi kezeléshez szükséges földutak helyreállítása.
Tervezett beavatkozási terület: 23 591 m
6. Inert hulladék felszámolása: korábbi állattartásból és határőrizeti tevékenységből fennmaradt létesítmények romjainak felszámolása 6 helyszínen (kb. 655 t)
7. A projekt eredményességének nyomonkövetése ökológiai kutatásokkal (kiinduló és záró állapot felmérése az indikátor fajok és élőhelyek tekintetében, eszköz- és jármű beszerzés)

Területkezelési projektelemek:

1. Élőhelykezeléshez szükséges legeltetési infrastruktúra kiépítése és fejlesztése:
 - Bormászi állattartó telep kialakítása
 - etetőkeretek beszerzése (50 db)
 - legelőberendezések (villanypásztor, és kapu stb...) (83 km)

- itatókutak kialakítása (15 db)

2. Élőhelykezeléshez szükséges mezőgazdasági eszközbeszerzés

- 1 db 200 LE+ erdészeti kivitelű traktor
- 1 db erős kivitelű hengerbálázó
- 1 db rendterítő 8-10 m msz
- 1 db rendképző 8-10 m msz
- 1 db kis henger v kiskocka bálázó
- 1 db rendképző 4-5 m msz
- 1 db nagy teherbírású bálaszállító pótkocsi
- 1 db teleszkópos rakodógép 130 LE+
- 1 db dobkéses faaprító gép
- 1 db árok maró, vagy ásó adapter (3 pontra)
- 1 db félig függesztett gréder
- 1 db cölöpverő (adapter traktor 3 pontra)
- 1 db nehéz pótkocsi 18 t+
- 2 db terepjáró (pick-up 3,5+3,5)

Tevékenységek 2018-ban

- 2018. első félévében befejeződött a Mezőgazdasági és erdészeti utak felújítása.
- 2018. első félévében befejeződött az Inert hulladék felszámolása.
- 2018. áprilisban indult az itató- és monitor kutak kivitelezése.
- 2018. áprilisban indult a villanypásztor rendszerek kivitelezése.
- Folyamatban van a Gyeprekonstrukciók közbeszerzése
- Folyamatban van a Vízépítési munkák 2. közbeszerzésének engedélyeztetése (immáron harmadszor, két sikertelen közbeszerzés után).
- Előkészítés alatt áll a Mezőgazdasági gépek közbeszerzése (három hónapja várjuk Mátyás László és csapatának engedélyét a beszerzés elindítására).
- 2018. év vége felé tudjuk indítani a terepjárók közbeszerzését.
- Előkészítés alatt van a Bormászi teleltető telep közbeszerzése
- Folytak a projekt ökológiai hatásait vizsgáló kutatási tevékenységek.

7.2. A területi jelenlét és a természetvédelmi őrzés hatékonyságának javítása a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálatának komplex fejlesztésével című KEHOP-4.2.0-15-2016-00007 projekt

Projekt időtartama

2016.09.01 – 2019. augusztus 31.

Projekt költségvetése

Nettó (Ft): 76 491 426
Bruttó (Ft): 97 098 210
Elszámolható (Ft): 97 098 210

Projekt szakmai tartalma:

A Természetvédelmi Őrszolgálat hatékonyabb működése, és terepi jelenlétének fokozása érdekében komplex fejlesztés megvalósítása szükséges, amely egyszerre teszi lehetővé az őrszolgálati irodahálózat fejlesztését, a terepi mobilitás fokozásához szükséges gépjárműpark korszerűsítését, ill. a hatékony terepi megfigyelés, monitorozás, adatfeldolgozás és továbbítás eszközrendszerének biztosítását.

A projekt keretében tervezett alábbi 3 projektelem kapcsán több közvetlen, rövid távú célt fogalmazható meg, amelyek együttes megvalósulása a projektcél elérését szolgálja.

1. Természetvédelmi Őrszolgálat irodahálózatának fejlesztése a Fertő tavi és a Fehértói őrszolgálati bázis felújítása által a természetvédelmi őrszolgálati bázisok felújításának célja az őrszolgálati alapfeladat-ellátás hatékonyságának növelése, illetve az alapfeladat-ellátáson túli feladatok (pl. kapcsolattartás a helyi közösségekkel) infrastrukturális feltételeinek fejlesztése, továbbá a költséghatékony működés előfeltételeinek megteremtését (pl. hőszigetelés javítása), hozzájárulva a fejlesztés eredményeinek hosszú távú fenntarthatóságához. A szerencsétlen tüzesetet követően az eredetileg tervezett Fertő tavi őrszolgálati bázis felújításának a projekt keretein belüli ellehetetlenülése miatt módosítást adtunk be amely további eszközbeszerzést (zárt kabinos csónak) és 2 darab megfigyelő kilátó építését tartalmazza.
2. A Természetvédelmi Őrszolgálat terepi mobilitásához szükséges 8 db terepjáró és 2 db utánfutó beszerzése: a korszerűtlen és elavult gépjárművek lecserélésének célja, a környezetre gyakorolt károsító hatások csökkentése, a gépkocsi futás hatékonyságának javítása, az esetleges meghibásodások, gyakori szerviz és egyéb problémák elkerülése és az ebből származó időkiesés csökkentése, illetve a szerviz költségek csökkentése. Az őrszolgálati mobilitás fejlesztése által növelhető a természetvédelmi örök terepi jelenléte A csónakszállító és az utánfutó beszerzése ugyancsak az őrszolgálat terepi mobilitásának fejlesztését célozza.
3. A hatékony terepi megfigyelés, monitorozás, adatfeldolgozás és továbbítás eszközrendszerének biztosítása: a beszerzendő terepi térinformatikai adatgyűjtő eszközök (okos telefonok), kézi távcsovek, spektívek és mobil munkaállomások célja a természeti állapot felmérésére (adatgyűjtés) és nyomon követésére (monitorozás) irányuló őrszolgálati alap-feladatok hatékonyságának javítása.

A tervezett fejlesztések várható eredményei:

- felújított épületek száma: 4 db;
- megfigyelő kilátó építése 2 db;
- beszerzett terepi járművek száma: 8 db;
- beszerzett utánfutók száma: 2 db (1 db csónakszállító, 1 db utánfutó);
- beszerzett zárt kabinos csónak 1 db;
- beszerzett eszközök száma: 21 db (13 db okos telefon, 3 db kézitávcső, 3 db spektív, 2 db mobil munkaállomás);

Elvégzett tevékenységek 2018-ban:

- Támogatási szerződés módosítást kezdeményeztünk amiatt, hogy a Fertőrákosi épület leégése miatt felszabaduló forrásokat felhasználhassuk más őrszolgálati célokra. Ennek elfogadására várunk a közreműködő szervezet részéről (1 db motorcsónak-beszerzését, további 1 db pickup terepjáró beszerzését és a Csárdakapunál lévő csónakházunk nádtetejének felújítását szeretnénk megvalósítani.

- sikeres támogatási szerződés módosítás után e tevékenységeket 2019 augusztus 31-ig tudjuk elvégezni.

7.3. A Fertő-táj természetes élőhelyeinek komplex helyreállítása és fejlesztése – élőhelyfejlesztési beavatkozások KEHOP-4.1.0-15-2016-00059 projekt

Projekt időtartama

2016.december 1 – 2021. november 30.

Projekt költségvetése

Nettó (Ft): 658.094.488

Bruttó (Ft): 835.780.000

Elszámolható (Ft): 835.780.000

Projekt szakmai tartalma:

A projekt célja a Fertő tó mentén megtalálható közösségi jelentőségű élőhelyek természeti állapotának javítása, kiterjedésük növelése, a közösségi jelentőségű, valamint természetvédelmi oltalom alatt álló nádasokhoz, gyepekhez és vízhez kötött fajok szaporodási lehetőségeinek javítása. A meglévő, funkciójukat veszített vízgazdálkodási létesítmények átalakítása és új vízszabályozó műtárgyak építése történik a természetvédelmi céloknak megfelelően. Kiemelt célja a projektnek az élőhelyek természetességét növelő beavatkozások során a fás- és lágyszárú inváziós fajok irtása, cserjésedett gyepek helyreállítása. Kiemelt figyelmet szentelünk az illegális hulladéklerakók, továbbá a természetes szukcessziót és kezelést akadályozó mesterséges létesítmények felszámolására. Az Igazgatóság természetvédelmi kezelési feladatainak ellátásához szükséges fenntartható, környezetbarát eszközpark és infrastrukturális háttér kialakítása, fejlesztése, az állattartás körülményeinek javítása ugyancsak a projekt céljai közé tartozik. Mindezen belül fontos az Igazgatóság saját kezelésben tartott földterületeinek természetvédelmi fenntartását szolgáló állatlétszám kialakítása, fenntartása, az optimális számú és méretű legelőkertek, az ezekhez vezető terelőutak, a minden legelőkertet érintő itatóhelyek kialakítása, a terület optimális legeltetési rendjének megvalósítását alapvető a területek kedvező természeti állapotának megőrzése érdekében

A projekt keretében megvalósítani tervezett tevékenységek:

- Projekt előkészítési szakasz:
 - engedélyes tervek, kiviteli tervek, vízjogi létesítési és természetvédelmi engedély beszerzése,
 - LIDAR és ortofotó beszerzés,
 - Megvalósíthatósági tanulmány készítése,
- Projekt végrehajtási szakasz:
 - gyepek helyreállítása és állapotjavítása,
 - csatornák kotrása és a depónia megnyitása,
 - vízelvezető árkok és csatornák helyreállítása, megrongálódott zsilipek és átereszek cseréje,
 - új vízszabályozó és vízkormányzó műtárgyak létesítése,
 - pontszerűen az invazív japánkeserűfű állományok irtása,
 - illegális hulladéklerakók felszámolása és használaton kívül épületek bontása,
 - fajmegőrzési intézkedések a lápi póc, a törpeszender, a magyar tarsza és a karcsú pásztorbotmoha érdekében;

- A HUFH20002 Fertő tó Natura 2000 fenntartási tervének elkészítése; a beavatkozások sikerességét és hatását vizsgáló kutatások megvalósítása , ill. eszköz beszerzése.
- A természetvédelmi terület-kezelés infrastrukturális feltételeinek javítása: mezőgazdasági géppark fejlesztése,
- Hídi-major felújítása és a legeltetési infrastruktúra fejlesztése.
- A kezeléshez szükséges mezőgazdasági földutak felújítása
- általános tevékenységek: Közbeszerzési eljárások lefolytatása; Projektmenedzsment; Műszaki ellenőrzés; Kötelező nyilvánosság biztosítása.

2018-ban elkezdtek a projekt tevékenységeinek megvalósítását.

- így sikeres közbeszerzést lefolytattunk a Hídi major felújítására
- előkészítés alatt vannak a mezőgazdasági utas, vízépítési és gyeprekonstrukciós tevékenységek közbeszerzése
- sajnos három hónapja várjuk Mátyás Lászlótól az engedélyt a mezőgazdasági gépbeszerzés elindítására.
- év vége felé el szeretnénk indítani a terepjáró beszerzéseket (itt be kell várnunk az örszolgálati projekt módosítási igényünkkel kapcsolatos támogatási szerződés módosítást, mert a három KEHOP projektben szereplő terepjárók beszerzését egyidőben egy eljárás keretében szeretnénk megvalósítani)

7.4. RAPTORSPREYLIFE LIFE13 NAT/HU/000183 projekt–

Időtartam: 2014. július. 01 - 2018. december 31.

Konzorciumvezető/Vezető partner: Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság

Konzorciumi tagok/Társult tagok:

Bükki Emlőstani Kutatócsoport Egyesület
Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság
Szatmár Megyei Környezetvédelmi Ügynökség (RO)
Fővárosi Állat-és Növénykert
Kaposvári Egyetem
Kiskunság Nemzeti Park Igazgatóság
Madárvilág Nonprofit Közhasznú Kft.
Magyar Villamosenergia-ipari Átviteli Rendszerirányító Zrt.
„Milvus Group” Egyesület (RO)
Magyar Madártani és természetvédelmi Egyesület
NIMFEA Természetvédelmi Egyesület
Örségi Nemzeti Park Igazgatóság

Teljes költségvetés: 2.894.178 €

FHNPI költségvetés: 594.582 €

Projekt szakmai tartalma:

A projekt célkitűzései

1. Az Európai Unió LIFE+ program finanszírozásának keretében megvalósuló projekt a globálisan veszélyeztetett Parlagi sas (*Aquila heliaca*) és a Kerecsensólyom (*Falco cherrug*) Európai bázispopulációinak megerősítését tűzte ki céljául. Ezen két faj védelme az EU Madárvédelmi Irányelvének és a LIFE- Természet projektek szempontjából is prioritás fajnak számít. Az EU pénzügyi támogatásának köszönhetően ezen populációk stabilizálódtak és növekszenek, míg az európai- és világviszonylatban az állományok továbbra is csökkennek. Ezzel szemben a madarak fő táplálékbázisát jelentő kismamók populációi (*Spermophilus citellus*- Közönséges ürge, *Cricetus cricetus* -Hörcsög, és *Lepus europeus* - Mezei nyúl) folyamatosan csökkennek. A korábbi projekt (LIFE09NAT/HU/000384) tapasztalatai igazolták ezen fajok fontosságát az említett ragadozók érendjében. Jelenleg is, a kismamók a ragadozók zsákmányának nagy részét jelentik, közülük is kiemelt fontosságú a Közönséges ürge (*S. citellus*), amely átlagban a táplálék ¼ részét teszi ki. A LIFE projektek műholdas jeladókkal ellátott madarai ugyancsak azt igazolták, hogy ezek a madarak gyakran táplálkoznak az ún. SPA, vagyis a Különleges Madárvédelmi Területeken kívül, ahol ezen kismamók nagyobb számban fordulnak elő. Éppen ezért a projekt a kismamók populációinak csökkenését célozza megállítani az előfordulási területeken és bizonyos tevékenységeiben demonstrációs projektként arra törekszik, hogy az alkalmazott 'legjobb gyakorlaton' (best practice) keresztül tudományosan megalapozza az ezen populációk jövőbeli növekedéséhez szükséges hátteret.
2. A projekt további célja a ragadozó madarak, de elsősorban a zsákmányállataik iránti társadalmi tudatosság növelése.
3. A projekt annak szemléltetését célozza, hogy a különböző természetvédelmi prioritások összehangolása hogyan lehetséges, a Csíkos szöcskegér (*Sicista subtilis trizona*) és a Földikutya (*Nannospalax (superspecies) leucodon*), a Magyarországon fokozottan védett fajok életmódjának és élőhely igényének figyelembe vételével, valamint hogy a tevékenységek valamennyi faj előnyére szolgáljanak.

Megvalósult FHNPI tevékenységek 2018-ban:

„Sólyomcsalagató” konferencián való részvétel és előadás-tartás a konferencián (2018. március).

A projekt 5. Irányítótanács ülésének szervezése és megtartása Sarródon.

Részvétel a projekt földhasználati Tanácsadó Szolgálat tevékenységében – gazdák tájékoztatása a megfelelő földhasználatról, stb.

Repülőtéri gyepterületi kezelési útmutató véglegesítése és kiosztása a reptereknek.

Ürgetelepítések végrehajtása, valamint a telepített állományok utógondozása és monitoringja (Szentkirályszabadjáról 25 állat a várbalogi legelőre, tenyészetből 44 fertőszéplakra).

Ugarsávok kialakításának ellenőrzése a kijelölt területeken, ezzel kapcsolatos kommunikáció a terület tulajdonosokkal.

Élőhely rekonstrukció sikerességének monitorozása a kijelölt projektterületen (Fertőszéplak, Pér, Kapuvár).

Csapdák kiosztása vadászoknak a ragadozómadarak kompetitív szőrmés ragadozóinak (pl. róka, kóbor kutya) befogására, valamint az ezzel kapcsolatos egyeztetések, kommunikáció folytatása.

Fotócsapdák kihelyezése parlagi sas és kerecsensólyom fészkekhez.

Kerecsensólymok és parlagi sasok jeladóval való felszerelése.

Gyakorlatilag a több éves projekt minden szakmai tevékenysége, ürgetelepítések, élőhelyvédelmi beavatkozások, kommunikációs tevékenységek, szakmai konferenciák befejeződtek. Készülünk a projekt adminisztratív zárására, amelyet 2019 március 31-ig szeretnénk befejezni.

7.5. ATHU 002 – Vogelwarte Madárvárta 2 INTERREG AT-HU projekt

Projekt időtartama

2016.július 01 – 2020. június 30.

Projekt költségvetése: 2.227.905,40 EUR

FHNPI rész: 1.230.530,40 EUR

Partnerek: Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság (vezető partner) (HU)

Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel (AT)

Biologische Station GmbH, Illmitz (AT)

WasserCluster Lunz GmbH (AT)

Projekt szakmai tartalma:

A projekt alapvető célja a biodiverzitás megőrzését elősegítő természetvédelmi intézkedések - köztük főként az ökológiai monitoring - határon átnyúló összehangolása, azaz egy olyan új megközelítés alkalmazása, amely egységes módszertanon alapul, és koordinált módon kerül előkészítésre és megvalósításra.

A fentiek érdekében a projekt előkészítésekor a partnerek szakértői kölcsönösen ismertették egymással a futó természetvédelmi monitoring programjaikat, majd közösen kijelölték azokat a célfajokat és élőhelyeket, amelyeket a projektben összehangolt módon kívánnak megvizsgálni. Az így meghatározott közös kutatások köre a madármonitoring mellett további védett célfajok és élőhelyek faunisztikai és botanikai kutatásaira, ill. a Fertő-táj és a Hanság limnológiai és hidrobiológiai kutatásaira terjed ki. Emellett kisebb élőhely-rehabilitációs intézkedések, ill. a madármegfigyelő infrastruktúra határon átnyúló továbbfejlesztése tervezett a látogatók fészkelőhelyekre gyakorolt zavaró hatásának minimalizálása érdekében.

A partnerek célja, hogy a kutatások eredményei a szakértő közönségen túl a szélesebb nyilvánossághoz is eljussanak, ezért a tudatosságot növelő tevékenységek megvalósítását is tervezik (pl. közösségi adatgyűjtések), lehetővé téve a helyi lakosság aktív bevonását. A jó példák kölcsönös megosztása céljából határon átnyúló szakmai konferenciák megvalósítása tervezett.

Tevékenységek 2018-ban:

- a 2017-ben beszerzett kutatókkal a kutatási tevékenységek folytatódnak
- nyilvánossági tevékenységek (pl. Denevérek éjszakája, Lepkék éjszakája) nagy érdeklődés előtt több száz résztvevővel lezajlottak
- Esterházy-Madárvárta felújítása megkezdődött. Működnek a napelemek, és október végéig szeretnénk befejezni az építőmesteri munkákat is. Ezután még az idén a berendezést szeretnénk beszerezni a Madárvártára
- Folynak, és idén befejeződnek a madármegfigyelő kilátóink felújítása (kettő kivételével, és új kisebb madarász lesek kihelyezése)
- közösségi adatgyűjtő tevékenységek beindultak, több száz rendszeres adatgyűjtő amatőr természetbaráttal vagyunk kapcsolatban.

7.6. ATHU 003 – PaNaNet+ INTERREG AT-HU projekt

Projekt időtartama

2016.május 01 – 2020. április 30.

Projekt költségvetése: 2 741 830 EUR
FHNPI rész: 551 040 EUR

Partnerek: Regionalmanagement Burgenland (vezető partner) (AT)
Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság (vezető partner) (HU)
Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel (AT)
Turismus Burgenland Gmbh (AT)
Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság (HU)
Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság (HU)

Projekt szakmai tartalma:

A fontosabb projektcélok a védett területek látogatóprogramjainak minőségi és mennyiségi közös továbbfejlesztése, a túravezetők továbbképzésén át, a természeti élményt szolgáló infrastruktúrák bővítése, valamint a turisztikai szervezetek szorosabb bevonásával a természetturisztikai szezon meghosszabbítása.

A projektpartnerek a határ mindkét oldalán rögzítik a természetturisztikai kínálatfejlesztés konkrét szükségleteit azért, hogy azok alapján közös megközelítési módot határozzanak meg és közös marketing tevékenységet folytassanak a kínálatok jövőbeni pozicionálására és kialakítására. Mindkét ország, illetve a régiók turizmusstratégiája szerint nem férhet kétség az érintetlen természet jelentőségéhez marketing szempontokból – magas tehát a hajlandóság az új természeti élmény kínálatok célcsoportok irányába történő kommunikációjára. Ezzel nemcsak határon átnyúló, hanem ágazatokon átívelő (természetvédelem – turizmus – képzés) együttműködés jön létre, amelyből a határtérség minden szakterülete hasonlóképpen profitálhat.

A tervezett tevékenységek nagy része a tartós szemléletformálást és az egyedülálló határon átnyúló természeti térség átélését célozza meg. Tervezett többek között: a látogatóinfrastruktúra kialakítására vonatkozó irányelvek kétnyelvű kézikönyvének elkészítése, a Pannon Természeti Élmény Napok kiterjesztése a Nyugat-Pannon térségre vagy a teljes PaNaNet térségről egy kétnyelvű útikalauz készítése. Továbbá képzési törekvések is tervben vannak: továbbfejlesztett kínálatok és kibővített együttműködés a képzőhelyekkel, önkéntes program kifejlesztése, határon átnyúló diáknapok, természet közvetítés és partnerszervezetek számára fejlesztési tanácsadások, valamint általános érvényű minőségi kritériumok koncepciója a PaNaNet-térségek környezeti nevelési kínálataira vonatkozóan.

Az FHNPI projekttevékenységei:

- részvétel és képviselő a projekt irányítócsoporthoz rendszeres koordinációs találkozókban
- célzott médiakooperációk, közös sajtótájékoztatókon való részvétel
- PaNaNet nemzeti park újság készítése (Kócsagtoll)
- PaNaNet területek közös bemutató megjelenései tematikus térségi rendezvényeken
- programterületen kívüli tanulmányút szervezése a fogyatékos gyermekek környezeti nevelése témában
- közös határon átnyúló turisztikai terhelhetőség-vizsgálat elkészítése

- szakmai tanulmányutak szervezése Nyugat-Pannónia védett területein (geológia, botanika, zoológia, természetvédelem, élőhely menedzsment témában) (össz-pananet együttműködésben)
- képzések, továbbképzések az indoor és outdoor környezeti nevelés témában a természetvédelmi területeknél foglalkoztatottak részvételével
- Sopron-Hegység Natúrpark monográfiájának elkészítése
- legalább évente 1 bemutatkozás megszervezése olyan rendezvényeken, amelyek legalább térségi jelentőséggel/ különlegességgel bírnak(pl.:Bikavásár továbbfejlesztése)
- kerékpáros turizmus, mint "térségi turisztikai vezértermék" témájának beemelése és összekapcsolása a PaNaTOUR-ral, valamint kapcsolódó fejlesztések megvalósítása (FHNPI működési területén)
- új kiállítás létesítés Lászlómajorban

Főbb tevékenységek 2018-ban:

- Sikeresen részt vettünk a Pannon természeti élménynapok 2018. évi programjainak megszervezésében és elbonyolításában több száz érdeklődő részvételével.
- tavasszal 40 000 példányban juttattuk el a Kócsagtoll újságot a térségben élő lakosság postaládáiba.
- képzési programok bonyolítottunk le sikeresen a fogyatékkal élő gyermekek környezeti nevelésének elősegítése érdekében tanárok és környezeti nevelők számára
- a Soproni-hegység kétnyelvű monográfia készítése javában zajlik

7.7. ATHU 077 – WeCon INTERREG AT-HU projekt

Projekt időtartama

2018. január 01 – 2020. december 31.

Projekt költségvetése: € 1 144 175,43

FHNPI rész: € 336 496,00

Partnerek: Órségi Nemzeti Park Igazgatóság (vezető partner) (HU)
Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság (HU)
Land Burgenland Abt. V (Biologische Station Neusiedler See) (AT)
Naturschutzbund Österreich, Landesgruppe Steiermark (AT)

Projekt szakmai tartalma:

A projekt legfőbb célja a határon átnyúló vizes élőhelyek biodiverzitásának megőrzését elősegítő, ill. azok ökológiai hálózatának fejlesztését célzó természetvédelmi intézkedések összehangolása, egy olyan új megközelítés alkalmazásával, mely egységes mintavételi, feldolgozási és értékelési módszertanon alapul, és koordinált módon kerül megvalósításra.

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság által vállalt tevékenységek:

- A projekt megvalósítási keretrendszer (kétnyelvű (DE/HU) dokumentum, felmérések végrehajtásához és a tanulmányok elkészítéséhez kapcsolódó közös, részletes útmutató, amely tartalmazza a koordinált módszertant, a partnerek közötti összehangolt munkavégzés alapját képezi)

- Közösségi jelentőségű élőhelyek elterjedésének élőhelytérképe és térinformatikai adatbázisa (Nyugat-Magyarország)
- Közösségi jelentőségű fajok elterjedésének és állományviszonyainak élőhelytérképe és térinformatikai adatbázisa (Nyugat-Magyarország)
- Inváziós növény- és állatfajok elterjedésének és állományviszonyainak élőhelytérképe és térinformatikai adatbázisa (Nyugat-Magyarország)
- Határon átnyúló ökológiai folyosók közös kezelési stratégiája (Nyugat-Magyarország), és határon átnyúló összefoglaló kutatási jelentés

2018-ban elvégzett tevékenységeink:

Közös projekt keretrendszer megalkotása

Közösségi jelentőségű élőhelyek elterjedésének élőhelytérképe és térinformatikai adatbázisa (Nyugat-Magyarország) (kutatási részjelentés)

Közösségi jelentőségű fajok elterjedésének és állományviszonyainak élőhelytérképe és térinformatikai adatbázisa (Nyugat-Magyarország) (kutatási részjelentés)

7.8. SKHU/1601/4.1/121 – Nat-Net Duna/Dunaj 2 INTERREG SKHU Projekt

Projekt időtartama

2017. július 01 – 2019. június 30.

Projekt költségvetése: 464 458,41 EUR

FHNPI rész: 129 541 EUR

Partnerek: FHNPI vezető kedvezményezett
Regionálna rozvojová agentúra Šamorín
Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky
Pisztráng Kör Waldorf Természetvédő és Természetjáró Egyesület
Mosonmagyaróvár Város Önkormányzata

Projekt szakmai tartalma:

A Szigetköz és Žitný ostrov (Szigetköz-Csallóköz) térségeinek hasonló okokra (a Duna tájformáló szerepére) vezethető vissza a kialakulása, illetve védett területeinek közelsége egyaránt indokoltá teszi a térségben a természetvédelmi tevékenységek összehangolását, azonban a természetvédelemért felelős szervezetek határon átnyúló kapcsolata csupán az utóbbi évek során erősödött meg. Az együttműködés fokozása és a határon átnyúló természetvédelmi kapcsolatok intézményesítése céljából a korábbi NAT-NET DUNA/DUNAJ projekt partnerei a Szigetköz és Žitný ostrov térségben kialakítandó közös natúrpark előkészítéséről döntöttek. A határon átnyúló natúrpark célja, hogy koordinálja a természetvédelemre, a környezeti nevelésre és az ökoturizmusra irányuló kezdeményezéseket a magyar-szlovák határ mentén.

A projekt tevékenységei magukban foglalják:

- a közös natúrpark Megalapozó Tanulmányának és Kezelési Tervének elkészítését a helyi érintettek aktív bevonására irányuló számos műhelytalálkozó eredményei alapján;
- 3 mobil interaktív kiállítás és egy mobil laboratórium kialakítását, ezek bemutatását a térség 6 környezeti nevelési központjában és 30 iskolában a határ mindkét oldalán;
- az öko-mobilitás elősegítését a partnerek meglévő öko-mobil flottáinak továbbfejlesztése, és az ezekre épülő terepi programok szervezése által;

- a környezeti nevelésre irányuló kezdeményezések megvalósítását szigetközi és csallóközi diákok részvételével, illetve speciális műhelytalálkozók szervezését hátrányos helyzetűek bevonása céljából;
 - a geocaching útvonal továbbfejlesztését 20 új geocaching pont kialakításával, és egy 15 geocaching túrát tartalmazó applikáció létrehozásával.
- A határon átnyúló együttműködés szintjének növelése céljából a partnerek 175 határon átnyúló rendezvényt valósítanak meg csaknem 2 500 magyar és szlovák részvevő közreműködésével.

Idén elvégzett tevékenységeink:

- határon átnyúló környezeti nevelési indoor és outdoor programokat szerveztünk és bonyolítottunk le mintegy 500 csallóközi magyar és szigetközi gyerek részére.
- eszközbeszerzéseket (terepi optikai eszközök) lefolytattuk a környezeti nevelési programokhoz
- Szigetközi Natúrparkot sikeresen előkészítettük és útjára indítottuk (2018. márciusában)

Problémák

- határon átnyúló védett területek tevékenységeinek összehangolását megalapozó dokumentum összeállítása megkezdődött szlovákiai partnereinkkel közösen, azonban az SK döntéshozói oldal késlekedik (nem indították el az ottani nemzeti park előkészítését időben), így várhatóan egy fél éves csúszás lesz a projekt végrehajtásában, azaz csak 2019. végén fejeződik be a projekt, 2019. június 30. helyett)

7.9. DTPI-1-005-2.3– DANUBEPARKSCONNECTED DTP INTERREG Projekt

Projekt időtartama

2017. január 01 – 2019. június 30.

Projekt költségvetése: 3 084 492,49 EUR

FHNPI rész: 160 945,50 EUR

Partnerek: Nationalpark Donau Auen (A) vezető kedvezményezett
Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
további összesen 14 védett területet kezelő szervezet Németország, Ausztria, Magyarország, Szlovákia, Szerbia, Horvátország, Bulgária, Románia, Moldova országokból

Projekt szakmai tartalma:

A projekt a korábbi DANUBEPARKS STEP 2.0 projekt folytatása szinte ugyanazzal a partnerséggel, kis változtatással.

Hét munkacsomag köré szerveződik a projekt. A kötelező projektmenedzsment és kommunikáció munkacsomagok mellett 5 szakmai munkacsomag keretében valósít meg a partnerség elsősorban ökológiai témákban közös tevékenységeket. Ezek:

- „Dunai szabad égbolt” munkacsomag arról szól, hogy felmérések után stratégiai jellegű tanulmányok alapján pilot projekt-elemek keretében biztosítsuk azt, hogy a Duna mentén a madárvilág vonulását akadályozó légvezetékek a legfontosabb helyeken eltűnjenek a vonulási utakból.

- „Vad szigetek” munkacsomag keretében a dunai szigetek felmérése történik meg, valamint különböző tényezők mentén (pl. természetesség, hidromorfológiai állapot stb...) alapján osztályozzuk azokat. Majd nemzetközi akciók keretében felhívjuk a természetes dunai szigetek védelmére a nagyközönség és döntéshozók figyelmét, hogy azok ne essenek áldozatul értelmetlen mederrendezési törekvéseknek a Duna mentén. Szorosan együttműködünk ezért a dunai hordalékokkal kapcsolatos, és ahjózással kapcsolatos transznacionális projektek partnereivel e kérdéskörben.

- „Száras gyeppek” munkacsomag keretében a dunai élőhelyek környezetében lévő középhegységi és egyéb szárazabb élőhelyek botanika felmérését célozta meg a projekt. Ebbe a körbe beletartoznak a töltések és töltéslábak növénytani értékei is. Majd egy összdunai stratégiai tanulmány készül ezek védelmét elősegítendő.

- „Dunai erdők” munkacsomag a dunai természetes erdők felmérését célozta meg, valamint ezek védelme érdekében egy stratégiai dokumentum készül abból a célból, hogy a jövőben a dunai természetes erdők aránya lehetőleg növekedjen. A munkacsomag keretében az erdőgazdálkodók bevonásával számos nemzeti és transznacionális tanulmányút és workshop lesz.

- „Dunai ökológiai folyosó” munkacsomag keretében az előző szakmai munkacsomagok szintéziseként egy javaslatot fogalmaz meg a partnerség a teljes dunai szakaszra vonatkoztatva egy ökológiai folyosó fenntartására hosszú távon.

Mindezek mellett számos egyéb pilot tevékenység valósul meg, valamint fontos célja a projektnek minél több önkéntes bevonása a projekt végrehajtásba, ezért önkéntes akciókat is szerveznek az adott munkacsomagokhoz az egyes partnerek.

Tevékenységek 2018-ban

- erdészeti munkacsomag keretében egy nemzetközi tanulmányútát szerveztünk a Szigetközben idén februárban, valamint pilot projekt elemként egy kisebb erdőrészletben szerkezetátalakítás végeztünk a hazai őshonos fafajok térnyerése érdekében

- mindegyik munkacsomag keretében folyamatosan végezzük azokat az intézkedéseket és tevékenységeket, amelyek a projekt keretében az összdunai ökológiai érdekeket szolgálják. Így a szigetközi ártéri erdők természetességének állapotfelmérése zajlik. Elkészült egy kezelési terv a Duna menti száraz, félszáraz és félnedves gyeppek kezelésére. Zajlanak a botanikai felmérések ezeken az élőhelyeken. Pilot projekt elemként madárvédelmi intézkedéseket készítünk elő az EON-nal közösen a légvezetékek és vezetékoszlopok károsításainak mérséklése érdekében (ütközések és áramütések kiküszöbölése). Elkészült egy megvalósíthatósági tanulmány a szigetközi dunai szakaszon egyes meglévő mesterséges sarkantyúk átalakítására azért, hogy kedvezőbb halbölcsők alakulhassanak ki a part menti vizekben. Folyamatosan egyeztetünk az ÉDUVIZIG-gel ennek megvalósítása érdekében.

Várhatóan 2019. júniusában, a projekt zárására végzünk minden vállalt feladatunkkal.

26. táblázat: 18. táblázat: A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság gondozásában futó projektek

Projekt címe	Időtartama	Forrás megnevezése	Projekt célok, tevékenységek röviden	Célterület		Pályázat költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2018. évi teljesítése
				megnevezése	kiterjedése (ha)			
A Hanság természetes élőhelyeinek komplex helyreállítása és fejlesztése – élőhelyfejlesztési beavatkozások című, KEHOP-4.1.0-15-2016-00013 számú projekt	2016.02.01 – 2021.január 31.	ERFA(85%) és hazai(15%)	élőhelyfejlesztési és területkezelési célok a Hanság védett értékeinek megőrzése érdekében	Hanság	11 000	1 783 874 404 (FHNPI rész: 1 391 181 575)	1 783 874 404 (FHNPI rész: 1 391 181 575)	104 612 677 Ft
A területi jelenlét és a természetvédelmi őrzés hatékonyságának javítása a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálatának komplex fejlesztésével című KEHOP-4.2.0-15-2016-00007 számú projekt	2016.09.01 – 2019. augusztus 31.	ERFA(85%) és hazai(15%)	A természetvédelmi őrszolgálat feltételeinek fejlesztése a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság gon (terepjárók, mobil eszközök beszerzése, bázishelyfelújítás)	Az egész igazgatóság összes védett terület	47 182,4 ha	97 098 210	97 098 210	254 000 Ft
A Fertő-táj természetes élőhelyeinek komplex helyreállítása és fejlesztése – élőhelyfejlesztési beavatkozások című, KEHOP-4.1.0-15-2016-00059 számú projekt	2016.12.01 – 2020.11.30.	ERFA(85%) és hazai(15%)	élőhelyfejlesztési és területkezelési célok a Fertő-táj védett értékeinek megőrzése érdekében	Fertő-táj	12 500	835 780 000	835 780 000	41 792 238 Ft
RAPTORSPREYLIFE című, LIFE13 NAT/HU/000183 számú projekt	2014.július. 01 - 2018. december 31.	LIFE(75%) hazai(25%)	fokozottan védett raga dozómadarak táplálék bázisának védelme a Kárpát-medencében	Fertő-táj, Rábaköz, Hanság	400 ha	2.894.178 EUR (FHNPI rész: 594.582 EUR)	2.894.178 EUR (FHNPI rész: 594.582 EUR)	27 830 351 Ft

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2018. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Projekt címe	Időtartama	Forrás megnevezése	Projekt célok, tevékenységek röviden	Célterület		Pályázat költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2018. évi teljesítése
				megnevezése	kiterjedése (ha)			
ATHU 2 számú, Vogelwarte/Madárvárta 2 című INTERREG AT-HU projekt	2016.július 01 – 2020.június 30.	ERFA(85%) és hazai(15%)	természetvédelmi kutatások közösen az osztrák partnerekkel	Fertő-táj, Hanság, Soproni TK, Határmenti Erdők Natura 2000 terület	40 000	2.227.905,40 EUR (FHNPI rész: 1.230.530,40 EUR)	2.227.905,40 EUR (FHNPI rész: 1.230.530,40 EUR)	64 714 081 Ft
ATHU 3 számú, PaNaNet+ című INTERREG AT-HU projekt	2016.május 01 – 2020. április 30.	ERFA(85%) és hazai(15%)	közös ökoturisztikai, környezeti nevelési és marketing-tevékenységek az osztrák és magyar partnerekkel	Az egész igazgatóság összes védett területe	47 182,4	2 741 830 EUR (FHNPI rész: 551 040 EUR)	2 741 830 EUR (FHNPI rész: 551 040 EUR)	48 468 214 Ft
ATHU 077 – WeCon INTERREG AT-HU projekt	2017.január 01 – 2019. június 30.	ERFA(85%) és hazai(15%)	természetvédelmi kutatások közösen az osztrák partnerekkel a Rába és mellékfolyói térségében (NATURA 2000 területeken)	Répcse folyó és térsége	1000 ha	464 458,41 EUR FHNPI rész: 129 541 EUR	464 458,41 EUR FHNPI rész: 129 541 EUR	8 040 320 Ft
SKHU/1601/4.1/121 – Nat-Net Duna/Dunaj 2 INTERREG SKHU Projekt	2017.07.01-2019.06.30.	ERFA(85%) és hazai(15%)	közös ökoturisztikai és környezeti nevelési projekt 5 magyar és szlovákiai partnerrel	Szigetközi TK	8000	464 458,41 EUR (FHNPI rész: 129 541 EUR EUR)	464 458,41 EUR (FHNPI rész: 129 541 EUR EUR)	28 858 716 Ft
DTP1-1-005-2.3– DANUBEPARKSCONNECTED DTP INTERREG Projekt	2017.01.01-2019.06.30.	ERFA(85%) és hazai(15%)	ökológiai jellegű természetvédelmi projekt a Duna teljes szakaszára vonatkoztatva (összesen 15 partnerrel 8 országból)	Szigetközi TK és Pannonhalmi TK Duna menti része	10 000	3 084 492,49 EUR (FHNPI rész: 160 945,50 EUR)	3 084 492,49 EUR (FHNPI rész: 160 945,50 EUR)	19 543 213 Ft

8. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenység

8.1. Az Igazgatóság ügyiratforgalma

8.1.1. szakvéleményadás/adatközlés/jogsegély a hatóságok számára (természetvédelmi-, környezetvédelmi-, erdészeti-, földügyi hatóság, önkormányzat, MVH stb. bontásban)

Működési területünk két felügyelőség (természetvédelmi hatóság), a Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály és a Vas Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály, illetékességi területét érinti. A Felügyelőségek és Igazgatóságunk együttműködését megállapodások formájában rögzítettük.

A szakértői munka zömét a Természetmegőrzési és Ökológiai Osztály végezte 5 fős személyzettel, míg a terepi munkarészeket a Természetmegőrzési és Ökológiai Osztály és az Őrszolgálati és Területkezelési Osztály munkatársai végezték el.

A hatósági megkeresések száma 2018-ban összesen 643 volt. A szakértői közreműködések többsége természetkárosítás, környezetvédelmi, vízjogi, erdészeti és építési engedélyezési eljárás, illetve telekalakítás véleményezésére irányult.

Igazgatóságunk a 347/2006. (XII.23.) kormányrendelet 37.§ e) alapján vesz részt a településrendezési, illetve térségi rendezési tervek véleményezésében. 2018-ban Igazgatóságunk 906 eljárásban vett részt.

Igazgatóságunk az E-ügyintézésre való átállás érdekében DMSOne Ultimate iktatórendszert használja évek óta. Az iktatórendszerhez közvetlen hozzáférést kap 20 kolléga (ennyi licencért fizetünk). Ezek az Igazgatóság vezetői, valamint a központban dolgozó szakmai kollégák. A vezetők a szignált ügyiratokat emailen továbbítják a beosztott kollégáik felé, amely emaileket az iktatórendszerben lehet generálni. Az Igazgatóságon belüli ügyiratforgalom így legalább 95%-ban papírintes. Csupán azon ügyiratok papír alapú forgalmát biztosítjuk Igazgatóságon belül, amelyek eredeti aláírást igényelnek (pl. egyes közbeszerzési és pályázati ügyek).

27. táblázat: Ügyiratforgalom

	Ügyek száma
Pest Megyei Kormányhivatal	25
Természetvédelmi Hatóság	257
Környezetvédelmi Hatóság	4
Erdészeti Hatóság	16
Földügy	28
Önkormányzat	291
MVH	22
Összesen	643

8.1.2. jelentési feladatok a Minisztérium számára: természetvédelmi szakmai főosztályok, Költségvetési, HEO stb. bontásban

A minisztérium felé adott jelentési feladatokról külön nyilvántartást nem vezettünk 2018-ban, így csak az iktató rendszerből származó tájékoztató adatok állnak rendelkezésünkre:

28. táblázat: *Jelentési feladatok a Minisztérium számára*

Feladat	Ügyszám
természetvédelmi szakmai főosztályok	215
gazdasági, költségvetési adata szolgáltatás, jelentés	~48
Összesen:	263

Havi rendszerességgel, határidőre leadtuk a havi őrszolgálati jelentéseket.

8.1.3. ügyfelekkel történő levelezés, egyeztetés

Az Igazgatóság 2018. évi tevékenysége során a fentiekén kívül 2819 főszámon történt iktatás, amely a valóságban kb. 7589 ügyet/levélváltást érint. Az ügyek többsége alá 1-3 levélváltás tartozik, de egyes esetekben 100-150 levélváltás is előfordul.

Igazgatóságunk a megkeresésekre a lehető legrövidebb időn belül válaszol.

8.2. Szabálysértés

A szabálysértési hatóság felé a tárgyévben feljelentést nem tettünk. Helyszíni bírságot nem szabtuk ki.

8.3. Természetvédelmi bírság

Tárgyévben 4 esetben indítottunk eljárást a közigazgatási hatóság felé (Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal), 1 eset végződött bírsággal, 125.000 Ft összértékben. Az esetek egy részében védett területen engedély nélküli tevékenység (egy horgászat, ill. fok.védett területre történő belépés, valamint kétszer fémkereső használata védett lelőhelyen) miatt indítottunk eljárást, 1 esetben pedig fakivágás miatt.

29. táblázat: *Bírságok*

	Ügyek száma	Kiszabott bírság összege (e Ft)
Szabálysértési bírság	0	0
Helyszíni bírság	0	0
Közig. bírság	4	125

8.4. Büntető ügyek

2018-ban 3 büntető eljárást kezdeményeztünk ismeretlen tettes ellen fokozottan védett ragadozó madár (rétisas, parlagi sas) mérgezések és gyurgyalag pusztítás miatt, a nyomozások eredménytelenül zárultak.

30. táblázat: *Büntető ügyek*

	Feljelentések száma	Eredményes	Eredménytelen
Természetkárosítás	3	-	3
Egyéb büntető ügyek	0	0	0

8.5. Polgári perek

Igazgatóságunknak 2018-ban egy polgári peres eljárás volt folyamatban. Az Észak-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság elsőrendű felperessel közösen, a Fertő-Tavi Nádgazdaság ZRT.-vel állunk perben másodrendű felperesként használat jogának törlése, használati jog érvénytelenségének megállapítása tárgyában, immáron több éve.

31. táblázat: *Polgári perek*

	<i>Ügyek száma</i>	<i>Nyert</i>	<i>Vesztett</i>	<i>Folyamatban</i>
<i>Munkaügyi peres ügy</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Polgári perek</i>	<i>1</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>1</i>

9. Természetvédelmi Őrszolgálat

9.1. Alapadatok

9.1.1. Személyi feltételek

Igazgatóságunk természetvédelmi őrszolgálatának száma 2018-ban 13 fő volt. (a jelentés megírásakor 12 főre csökkent Horváth Gyula terület felügyelő kollégánk tragikus haláleset miatt.) A jelenleg aktív örök közül 7 fő felsőfokú, ebből 4 kifejezetten természetvédelmi mérnöki végzettségű. A tájegységi, örkerületi rendszer 2013-ban a Minisztérium jóváhagyásával átalakításra került. Eszerint a működési területünk – ami gyakorlatilag Győr-Moson-Sopron, kis részben Vas- és Komárom-Esztergom megye kapcsolódó területeiből áll – két nagy tájegységre lett felosztva:

1. Fertő-Hanság Tájegység

1.1 Soproni örkerület	(TK)	– 1 fő természetvédelmi területfelügyelő
1.2 Fertő-tó Ny örk.	(NP)	– 1 fő őrszolgálat-vezető helyettes
1.3 Fertő-tó K örk.	(NP)	- 1 fő őrszolgálat-vezető
1.4 Dél-hansági örk.	(NP)	– 2 fő, örkerület vezető + területőr
1.5 É-hansági örk.	(NP)	– 1 fő örkerület-vezető
1.6 Tóközi örk.	(NP)	– 1 fő örkerület-vezető
1.7 Röjtöki örk.	(NP)	- 1 fő területfelügyelő

2. Dunamenti Tájegység

2.1 Felső-szigetközi örk.	(TK)	- 2 fő, tájegység-vezető és területőr
2.2 Alsó-szigetközi örk.	(TK)	- 1 fő területfelügyelő- év végén elhunyt
2.3 Holt-Rába örk.	(TK)	- 1 fő területfelügyelő
2.4 Ravazdi örk.	(TK)	- 1 fő örkerület-vezető

9.1.2. Technikai felszereltség, őrszolgálati irodák

Az őrszolgálat a KEHOP pályázatban történt fejlesztéseknek köszönhetően már 13 (7 új és 6 használt) gépjárművel rendelkezik (4 Land-Rover, 2 Ford Ranger, 4 új Suzuki Jimny, 2 új ISUZU és egy új Toyota), műszaki állapotuk a koruknak megfelelő, ezért középtávon újabb cserékre lesz szükség. Ezekon kívül 5 kiséphajó áll az őrszolgálat rendelkezésére. A munkához alapvetően szükséges, jogszabályban előírt feltételeket – kiemelten az évente megrendelésre kerülő egyenruha utánpótlást - biztosítani tudta az Igazgatóság. Egyéb technikai felszereltségünk is javult a KEHOP projektnek köszönhetően, mert adatgyűjtésre is alkalmas mobiltelefonnal és kézi távcsővel minden ör, GPS-szel, EDR készülékkel és spektívvel minden örkerület rendelkezik.

9.1.3. Polgári természetőrök

A polgári természetőri feladatellátás jelenleg alacsony szinten mozog, a korábbi években még aktív személyek újabban minimális aktivitást mutatnak. Aktív PTŐ jelenleg nincs igazgatóságunk működési területén.

9.2. Feladatellátás

9.2.1. Hatósági feladatellátás

Igazgatóságunk természetvédelmi őrszolgálatának száma továbbra is 13 fő volt 2018-ban, a 8 felsőfokú végzettségűből 4 fő természetvédelmi mérnök. Az örkerületi rendszert a változó kihívásoknak megfelelően községhatárokhoz igazítva módosítottuk. A jelenlegi örkerületi rendszerben továbbra is minden területen általában egy, esetenként két őr teljesít szolgálatot, így az esetleges helyettesítéseket továbbra is a szomszédos örkerületekből oldjuk meg.

A munkánkhoz alapvetően szükséges, jogszabályban előírt feltételeket az Igazgatóság biztosította, továbbá megújítottuk az 5 évente kötelező rendészeti vizsgánkat is, valamint elvégeztük a kötelező lőgyakorlatokat.

A rendszeres terület ellenőrzések során elsősorban a nemzeti parki területekre koncentráltunk. Ilyenkor összevont szolgálattal 2-6 fő látott el ellenőrzéseket. Legnagyobb feladatot tavasszal a csáfordjánosfai tőzikes őrzése jelentette, a jelentősen megnőtt látogatószám miatt a tanösvény nyomvonalának változtatását, kordon építését és az őrzéshez szükséges létszám emelését tervezzük.

Tárgyévben is elsősorban az igazoltatások (348) és a figyelmeztetés (71) eszközével éltünk. 7 esetben tettünk közigazgatási feljelentést elsősorban a Nemzeti Park fokozottan védett területein történő engedély nélküli belépés és horgászat, valamint fémkereső használata (régészeti lelőhelyen) miatt, büntető feljelentést pedig 3 esetben tettünk ragadozó madár mérgezés és gyurgyalag élőhely rongálás miatt. Továbbra is jelentős az őrszolgálat ügyirat forgalma is, 449 ügyirat intézésében, véleményezésében vettünk részt, melyek jelentős része az új feladatként jelentkező település rendezési tervek (arculati kézikönyv) véleményezése és helyszínelése volt.

9.2.2. Együttműködés más hatóságokkal

Közös szolgálatot elsősorban a Rendőrséggel és a Katasztrófavédelemmel végeztünk, összesen 15 esetben.

A Győr és Csorna városok közigazgatási területén működő mezőőri szolgálatokkal továbbra is jó a kapcsolatunk.

Fentiekén kívül rendszeresen visszatérő időigényes feladat az MVH-val közös ellenőrzések lebonyolítása a Natura 2000 területeken.

Jelenleg is zajlik a vadászati létesítmények engedélyeztetése, több esetben egyeztetünk a helyszínen a vadászatra jogosultakkal – legnagyobb feladatot a Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt területe jelentette.

Közmunka program: igazgatóságunkon év elején a közmunka program megszűnt

9.2.3. Nem hatósági feladatok ellátása

2018-ban is folyamatosan végeztük a természeti értékek monitorozását, az adatgyűjtéseket, információt szolgáltatunk az igazgatóság ügyintézőinek a különböző hatósági ügyekben (pl. rendezési tervek), de aktívan részt vettünk – elsősorban a Fertői és a Hansági örkerületekben – az oktatási és ökoturisztikai feladatokban is – külön kiemelve a Fehér-tavi és Szigetközi nyári tábor. A tárgyév egyik fő feladata a körzeti erdőtervezés volt, de részt vettünk a Natura 2000 fenntartási tervek készítésében, és a TeSzedd, valamint megszerveztük és lebonyolítottuk az Ifjú Kócsagőr Program országos döntőjét. Az őrszolgálat vagyonezerelési tevékenységet csak

érintőlegesen végez – hivatásos vadászati és halóri feladatellátás - de fizikai dolgozók – segítségével felügyeli és irányítja azt.

Lezárult a raptorspreyLIFE, projekt, az őrszolgálat tagjai az akciók közül a gyeprekonstrukciókban az ugarsávok létesítésében és az ürgetelepítésben vállalt aktív részt.

Tárgyévben folytatódott az őrszolgálati KEHOP program megvalósítása, melynek célja, hogy a 2017-es tüzeset miatt megszűnt fertőrákosi épület helyett egy másik őrszolgálati bázist alakítsunk ki a balfi Csárdakapunál, illetve egy új kiscgéphajó és terepjáró gépkocsi be-szerzését indítottuk be. Az új bázis már egy másik, határon átnyúló projektből (NEDUNET) lesz kialakítva, melynek lényege, hogy az osztrák társ nemzeti park természetvédelmi őrei-vel közös szolgálatokat bonyolítsunk le, illetve megismertessük munkánkat a környékbeli lakossággal, kiemelten a diákokkal.

Monitoring tevékenységünket a természetmegőrzési osztály feladatszabása alapján az őrszolgálati KEHOPban beszerzett korszerű eszközökkel láttuk el, melynek eredményeként nőtt a biotikai adatok száma.

32. táblázat: *Őrszolgálat főbb adatai*

	Felsőfokú végzettségű	Középfokú végzettségű	Összesen
Létszám	8	5	13
	<i>Átlagosan</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maximum</i>
Az egy főre eső illetékességi terület (ha)	10328	3385	28599
Az egy főre eső védett természeti terület (ha)*	5339	2588	15111
Helyszíni bírságok száma	0		
Az igazgatóság által tett feljelentések száma	7		

*nem védett Natura 2000 területekkel együtt

10. Költségvetés és vagyon

10.1. Kiadások (területkezelésre, védett természeti területek, nem védett Natura 2000 területek)

33. táblázat: Kiadások

		2018. évi eredeti előirányzat (eFt)	Teljesítés (e Ft)
Működési kiadások	Személyi juttatás	265 682	345 689
	Járlék	54 658	76 566
	Dologi	227 465	580 384
	Egyéb működési célú támogatás	0	4 940
Felhalmozási kiadások	Intézményi beruházás	10 000	149 987
	Felújítás	0	0
Kiadások összesen		557 805	1 157 566

Az Igazgatóság elemi költségvetésében meghatározott 557 805 e Ft-os eredeti előirányzat 2018. év folyamán 2975034 e Ft-tal emelkedett az alábbi hatáskörű módosítások szerint:

34. táblázat: Az előirányzat módosítások főbb jogcímei

Jogcím	Összeg (e Ft)
Kormányzati hatáskör	4 501
Fejezeti hatáskör	175 901
Intézményi hatáskör	177 966
Előző évi előirányzat maradvány	2 616 666
Összesen	2 975 034

35. táblázat: Pénzeszköz átvételek

Jogcím	Összeg (e Ft)
Működési célú támogatás, átvett pénzeszköz	301 093
Felhalmozási célú támogatás, átvett pénzeszköz	15 600
Összesen	316 693

10.2. Bevételek (forrás: költségvetési, EMVA, KEOP, LIFE, IPA, ETE, stb. saját termékekből, védjegyes termékekből származó bevételek)

36. táblázat: *Bevételek*

		2018. évi eredeti előirányzat (eFt)	Teljesítés (e Ft)
Bevételek	Működési	159 000	534 720
	Felhalmozási	4 000	34 723
Bevétel összesen:			569 443
Költségvetési támogatás	Működési	132 092	335 709
	Felhalmozási	15 600	11 021
Támogatás összesen:		247 113	346 730
Maradvány igénybevétele			2 616 666
Bevételek összesen		557 805	3 532 839

Az Igazgatóság 2018. évi bevételei az alábbi forrásokból származnak:

Bevétel forrása	2018. évi eredeti előirányzat (eFt)	Összeg (e Ft)
Tevékenységből származó bevétel		
Készletértékesítések	60 000	134 031
Szolgáltatások nyújtása	62 000	43 854
Közvetített szolgáltatások		707
Tulajdonosi bevételek	5 000	2 854
Előzetesen felszámított Áfa	32 000	33 724
Egyéb bevételek		9 493
Tárgyi eszközök értékesítése	4 000	19 086
Tevékenységből származó bevétel összesen:		243 748
Mezőgazdasági támogatásokból származó bevétel		
Földalapú támogatások		52 999
Állattartáshoz kapcsolódó támogatások		183 392
Mezőgazdasági támogatás összesen:		236 391
Természetvédelmi kártalanítás 2015.		0
Pályázatokból származó bevétel (folyósítás és szállítói kifizetés)		
ATHU Interreg		0
LIFE +		0

Bevétel forrása	2018. évi eredeti előirányzat (eFt)	Összeg (e Ft)
KEHOP Fertő élőhely-fejlesztés		0
Közfoglalkoztatás		11 876
Pályázatokból származó bevétel összesen		0
Egyéb működési, felhalmozási célú pénzeszköz		8 002
Költségvetési támogatás összesen		346 730
Pályázatokból származó bevétel összese		0

A saját és védjegyes termékek értékesítéséből származó bevételek:

Működési bevételekből	Összeg (e Ft)
Készletértékesítés	134 031
-ebből saját készlet értékesítése	128 269
-ebből védjegyes termék értékesítése (szalámi)	5 762

10.3. Vagyon

10.3.1. Befektetett eszközök

37. táblázat: Befektetett eszközök

	Bruttó érték	Értécsökkenés	Nettó érték	
Vagyoni értékű jogok	16 692	16 385	307	
Szellemi termékek	18 645	14 957	3 688	
Immateriális javak	35 337	31 342	3 995	
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	Földterület	1 367 770	0	1 367 770
	Telek	15 600	0	15 600
	Épület	1 005 053	223 277	781 776
	Építmény	1 509 281	239 342	1 269 939
	Erdő	14 389	0	14 389
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	3 912 093	462 619	3 449 474	
Gépek, berendezések, felszerelések	Számítástechnika	43 543	38 382	5 161
	Egyéb gépek, berendezések	787 834	648 914	138 920
	Képzőművészeti alkotások	260	130	130
	Járművek	320 634	265 442	55 192
Gépek, berendezések, felszerelések	1 152 271	952 868	199 403	
Tenyészállatok	187 927	101 185	86 742	

	Bruttó érték	Értécsökkenés	Nettó érték
Összesen	5 287 628	1 548 014	3 739 614
Beruházások, felújítások /befejezetlen/	71 061	0	71 061
Mindösszesen	5 358 689	1 548 014	3 810 675

38. táblázat: 2018. évi vagyonnövekedés főbb jogcímei

	Bruttó összeg (e Ft)
Immateriális javak	4 523
Föld	5 206
Épület-Építmény	15 181
Gép,berendezés, felszerelés	23 345
Számítástechnika	3 349
Jármű	5 781
Tenyészállat	39 550
Befejezetlen beruházás	67 061
Összesen	163 996

10.3.2. Forgóeszközök

Megnevezés	Előző időszak	Módosítások	Tárgyi időszak
Vásárolt készletek	19 912		17 452
Beflen termelés félkész termékek késztermékek	177 754		155 484
Növendék, hízó egyéb állatok	98 959		79 688
Készletek	296 624		252 624

10.4. Épületek

39. táblázat: Épületek

Az épület típusa	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Iroda	19	0
Állattartó épület	6	0
Egyéb állattartó építmény	11	0

10.5. Eszközök

2018-ben a következő eszközök segítették az Igazgatóság munkáját.

40. táblázat: *Eszközök és változásuk*

Az eszköz megnevezése	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Mezőgazdasági erő-és munkagép	50	0
Terepjáró	33	0
Egyéb gépjármű	19	2
Motorkerékpár	2	0
Kerékpár	160	0
Vízijármű	37	7
Videokamera	9	1
Digitális fényképezőgép	57	3
Hagyományos fényképezőgép	11	0
Spektív	50	2
Kézi távcső	204	56
Éjjellátó készülék	2	0
Számítógép	87	8
Mobiltelefon	95	5

11. Bemutató, oktatás, társadalmi kapcsolatok

11.1. Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra

11.1.1 Látogató- és oktatóközpontok

- 1. Lászlómajor: Bemutató majorság és Látogatóközpont
- 2. Fertőújlak: Csapody István Természetiskola
- 3. Öntésmajor: Hanság Élővilága Kiállítás
(Jelenleg csak előzetes bejelentkezéssel látogatható!)

11.1.2 Tanösvények

Kitáblázott tanösvények:

- 1. Sziki Őszirózsa Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)
- 2. Hany Istók Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)
- 3. Tőzike Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)
- 4. Kövi Benge Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI + Fertőrákos Önkorm.)
- 5. Ciklámen Tanösvény (Soproni TK) (kezelő: TAEG Rt.)
- 6. Gyöngyvirág Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: TAEG Rt.)
- 7. Ökoturisztikai Bemutató Útvonal (Szigetközi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)
- 8. Fürtös Bodza tanösvény (Soproni TK) (kezelő: FHNPI)
- 9. Nádak Útján Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: Hegykő önkorm.)
- 10. Békakonty Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: Fertőhomok önkorm.)

Nem kitáblázott, vezetővel látogatható **kenus** túraútvonal:

- Vízi Rence Túraútvonal (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)

11.1.3 Egyéb bemutatóhelyek

A védett területeket látogatók a Nemzeti Park környező zónájában, valamint a megőrző zóna szabadon látogatható övezetében fordulnak meg. Igazgatóságunk a fentebb megemlített tanösvényekkel, túravezetőkkel és 144 kölcsönözhető kerékpárral, valamint 10 db 3 személyes és 14 db 4 személyes kenuval, 2 szolárhajóval, távcsövekkel, spektívekkel segítette 2018-ban is a védett területeken zajló turizmust.

A Fertő partján 2018-ban 3 turisták által használható madármegfigyelő torony üzemelt, és a Hanságban is további 4 kilátó segíti a területeken megforduló látogatók élményszerzését. További 2 madármegfigyelő torony van a Szigetközi TK-ban, 1 pedig a Pannonhalmi TK-ban a Holt-Rábánál. Ezeknek karbantartása folyamatos.

A kenus programokat a Csárdakapui-csatorna kiindulásánál található kenus ház szolgálja ki. A Kócsagvár és a Csapody István Természetiskola mellett nemzeti parki nyári természetismereti tábor helyszíne az Észak-hansági Fehér-tó partján található Fehér-tavi Madárvárta.

Az Igazgatósághoz tartozó védett területeken kijelölt turista utak sűrűsége kielégítő, de az utak állapota folyamatosan felújításra szorul. Igazgatóságunk a saját vagyonkezelésében lévőket lehetőségei szerint folyamatosan karbantartja.

Turisztikai infrastruktúra

	Száma	Férőhely/befogadó-képesség (fő)	Állapotuk rövid értékelése

Látogató/oktatóközpont/ bemutatóhely	3	-	Felújításra, fejlesztésre szorulnak
Kiállítás	4	-	2 kiállítás fejlesztésre szorul
Tanösvény	10	-	A felújításuk folyamatos.
Szálláshely	2	86	A Kócsagvári és a Csapody I. Természetiskola szálláshelyei energetikai és berendezésbeli felújításra szorulnak.

A Soproni Tájvédelmi Körzetben

A Soproni Tájvédelmi Körzet Sopron vonzerejénél fogva továbbra is látogatók tömegeit vonzza. A tájvédelmi körzetben a hegyvidék további látnivaló mellett a Ciklámen tanösvény és a Fürtös bodza tanösvény is tovább növelte a látogatók túralehetőségeit. A Tanulmányi Erdőgazdaság Rt. egy új erdei játszótérrel, egy ökoturisztikai központtal és további kijelölt túraútvonalakkal segíti a tájvédelmi körzetet és a hegyvidéket látogatók kikapcsolódási lehetőségeit.

A Szigetközi Tájvédelmi Körzetben

A Szigetköz a turisták körében egyre népszerűbb kirándulóhely, elsősorban a vízi túrázás jelentős, valamint a kiépített kerékpáros útvonalhálózat révén a biciklis programok népszerűek. Igazgatóságunk a Reflex egyesülettel közösen kerékpáros turisztikai bemutató útvonalat tart fenn pihenőhelyekkel, információs táblarendszerrel, illetve a Lipóti – holtág rehabilitációs területen, és az Öntés-tónál álló madármegfigyelő kilátókkal növeli az élményszerzési lehetőségeket. A védett szárazföldi területeken túrázók mellett jelentős a Duna mellékág-rendszerében és a Mosoni-Dunán a vízitúrázók száma és szintén nagy jelentőséggel bír még ugyanitt a horgászturizmus is. A tájvédelmi körzet területén a kollégáink felügyelete mellett 2018-ban is több gyakorlatos hallgató töltötte kötelező szakmai gyakorlatát és kapcsolódott be aktívan az aktuális tevékenységekbe. A Lipót Gombócosi természetvédelmi őrház és táborhely folyamatos fejlesztés mellett nyaranta természetismereti táboroknak ad helyet. A jövőben szeretnénk a turizmus területén is hasznosítani az objektumot – szállás és pihenőhelyként, programok bázishelyeként, ezért elkészítettünk egy kenuk és kerékpárok zárható tárolására szolgáló épületet, valamint a következő évben elkészül egy kombinált kerékpár és kenuszállító utánfutó. A jövőben szeretnénk a szezonban személyzettel is ellátni az objektumot.

A Pannonhalmi Tájvédelmi Körzetben

Az elmúlt évekhez hasonlóan a tájvédelmi körzetben megfordulók nagyobb részét a Magyar Bencés Kongregáció Pannonhalmi Főapátságát, és közvetlen környezetét látogató tízezrek tették ki. A Pannonhalmi TK-ban a túravezetéseket igénylő diákcsoportok száma az iskolákkal megkötött együttműködési megállapodásoknak folyamatos növekedést tapasztaltunk. A területet elsősorban győri oktatási intézményekből és környékbeli iskolákból és óvodákból keresték fel szervezeten, míg a TK tanösvényei továbbra is Győr és Győr környékének lakossága körében a legnépszerűbbek.

41. táblázat: Oktató- és Látogatóközpontok – szállás

Név	Cím	Férőhely/ befogadóképesség (fő)	Állapot rövid leírása	Kihasználtság (%)
Kócsagvár	9435 Sarród, Rév-Kócsagvár	28 +16	Felújításra szorul	23
Csapody István Természetiskola	9434 Fertőújlak, Petőfi u. 23/a	42	Felújításra szorul	14

42. táblázat: Az Igazgatóság szálláshelyeinek kihasználtsága

Szálláshelyek nemzeti park igazgatósági működtetésben (2018)				
Szállóvendégek száma (fő)				1740
Vendégéjszakák száma (fő)				4513
Szállás	Vendég (fő)	Vendégéjszaka (éj)	Átlagos tartózkodási idő (nap)	Férőhely kapacitás kihasználtság (%)
Kócsagvár, Sarród (28 ágy)	922	2344	2,5	23
Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak (42 ágy)	818	2169	2,6	14
Összesen:	1 740	4513	2,55	18,5

43. táblázat: *Kiállítások*

Cím	Befogadóképesség (fő)	Kiállítás témája	Látogathatóság
Hanság Élővilága állandó kiállítás (Öntésmajor)	50-80	Hanság élővilága	2018. második félévtől előzetes bejelentkezéssel látogatható (létszámhiány miatt)
Kócsagvár (Sarród)	150	Időszaki kiállítások	Egész évben látogatható
Csapody I. Természetiskola Fertő-Hanság Nemzeti Park kiállítása (Fertőújlak), „Merülés”	50	Fertő-Hanság Nemzeti Park bemutatása, Vízi gerincesek, időszaki kiállítások	január 03. – február 28. H-P: Előzetes bejel. március 1. – október 26.: H-P: 9.00 – 16,30 október 27. – december 20.: Előzetes bejel. december 21. – 2019. január 02.: (Zárva)
Bemutató Majorság és Látogatóközpont, Lászlómajor	Beltéren: 180-200	Beltér: Természetvédelem- és gazdálkodástörténet Kültér: Természetismereti élményösvény	március 1. – április 30. K-P: (09,00-17,00; Szo-V-ÜN: 10,00-17,00) május 1. – szeptember 30. (H-P: 09,00-18,00; Szo-V-ÜN: 10,00-18,00) október 1. – október 31. (K-V: 09,00-16,00) november 1. – november 23. (K-P: 09,00-16,00) november 24. – 2019. február 28. előzetes bejel. december 21.-2019. január 2. Zárva

44. táblázat: *Tanösvények*

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Holt-Rába Tanösvény	Pannonhalmi TK	6 km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Pannonhalmi Tanösvény	Pannonhalmi TK	3 km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Ravazdi Tanösvény	Pannonhalmi TK	16 km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Ciklámen Tanösvény	Soproni TK	7,4 km	természetismereti	TAEG Rt.	
Ökoturisztikai Bemutató Útvonal	Szigetközi TK	20 km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Gyöngyvirág Tanösvény	FHNP	3,5 km	természetismereti	TAEG Rt.	
Kövi Benge Tanösvény	FHNP	300 m	természetismereti	Fertőrákos Önkormányzat + FHNPI	
Sziki őszirózsa Tanösvény	FHNP	4 km	természetismereti	FHNPI	van
Hany Istók Tanösvény	FHNP	5 km	természetismereti	FHNPI	van
Vízi Rence Túraútvonal	FHNP	6 km	természetismereti	FHNPI	
Tőzike Tanösvény	FHNP	1 km	természetismereti	FHNPI	van
Fürtös Bodza tanösvény	Soproni TK	8 km	természetismereti	FHNPI	
Nádak útján Tanösvény	FHNP	2,6 km	természetismereti	Hegykő Önkormányzat	
Békaconty tanösvény	FHNP	1 km	természetismereti	Fertőhomok Önkormányzat	

Csapody István Természetiskola – Fertőújlakon

11 szobában 42 férőhely, 50 férőhelyes előadóterem, könyvtár, udvari foglalkoztatóterem, 64 +20 db kerékpár, udvari tűzrakóhely, kiállótér, 50 férőhelyes vetítőterem, étkező, konyha, áll a lakók rendelkezésére. A foglalkozásokhoz eszközök (mikroszkópok, távcsövek, spektívek, csillagászati távcső, vízvizsgálati eszközök), foglalkoztatófüzetek, előadások, demonstrációs anyagok állnak rendelkezésre.

Kócsagvár - Sarród

10 szobában 28 kétszemélyesre bővíthető ágy (így összesen 44 férőhely), előadóterem, 60 db kerékpár, kiállótér, melegítőkonyha, ebédlő áll a vendégek rendelkezésére. A foglalkozásokhoz eszközök, foglalkoztatófüzetek, előadások állnak rendelkezésre.

Mindkét helyszínen képzett szakemberek, minősített erdei iskolai programok.

11.1.4 Erdei iskolai bázishelyek

- Sarród: Kócsagvár
- Fertőújlak: Csapody István Természetiskola

11.1.5 Szálláshelyek

- Sarród: Kócsagvár
- Fertőújlak: Csapody István Természetiskola

11.1.6 Új ökoturisztikai és környezeti nevelési létesítmények

2018-ban egy Interreg projekt (Panamet+) keretében elkészült interaktív kiállítást nyitottunk meg a látogatók számára a lászlómajori Bemutató Majorság és Látogatóközpont területén. A bemutató terekben a különböző élőhelytípusok élővilágához kapcsolódó érdekességek, információk ismerhetők meg.

11.2. Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

11.2.1 Szakvezetési túrák, speciális túrák

A Fertő-Hanság Nemzeti Parkban jelentős a látogatóforgalom. Becslések szerint évente mintegy 250 – 300 000 ember fordul meg hosszabb-rövidebb időre a védett területeken, valamint a különböző védett objektumokban. A Fertő menti kerékpárutat az előző évekhez hasonló számú kerékpáros turista használta, közülük egyre többen látogatják a nemzeti parki bemutatóhelyeket és vesznek részt meghirdetett programjainkon. A természeti területeken (pl. a Fertő-táj keleti vidékén: a szikes tavak térségében, a Hansági területeken, vagy a Csáfordjánosfai-erdőnél tőzike virágzásokor) Igazgatóságunk természetvédelmi őrszolgálat, valamint ökoturisztikai munkatársai a turisztikai főszezonban hétvégén is rendszeres ügyeletet tartva segítették a szabadon látogatható helyeket, tanösvényeket felkereső tízezrek élményszerzését, tartalmas kikapcsolódását.

Jelentős a Soproni Tájvédelmi Körzet látogatottsága, továbbá Győr közelsége miatt a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet tanösvényeinek látogatottsága is tízezres nagyságrendű. A jól kiépített szigetközi kerékpárutaknak, valamint a vízi turizmushoz kapcsolódó lehetőségeknek köszönhetően szintén több tízezres nagyságrendben beszélhetünk a Szigetközi Tájvédelmi Körzet látogatottságával kapcsolatosan.

Igazgatóságunk az elmúlt évekhez hasonlóan úgy a látogatócsoportoknak, mint az egyéni látogatóknak megannyi ingyenes és térítéses szolgáltatást kínált. 2018-ban a korábbi éveknél nagyobb számú érdeklődő vett részt programjainkon, kiállításainkon. E tevékenységek során nem csak a nemzeti park bemutatására törekedtünk, hanem egyúttal a megfelelő természetvédelmi szemlélet hiteles továbbadását is igyekeztünk megvalósítani. A turisztikai programjainkat a térség turisztikai szolgáltatóinál kihelyezett programajánlókkal és éves programnaptárakkal igyekeztünk propagálni; internetes felületeken, hirdetésekben, számos rendezvényen igyekeztünk minél több érdeklődőt elérni.

Az Igazgatóság turisztikai kínálata a Fertő-Hanság Nemzeti Park területén alapvetően a megőrző, ill. környező zónában lévő területek és az ott kialakított tanösvények túravezetővel történő bemutatásán alapul. A Fertő nádasában egy kijelölt útvonalon rendszeresen szervez Igazgatóságunk kenus terepprogramot. A tavalyi év során növekedett a szolárhajós programjaink iránti érdeklődés is.

A diákcsoportok és egyéb szervezett csoportok számára hirdetett programok:

- Kirándulás a Fertő szikes tavai mentén (téma a madárvilág, legelők kaszálók élővilága)
- Kenutúra a Fertő nádasában (téma a nádasok élővilága, a Fertő tó)
- Szolár hajóval a Fertőn (téma a Fertő tó, vízimadarak)
- Kirándulás Hany Istók birodalmában (téma a Hanság története, élővilága)
- Kirándulás a Répce-mentén (téma az ártéri mocsárrétek és ligeterdők világa)
- Kirándulás a Soproni TK-ban (téma a hegyvidék geológiája, történelmi emlékei, az erdei ökoszisztéma)
- Kirándulás a Szigetközi TK-ban (téma az ártéri területek és szigetek élővilága)
- Kirándulás a Pannonhalmi TK-ban (a dombvidék természeti értékei)
- További jeles napokhoz, illetve rendezvényekhez kötődő számos program

Igazgatóságunk 2018-ban többféle programot hirdetett meg egyéni látogatóink számára is. A turisták, valamint az érdeklődő helyiek a tavalyi évhez hasonlóan ezres nagyságrendben vettek részt ezeken a programokon. (Lásd alább statisztikai táblázat!)

- Telelő vadludak útján a Hanságban
- Vizes élőhelyek világnapja a Szigetközben
- Hóvirágos túrák
- Tőzikes túrák
- Erdők napja program
- Víz világnapja program
- Kenutúra a nádasban
- Szolár hajóval a Fertőn
- Kezdő madarászok napja
- Madarászat a szikes tavaknál
- Nyári tőzikek nyomában a Szigetközben
- Alvó hegyvidék
- Tűzokdörgés a Hanságban
- Madarak fákn napja a Fertő-tájon és a Szigetközben
- Májusköszöntő vadvirágos túra a Szárhalomban

- Csillagos égbolt titkai
- Hajnali és alkonyati madárles
- Geotúrák
- Vadludak esti behúzása
- Világörökség napi program, Lászlómajor
- Fülemlék éjszakája, Nagycenk
- Harsogó harisok túra
- Európai nemzeti parkok napja program a Fertő-tájon
- Denevérek éjszakája, Hegykő
- Fényes lepkék tánca - éjjeli lepkék bemutatása, Hegykő
- Állatok világnapi program Lászlómajorban
- Európai madármegfigyelő nap a Fertő-tájon, a Hanságban és a Szigetközben
- Szarvasbőgésre indulunk
- Geotóp napi program Piuszpusztán
- Gombásztúra a Soproni hegyvidéken
- Északi madárvendégek a Fertőn

11.2.2 Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvények

2018-ban is több ún. jeles napi programot szerveztünk, amelyeket térítésmentesen biztosítottuk az érdeklődőknek:

- Kezdő Madarászok napja
- Föld Napja
- Távcsöves csillagászati bemutatók
- Madarak és Fák Napja
- Világörökség nap
- Európai Nemzeti Parkok Napja
- Duna nap
- Nemzetközi denevér-éjszaka
- Nemzetközi Madármegfigyelő Nap a Fertő szikes tavainál, a Nyirkai-Hanyban
- Állatok Világnapja
- Geotóp nap
- XII. Dunántúli Magyar Szürke Szarvasmarha Tenyészbika Szemle és Kirakodóvásárhoz kapcsolódó rendezvények
- Adventi vásár és játszóház

2018-ban a Nemzeti Parkok Hete alkalmával kiemelt egyhetes rendezvénysorozatot szerveztünk. A hét minden napján különböző programokkal vártuk az érdeklődő turistákat.

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság ökoturisztikai munkatársai a programok szervezése és vezetése mellett az év folyamán a következő feladatokat látták el:

- Információs ügyelet a látogatóközpontban (Lászlómajor), a Kócsagvárban hétfőn és ünnepnapokon is
- Látogatóstatisztika készítése
- Ajándékbolt vezetése
- Kiadványok szerkesztése
- Szállásnyilvántartás vezetése és szállás kiadása
- Szakmai rendezvényeken, kiállításokon, vásárokon való részvétel
- Kapcsolattartás a helyi és térségi turisztikai civil és szakmai szervezetekkel
- Marketingtevékenység
- Védjegy
- Kiállítások, rendezvények szervezése
- Turisztikai projektekben/pályázatokban való aktív részvétel
- Túrák szervezése, vezetése

11.2.3 Erdei iskolák erdei óvodák

A Fertő-tájon két helyszínen, Sarródon a Kócsagvárban, és Fertőújlakon a Csapody István Természetiskolában fogadtuk az erdei iskolai, illetve erdei óvodai programra érkező csoportokat.

A korábbi évekhez hasonlóan nagy érdeklődés közepette zajlottak az Igazgatóság által koordinált és vezetett oktatási programok. Az előre meghirdetett erdei iskolai programjaink iránti érdeklődés a 2018-as évben is jelentős volt, számos, az Igazgatóság működési területén található oktatási intézmény vette igénybe szolgáltatásainkat. Adataink szerint, a 2018-as év tavaszi és őszi tanidejében 15 intézményből (iskola+óvoda) összesen: 707 gyermek vett részt erdei iskola és erdei óvoda programon.

Ugyancsak jelentős érdeklődés mellett zajlottak a nyári természetismereti, természetvédelmi táboraink a nemzeti park és a Szigetközi TK területén. Környezeti nevelési programjainkra alapvetően a Győr-Moson-Sopron megye területéről érkeznek a diákcsoportok, de egyes nyári tábori programjainkat (pl. a szigetközi tábor programjait) a határon túli iskolák diákjai is szívesen látogatják.

Továbbra is jó a kapcsolatunk a térségben található óvodákkal, általános és középiskolákkal, valamint felsőfokú oktatási intézményekkel, ahol a programjainkat látogató célközönség, a diákság folytatja tanulmányait. A védett területre látogató óvodás korosztályból évek óta visszajáró erdei óvodai csoportunk van. Az általános iskolák részére erdei iskolai programok, szakköri foglalkozások, témnapok, vetélkedők alkalmával szakértő segítséget és terepi hely szint biztosítottunk, valamint előadásokat, jeles napi programokat tartottunk. Ebből a korosztályból kerülnek ki a nyári táborok résztvevői is. A középiskolák diáksága szakmai programokra, gyakorlatokra kereste fel az Igazgatóság több védett területét. A felsőfokú oktatási intézmények hallgatói nyári szakmai gyakorlat letöltése kapcsán keresik fel évről-évre Igazgatóságunkat. A szakmai gyakorlat irányításán túl, diplomadolgozat elkészítésénél, mint konzulens segítik még munkatársaink a hallgatók tevékenységét.

A természetismereti foglalkozásokon, témanapokon, összesen 669 iskolás gyermek vett részt.

45. táblázat: A nyári természetvédelmi táborok résztvevői

Helyszín	Létszám (fő)
Mekszikópusztai természetismereti tábor 2. turnus	43
Fehértói Természetvédelmi és Ornitológiai Tábor	31
Szigetközi Természetvédelmi Tábor 2. turnus	37
Összesen:	111

2018-ban 3 helyszínen szerveztünk nyári természetvédelmi táborokat: a Fertő-tájon a Csapody István Természetiskolában (Fertőújlak) a Tóközben a Fehér-tavi Madárvártánál (Fehértó), valamint a Szigetközben a Gombócosi Természetvédelmi Őrházban (Lipót). Összesen a nyári természetvédelmi táborainkban 111 főt fogadtunk.

46. táblázat: Környezeti nevelési intézkedések összefoglaló táblázata

Esemény	Helyszín	Résztvevők száma
Környezeti nevelési jellegű / Természetismereti túrák (Kezdő madarászok napja, Tűzokles, Geotúrák, Szarvasbögés, Tőzike túrák, Gombásztúra stb)	-Fertő-Hanság NPI védett területein,	11 300 fő
Föld Napja	Budapest	
Madarak Fák Napja, Geotóp Nap, Állatok Világnapja, stb Témanap, bemutató foglalkozás, projektes program, előadások	FHNPI védett területei és objektumai, Sopron, Fertőrákos, Győr, Budapest	
Erdei Óvodai Program	Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	13 fő
Erdei Iskolai Programok	Fertő-Hanság Nemzeti Park - Kócsagvár, Sarród; Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	694 fő
Nyári természetvédelmi, természetismereti tábor – FHNP, Fertőújlak	Csapody István Természetiskola, Fertőújlak	43 fő
Nyári természetvédelmi, természetismereti tábor – FHNP, Fehértó	Fehér-tavi Madárvárta, Fehértó	31 fő
Nyári természetvédelmi, természetismereti tábor – Szigetközi Tájvédelmi Körzet, Lipót	Lipót - Gombócosi Természetvédelmi Őrház	37 fő

11.2.4 Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

Természetismereti vetélkedők, pályázatok

Közreműködünk a Vadonleső program keretében meghirdetett esszéíró és vers illusztrációs pályázat szervezésében és lebonyolításában. A vetélkedő eredményhirdetésére és a legjobbak jutalmazására a Magyar Természettudományi Múzeumban tartott zárórendezvényen került sor. Az adventi időszakhoz kapcsolódóan 2018 decemberére egy kreatív pályázatot hirdettünk az advent és karácsony témához igazodva. Az eredményhirdetésre az Adventi vásár és játszóház rendezvényen került sor.

Továbbképzések, szakmai találkozók

2018-ban az oktatás és az ökoturizmus területén dolgozó munkatársak részt vettek az egyes tématerületeknek szervezett szakmai napok rendezvényein. Igazgatóságunkat számos szakmai rendezvényen (lásd a felsorolásokban) képviselték munkatársaink.

Szakmai gyakorlatok

Az Igazgatóság védett területein mind a tavaszi, mind pedig az őszi időszakban tanulmányi terepi gyakorlat keretében összesen 36 főt foglalkoztattunk.

Az elsősorban élőhely-kezelést célzó terepi gyakorlatokon az alábbi intézmények diákjai vettek részt:

- NYME Roth Gyula Gyakorló Szakközépiskola és Kollégium (Sopron)
- Hermann Ottó Kertészeti, Környezetvédelmi, Vadgazdálkodási Szakképző Iskola és Kollégium (Szombathely)

A középiskolások és egyetemisták nyári szakmai gyakorlat helyéül 2018-ben is többen választották a Fertő-Hanság Nemzeti Parkot. A nyári hónapok során 18 tanuló teljesítette gyakorlatát intézményünkénél. A gyakorlatosok feladata elsősorban ökológiai, ökoturisztikai, természetvédelmi jellegű, valamint állattenyésztéssel kapcsolatos feladatok megismerése volt.

2018-ban az alábbi felsőfokú intézményekből érkeztek gyakorlatra hallgatók:

- Soproni Egyetem Erdőmérnöki Kar (Természetvédelmi Mérnök Szak) (Sopron)
- SE Környezetvédelmi Kar (Környezetvédelmi Mérnök Szak) (Sopron)
- Kaposvári Egyetem
- Széchenyi István Egyetem (Győr)
- Széchenyi István Egyetem (Mosonmagyaróvár)

Iskolai közösségi szolgálat

A nemzeti köznevelésről szóló törvény szerint az érettségi bizonyítvány kiadásához ötven óra közösségi szolgálat teljesítése szükséges, amelyet első alkalommal a 2016. január 1-je után érettségi vizsgára jelentkező tanulóknak kell igazolniuk.

Igazgatóságunkhoz 2018-ban a velünk együttműködési megállapodást kötött intézményekből érkező tanulók száma:13 fő

2018-ban az alábbi középfokú intézményekből érkeztek közösségi szolgálatra hallgatók:

- Soproni SzC Porpáczy Aladár Középiskolája, Kollégiuma és ÁMK-ja, Fertőd

- Eötvös József Evangélikus Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola, Sopron
- Roth Gyula Erdészeti, Faipari SZKI és Kollégium, Sopron
- Szent Orsolya Római Katolikus Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium, Sopron
- Herman Ottó Környezetvédelmi és Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium, Szombathely

11.2.5 Kiadványok

Az Igazgatóság gondozásában megjelent kiadványokat az alábbi táblázatban mutatjuk be.

40. táblázat: Kiadványok

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.)
1	Fertő-Hanság Nemzeti Park (magyar, német, angol nyelven)	1995	20
2	Szigetközi TK	1997	700
3	Pannonhalmi TK	1997	600
4	Soproni TK	1998	500
5	Élő Dezső: Sarród monográfia (reprint kiadás)	2000	290
6	Tőke Péter: Hany Istók	1999	0
7	Bárdosi János: A magyar Fertő Halászata	1995	0
8	Fertő-Hanság Nemzeti Park térkép	2000	0
9	Sziki Őszirózsa Tanösvény	2004	0
10	Fertő-Hanság NP (térkép) felújított térkép	2012	130
11	A/3-as túrasegédletek Ismerje meg a Fertő-táj keleti vidékét Ismerje meg a Fertő-táj nyugati vidékét Ismerje meg a Hanságot Ismerje meg az ausztriai Fertőzugot Ismerje meg a Nyirkai-Hanságot és a Répce árteret Ismerje meg a Hanságot ausztriai részét	2014	850
12	A/4-es leporellók Kócsagvár Bemutatóhelyek Tanösvények	2006	0
13	Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság (magyar, német, angol nyelvű kiadvány)	2009	0
14	Hany Istók Tanösvény (foglaloztató füzet)	2009	40
15	Sziki Őszirózsa Tanösvény (foglaloztató füzet)	2009	20
16	Fertő-Hanság Nemzeti Park Turisztikai programnaptárja 2019	2018	11000
17	Ökotúrák a Fertőtájon - kerékpáros útikalauz	2011	10
18	Értékek mentén Nyugat-Pannóniában - A Nyugat-pannon régió növényvilága	2011	0
19	Szigetköz-Csalóköz-Hanság turisztikai térkép	2011	1 420
20	Szigetközi TK (magyar-szlovák-angol nyelvű kiadvány)	2011	35
21	Hany-Istók tanösvényfüzet (szlovák-angol nyelvű kiadvány)	2011	150

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.)
22	Terepi oktatási segédlet (magyar-szlovák nyelvű kiadvány)	2011	18
23	Túravezetői segédlet a Fertő-Hanság / Neusiedler See-Seewinkel Nemzeti Park bemutatására	2010	8
24	Merülés! A nemzeti park titokzatos víz a latti világa (magyar-német nyelvű füzet)	2011	20
25	Ősszeköt a természet – Nyugat-Pannónia nemzeti parkjai és natúr parkjai	2011	0
26	Kiránduljunk a nemzeti parkban A Fertő-Hanság Neusiedler See Seewinkel Nemzeti Park Növényvilág Tollas vadásztársaink Rovarvilág-lepkék A nemzeti park emlős világa A Fertő madarai Környezeti nevelés	2012	230
27	Környezeti nevelési füzet sorozat (14 témában)	2010	120
28	Képek Nyugat-Pannónia madárvilágából	2011	0
29	A/4 tv-i témájú leporellók	2012	200
30	Monografikus tanulmányok a Fertő és a Hanság vidékéről	2013	80

11.2.6 Látogató statisztika

Igazgatóságunk a 2018-ban is színes programkínálattal jelentkezett a belföldi és a külföldi látogatók számára egyaránt. Ökoturisztikai programjaink több ezer aktív turistát mozgattak meg. A külföldi látogatók érdeklődése a regisztrált látogatószámban az előző évhez hasonló adatokat mutatott.

A Fertő-Hanság Nemzeti Parkban a térséget érintő folyamatos turisztikai beruházásoknak köszönhetően is jelentős a látogatóforgalom. Becslések szerint évente több, mint 250-300 000 ember fordul meg hosszabb-rövidebb időre a védett területeken, valamint a különböző védett objektumokban. A nemzeti park által kiépített turisztikai infrastruktúra (látogatóközpont, kiállítóhelyek, tanösvények, kilátótornyok, stb.) is a vendégek tartalmas kikapcsolódását segítik.

47. táblázat: Regisztrált látogatók a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban szervezett programokon

Látogatottság	Látogatószám (fő)
Kiállítások látogatói - Kócsagvár	7140
- Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont	922
- Hanság Élővilága,	1241
- Bemutató Majorság	7844
Szakvezetési túra, nyílt túra	4019
Nyílt nap, jeles nap	8350

Erdei iskola, erdei óvoda,	707
Természetvédelmi táborok	111
Kenus program látogatói	1474
Szolárhajós túra	693
Fotóstúra	3
Kulturális rendezvény	4550
Látogatottság	Látogatószám (fő)
Egyéb tábor	40
Egyéb rendezvény	6200
Egyéb környezeti nevelési rendezvény	804
Kerékpárkölsönzés	1498
Szállóvendégek	1740
Összes regisztrált látogató (fő)	47 236
Túravezetések 2018 (szakvezetési túra, nyílt túra, kenutúra, szolárhajós túra, fotóstúra)	
Óvodás	976
Diák (6-18év)	5665
Felnőtt	7353
Külföldiek	445
Összesen	14 439

Védett területen, de nem az Igazgatóság kezelésében lévő bemutatóhelyek regisztrált látogatottsága a kezelők tájékoztatása alapján:

48. táblázat: A nem az Igazgatóság kezelésében lévő bemutatóhelyek regisztrált látogatószámai

Látogatottság	Látogatószám (fő)
Fertőrákosi-kőfejtő	22 00
Károly-kilátó (Soproni TK)	35 000

A Csapody István Természetiskolában kialakított 42 férőhelyes szálláshelyünket elsősorban a diákcsoportok, erdei iskolás csoportok, és szakmai tréningeken résztvevő csoportok veszik igénybe, míg a Kócsagvárat az erdei iskolás csoportok mellett, továbbra is elsősorban az egyéni látogatók, családok, részesítették előnyben. A szálláshelyeink egész évben üzemelnek. Kihasználságuk sajnos csak a nyári turisztikai szezonban megfelelő, a többi magyarországi szálláshelyhez hasonlóan.

49. táblázat: A Fertő-Hanság Nemzeti Park igazgatóság ökoturisztikai bemutatóhelyeinek regisztrált és becsült látogatói (2018)

Bemutatóhely neve	Fizetős látogatók (fő)	Nem fizetős látogató (fő)	Összesen (fő)	Megjegyzés
Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont	746	176	922	regisztrált adat
Kócsagvár		7140	7140	regisztrált adat
Hanság Élővilága Kiállítás	1109	132	1241	regisztrált adat
László-major bemutató majorság	4754	3090	7844	regisztrált adat
Sziki Őszirozsa Tanösvény		25000	25000	becsült adat
Gyöngyvirág Tanösvény		1500	1500	becsült adat
Fertő-parti kerékpárút menti bemutatóhelyek (a fertőbozi kétéltűvonulást és a hidegségi láprétet bemutató helyszínek összesen)		12 000	12 000	becsült adat
Tőzike Tanösvény		8000	8000	becsült adat
Hany Istók Tanösvény		7 000	7 000	becsült adat
Ciklámen Tanösvény (Soproni TK)		34 000	34 000	becsült adat
Pannonhalmi TK tanösvényei összesen		10 000	10 000	becsült adat
Szigetközi Kerékpáros Bemutató Útvonal		35 000	35 000	becsült adat
Nyirkai + Oslói Hany bemutatóhely		10 000	10 000	becsült adat
Regisztrált és becsült látogatók összesen:	6609	153038	159 647	

50. táblázat: A nemzeti park igazgatóság ökoturisztikai szolgáltatásainak regisztrált igénybevevői (2018)

Szolgáltatás típusa	Fizetős látogatók (fő)	Nem fizetős látogató (fő)	Összesen (fő)	Megjegyzés
Szakvezetéses túra, nyílt túra	3788	231	4019	
Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű ökoturisztikai rendezvény		8250	8250	
Erdei iskolai program + egyéb kn-i tev. (tv-i táborok, egyéb tábor, egyéb körny. nev-i rendezvény)	707		707	
Egyéb: Kerékpárkölsönzés	1498		1498	
Egyéb: Kenutúra	1396	78	1474	
Regisztrált igénybevevők összesen:	3601	8328	11929	

11.3. Társadalmi kapcsolatok

Az Igazgatóság 2018. évben is megjelentette turisztikai programajánlóját mind a magyar oldali turisztikai partnerszervezetei (szálláshelyek, éttermek, Tourinform irodák, stb.) mind az ausztriai szomszédos nemzeti park információs helyein, a programjaink iránt érdeklődők számára hozzáférhetővé tette. Programjairól, az aktuális hírekről, eseményekről a honlapján tájékoztatja folyamatosan az érdeklődőket. Az érdekes híryanagok a nemzeti park Facebook oldalán és a magyar nemzeti parkok közös honlapján, valamint Facebook oldalán is elérhetők. Több tévéfelvétel is készült a nemzeti parkban, amelyek a védett területeket, az itt folyó természetvédelmi-, környezeti nevelési tevékenységeinket és a turisztikai látnivalókat, eseményeket mutatták be. (Sopron TV, TV2, MTVA, Duna TV, MTÜ-s forgatások)

A médiában történt megjelenések alkalmával a természetvédelmi törekvések és a nemzeti park társadalmi elfogadottságának növelésére törekedtünk.

PR és egyéb marketingtevékenységek

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság turizmusának eredményessége és hatékonysága érdekében munkatársaink az alább PR feladatokat végezték el:

- Honlap, Facebook oldal: Az Igazgatóság honlapjának turisztikai oldalait folyamatosan friss adatokkal töltöttük fel, mivel az interneten keresztül keresnek meg bennünket a legtöbben, ahogy az a hozzánk látogatókkal készített interjúkból is kiderült.
- Programajánló: 2018-ban is megjelent az Igazgatóság programajánló naptára. Kiadványunkat, amelyet szakmai napokon, kiállításokon terjesztettünk, ill. digitális formában a honlapunkon letölthető formátumban is hozzáférhetővé tettünk.
- 2018-ban is megjelent a nemzeti park saját újságja a Kócsagtoll, ami 12 000 háztartásba került terjesztésre.
- Egyéb elosztási csatornák: Egész évben megjelentettük turisztikai programjainkat, rendezvényeinket az alábbi csatornákon keresztül:
 - Soproni Téma
 - Soproni Programajánló
 - Soproni Est
 - Plakátok
 - Rábaközi Mozaik
 - Geschnatter újság
 - Kócsagtoll a nemzeti park újságja
 - szolgáltatók (szállásadók, éttermek, kölcsönzők, stb.)
 - direkt marketing (e-mailon keresztül)
 - Szuperinfo
 - Kisalföld napilap – Sopron régió
 - Helyi városi TV-csatornák
 - Rádió-1 Sopron
 - MTVA, Duna TV, Sopron TV,

Kiállításokon, rendezvényeken való részvétel

- UTAZÁS 2018 turisztikai kiállítás, Budapest
- Bird Experience – Illmitz, Ausztria

- Varázslatos Magyarország Gála MTM Bp.
- Föld Napja
- Fertő-táj Világörökség Nap
- Eu-i NP-ok Napja
- MNPH nyitórendezvény
- Tízforrás Fesztivál – FHNP Installáció + programok– Hegykő
- Fertődi Városi Napok – Fertőd
- Gy-M-S megyei Vadásznapi Göbösmajor
- Poncichterek Utcája – Sopron
- Ökoturisztikai Szakmai Napok
- XII. Dunántúli magyar szürke szarvasmarha tenyészbika szemle és vásár – Lászlómajor
- Vadonleső gála MTM BP
- Adventi Vásár és Játszóház, Kócsagvár, Sarród

11.3.1 Nemzeti Parki Termék Védjegyrendszer működtetése, pályázati eredmények, programok bemutatása

Jelenleg a Nemzeti Park Igazgatóság területén 13 nemzeti parki termék védjeggyel rendelkező termelő és szolgáltató van. A védjegyes termékek között biotermékek, mézek, sajtok, csipkék, palaképek, borok szerepelnek. A szolgáltatások között tájházi programok, a nemzeti park területén zajló ökotúrák, nádtermékek szerepelnek. Az Igazgatóság saját rendezvényein, illetve a Minisztérium által szervezett rendezvényeken rendszeresen képviseltetik magukat a védjegy jogosultjaink. 2018. évben számos rendezvényen volt lehetőségük a bemutatkozásra, illetve termékeik forgalmazására. Ott voltak a termékek a Nemzeti Parkok Hete nyitórendezvény Soproni standján, a Világörökség napon, a XII. Dunántúli magyar szürke szarvasmarha tenyészbika szemle és vásáron, az év végi Adventi vásári forgatagban. A védjegyes termékek, a Hansági Mézek és a csomagolt biotermékek a Nemzeti park árusító helyein is megtalálhatóak voltak, Sarródon a Kócsagvárban, illetve a lászlómajori Bemutató Majorság és Látogatóközpont polcain. Igazgatóságunk 2018-ban 3 új védjegyes csatlakozott a korábbi védjegyhasználók közösségéhez ennek eredményeképpen palaképek, újabb csipketermékek és bemutatóhely, és méhészet kapta meg a védjegyhasználati jogot.

11.4. Tervezett fejlesztések

Saját és pályázati források, valamint támogatások segítségével szeretnénk szálláshelyeink szolgáltatásainak színvonalát emelni, energetikai fejlesztéseket megvalósítani és a meglévő és erősen elhasznált bútorzat cseréjét, illetve a nemzeti park központjában a vendégek által szabadon használható wi-fi rendszer kialakítását megvalósítani.

Folyamatosan napirenden tartjuk új környezeti nevelési és ökoturisztikai programok kialakítását és meghirdetését, kerékpárok és kenuk szállítására alkalmas utánfutó beszerzését, illetve a környezeti nevelési és ökoturisztikai feladatok ellátását elősegítő létszámbővítést tervezünk.

Továbbra is a tervek között szerepel a Fertő nyugati oldalán a jelenlegi kenu programunk helyszínének minimális fejlesztése, valamint a meglévő bemutatóhelyeink és környezeti nevelési objektumainak eszköz és infrastruktúra fejlesztése.

11.5. Együttműködési megállapodások

Az Igazgatóságunknak jelenleg 72 alapfokú valamint 7 közép és felsőfokú partner oktatási-nevelési intézménnyel van a környezeti nevelési tevékenység hatékonyságának növelését elősegítő megállapodása. A megállapodásban foglaltak szerint az év során az iskolákból az Igazgatóság védett területeire kilátogató csoportok számára természetvédelmi, természetismereti, jeles napi programokat szervezünk, illetve az iskolákban előadások és bemutató foglalkozások megtartásával a környezettudatos szemlélet kialakítását igyekszünk segíteni. A Soproni Egyetemmel az ökoturisztikai képzés kapcsán kötött Igazgatóságunk együttműködési megállapodást, mely a duális képzés támogatását hivatott segíteni.

A turizmus területén folyó tevékenységünket folyamatos kapcsolattartás jellemzi a nemzeti park vonzáskörzetében működő turisztikai szolgáltatókkal, Tourinform irodákkal, egyesületekkel (Soproni TDM, Világörökség Egyesület, Pisztráng Kör Egyesület, Reflex Környezetvédelmi Egyesület, stb.), Natúrparkokkal, és a társ osztrák nemzeti park védett területén a turizmust szervező kollégákkal.

51. táblázat: Az Igazgatósággal együttműködési megállapodást kötött oktatási-nevelési intézmények

No	Település	Intézmény	Cím
1.	Agyagosszergény	Babos József Általános Iskola, Agyagosszergényi Tagiskolája	9441 Agyagosszergény, Arany J. u. 2.
2.	Ágfalva	Váci Mihály Általános Iskola Grund-schule Agendorf	9423 Ágfalva, Váci Mihály u. 1.
3.	Babót	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Babóti Tagiskolája	9351 Babót, Fő u. 74.
4.	Balf	Hermann Alice Óvoda, Balfi Tagóvoda	9434, Sopron-Balf, Fő u. 13.
5.	Bágyogszovát	József Attila Általános Iskola	9145 Bágyogszovát, Árpád u. 51.
6.	Böny	Bőnyi Szent István király Általános Iskola	9073 Böny, Ady E.u. 5.
7.	Csorna	Csornai Általános Iskola és AMI	9300 Csorna, Árpád u. 2.
8.	Darnózseli	Szigetköz Körzeti Általános Iskola és AMI	9232 Darnózseli, Bem tér 3.
9.	Dunakiliti	Dr. Batthyány-Strattmann László Általános Iskola	9225, Dunakiliti, Kossuth Lajos u. 92.
10.	Dunasziget	Koszisz Timaffy Endre Általános Iskola és Tündérművelődési Óvoda	9226 Dunasziget, Fő u. 63.
11.	Enese	Általános Iskola	9143 Enese, Petőfi u. 24.
12.	Écs	Écsi Petőfi Sándor Általános Iskola és AMI	9083 Écs, Kossuth L. u. 41.
13.	Farád	Király Iván Körzeti Általános Iskola	9321 Farád, Győri u. 27.
14.	Fertőd	Fertődi Tündérművelődési Óvoda és Bölcsőde, Agyagosszergényi Tagóvoda Fertőendréd Tagóvoda Rőjtökmuzsaji Tagóvoda	9431 Fertőd, Madách sétány 2. Fertőd, Mentés Mihály u.1.
15.	Fertőd	Babos József Térségi Általános Iskola	9431 Fertőd, Madách sétány 2.
16.	Fertőd	Porpáczy Aladár Kertészeti Szakközépiskola	9431 Fertőd, Joseph Haydn u.2.

No	Település	Intézmény	Cím
17.	Fertőszentmiklós	Felsőbüki Nagy Pál Általános Iskola, Fertőszentmiklós	9444 Fertőszentmiklós, Szent István u. 52.
18.	Fertőszéplak	Margaréta Óvoda	9436 Fertőszéplak, Soproni u. 6.
19.	Fertőszéplak	Széchenyi Ferenc Általános Művelődési Központ Általános Iskolája	9436 Fertőszéplak, Soproni u. 1.
20.	Gönyű	Széchenyi István Általános Iskola, Gönyű	9071 Gönyű, Kossuth L.u. 65.
21.	Gyömöre	Győr menti települések iskolatársulata	9124 Gyömöre, Rákóczi u. 5.
22.	Győr	Audi Hungária Általános Művelődési Központ	9026 Győr, Bácsai u.55.
23.	Győr	Móricz Zsigmond Általános Iskola	9011 Győr, Vajda J. u. 25.
24.	Győr	NyMe Öveges Kálmán Gyakorló Általános Iskola	9022 Győr Gárdonyi Géza út 2-4.
25.	Györsövényház	Vadrózsa Waldorf Iskola és Óvoda	9161 Györsövényház, Gárdonyi u. 45.
26.	Győrújbarát	II. Rákóczi Ferenc Ált. Isk.	9081 Győrújbarát, Veres P. u. 98.
27.	Győrzámoly	Győrzámolyi Petőfi Sándor Általános Iskola	9172 Győrzámoly, Iskola u. 1.
28.	Hegyeshalom	Napsugár Óvoda és Bölcsőde	9222 Hegyeshalom, Damjanich u.2/a
29.	Hegykő	Tündérrózsa Óvoda Hegykő	9437 Hegykő, Kossuth u. 89.
30.	Hegykő	Fertő-táj Általános Iskola	9437 Hegykő, Iskola u. 9.
31.	Jánossomorja	Körzeti Általános Iskola	9243 Jánossomorja, Iparos u. 10.
32.	Kapuvár	Király-tó Óvoda és Bölcsőde	9330 Kapuvár, Arany János u. 10/a
33.	Kapuvár	Páli Szent Vince Katolikus Általános Iskola és Óvoda	9330 Kapuvár, Fő tér 27.
34.	Kapuvár	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat,	9330 Kapuvár, Kossuth L. u. 9-11.
35.	Kapuvár	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Széchenyi István Tagiskolája	9330 Kapuvár, Ifjúság u. 3.
36.	Kisbajcs	Kisbajcsi Vörösmarty Mihály Általános Iskola és AMI	9062 Kisbajcs, Arany János u.20.
37.	Kóny	Deák Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9144 Kóny, Béke u. 1.
38.	Kópháza	Nakovich Mihály Általános Iskola	9495 Kópháza, Fő u. 23.
39.	Kőszeg	Árpád-házi Szent Margit Óvoda és ÁH. Iskola	9730, Kőszeg, Várkör 34.
40.	Lébény	Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9155 Lébény, Iskola köz 3.
41.	Lövő	Általános Iskola és Óvoda	9461 Lövő, Fő u. 183.
42.	Lövő	Lövői Napsugár Óvoda és Bölcsőde	9462 Lövő, Fő u. 180.

No	Település	Intézmény	Cím
43.	Mezőörs	Magyar Műhely ÁMK	9097 Mezőörs, Fő u. 64.
44.	Nagyecenk	Széchenyi István Általános Iskola	9485 Nagyecenk, Iskola út. 4-6.
45.	Nagyszentjános	Hunyadi Mátyás Általános Iskola	9027 Nagyszentjános, Árpád u. 13.
46.	Osló	Kapuvár Térségi Általános Iskola, Osló Tagiskola	9354 Osló, Rákóczi u. 7.
47.	Pannonhalma	Pannonhalmi Radnóti Miklós Általános iskola és AMI	9090 Pannonhalma, Petőfi u. 27.
48.	Pápateszér	Pápateszéri Általános Iskola	8556 Pápateszér, Ady u.3.
49.	Pereszteg	Általános Iskola	9484 Pereszteg, Fő u. 76.
50.	Pér	Öveges József Általános Iskola	9099 Pér, Szent I. út 7
51.	Petőháza	Kincseskert Óvoda Petőháza	9443 Petőháza, Kinizsi u. 10.
52.	Petőháza	Felsőbüki Nagy Pál Általános Iskola, Fertőszentmiklós, Petőházi Tagiskolája	9443 Petőháza, Kinizsi u. 21.
53.	Réde	Rédei Móra Ferenc Általános Iskola	2886 Réde, Rákóczi tér 1.
54.	Sarród	Margaréta Óvoda Sarródi Tagintézménye	9435 Sarród, Fő utca 32.
55.	Sokorópátka	Sokorópátkai Általános Iskola	9112 Sokorópátka, Öregút 63.
56.	Sopron	NymE Lewinszky Anna Gyakorló Óvoda	9400 Sopron, Zsilip utca 1.
57.	Sopron	Szivárvány Óvoda	9400 Sopron, Panoráma u.9.
58.	Sopron	Deák Téri Általános Iskola	9400 Sopron, Deák tér 78.
59.	Sopron	Hunyadi János Evangélikus Óvoda és Általános Iskola	9400 Sopron, Hunyadi u. 8-10.
60.	Sopron	Soproni Német Nemzetiségi Általános Iskola - DNÖ	9400 Sopron, Fenyő tér 1.
61.	Sopron	NyME Roth Gyula Gyakorló Szakközépiskola és Kollégium	9400 Sopron, Szent György utca 9.
62.	Sopron	Szent Orsolya Római Katolikus Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda és Kollégium	9400 Sopron, Oroly tér 2-3.
63.	Sopronkövesd	Sopronkövesdi Általános Iskola és Óvoda	9483 Sopronkövesd, Kossuth L. u. 81.
64.	Szárföld	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Szárföldi Tagiskolája	9352 Szárföld, Fő utca 7.
65.	Szil	Szili Szent István Általános Iskola és ÁMK	9326 Szil, Dózsa Gy.u. 1.
66.	Szombathely	Neumann János Általános Iskola Szombathely	9700 Szombathely, Losonc utca 1.
67.	Szombathely	Herman Ottó Kertészeti, Környezetvédelmi, Vadgazdálkodási Szakképző Iskola és Kollégium	Szombathely, 9700 Ernuszt Kelemen utca 1.
68.	Tényő	Ady Endre Általános Iskola	9111 Tényő, Győri út 53.

No	Település	Intézmény	Cím
69.	Töltéstava	Fiáth János Általános Iskola	9086 Töltéstava, Iskola u. 40-42.
70.	Veszkény	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Veszkényi Tagiskolája	9352 Veszkény, Fő u. 53.
71.	Vitnyéd	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Vitnyédi Tagiskolája	9371 Vitnyéd, Mátyás kir. u. 4.
72.	Zsira	Zsirai Napköziotthonos Óvoda	9476 Zsira, Rákóczi F. u.8.

11.6. Fontosabb események

Kiállítások

A nemzeti park bemutatóhelyein 2018. évben az állandó kiállítások mellett több időszaki kiállítás is várta a látogatókat.

Kócsagvárban:

- Fülöp Liza: festménykiállítás
- Varázslatos Magyarország természetfotó kiállítás
- Nagy József: festménykiállítás

Csapody István Természetiskola és Látogatóközpontban

- Varázslatos Magyarország képei
- Merülés – a vízi gerincesek a Fertő és a Hanság vidékén
- A Fertő élővilága dioráma kiállítás
- Az ártér fészkelő madarai

Hanság Élővilága kiállítás, Öntésmajor

- A Hanság élővilágát bemutató állandó, interaktív kiállítás

Bemutató Majorság, Lászlómajor

- A Fertő-táj és a Hanság természetvédelmének történetét, a tájra jellemző gazdálkodástörténeti anyagot és az állattenyésztéshez kapcsolódó kézműves kismesterségeket bemutató anyagot tekinthetik meg
- Az Fertő-táj környéki természetes élőhelyek élővilágab- interaktív kiállítás

Szakmai rendezvények

Legjelentősebbek ezek közül a következők voltak:

- UTAZÁS 2018 turisztikai kiállítás, Budapest
- Környezeti nevelési szakmai napok
- Turizmus konferencia, Sopron
- Föld Napja

- Fertő-táj Világörökség Nap
- Eu-i NP-ok Napja
- Fenntartathatósági témahét
- MNPH nyitórendezvény Sopron
- MTÜ konferencia, Sopron
- Inno Lignum Sopron
- Ökoturisztikai Szakmai Napok
- XII. Dunántúli magyar szürke szarvasmarha tenyészbika szemle és vásár – Lászlómajor
- Adventi Vásár és Játszóház, Kócsagvár, Sarród

52. táblázat: PR tevékenység összefoglalása

		Megjelenés/részvétel száma	
		Írott	Elektronikus
Kiállítás, vásár		FeHoVa, Utazás 2018, Tízforrás Fesztivál, Bird Experience Austria, MNPH rendezvény, Bikavásár, stb.	
Média	helyi	43	250
	regionális	25	52
	országos	24	66
	nemzetközi	6	18
Egyéb			
Honlap címe	http://www.ferto-hansag.hu		

12. Közfoglalkoztatás

12.1. Alapfeladatok, személyi feltételek

A dolgozók az igazgatóság alapfeladatai közül az alábbiak ellátásában működtek közre:

- Védett természeti területek és természeti értékek megőrzése és fenntartása.
- Védett természeti területek és természeti értékek bemutatása.
- Az Igazgatóság ügyviteli, adminisztratív feladatainak segítése.

A közfoglalkoztatás 2018. évben Igazgatóságunknál a már több éves gyakorlatnak megfelelően, több osztály munkáját is segítve zajlott. A program szervezését, kidolgozását és koordinálását a Területkezelési Osztály végezte. A foglalkoztatás a Területkezelési Osztály, a Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály, az Őrszolgálati Osztály, valamint a Természetmegőrzési és Ökológiai osztály szervezeti keretein belül történt. A közfoglalkoztatással kapcsolatos elszámolásokat a Pénzügyi és Számviteli Csoport dolgozói végezték a Területkezelési osztály vezetőjével egyeztetett módon.

A 2017. évben indult program 2018. február 28-án zárult. 2018 évben az Igazgatóságon egy országos közfoglalkoztatási program indult. A program 2018. június 30-án zárult. A korábbi évekhez hasonlóan a tervezett 11 fős létszámot nem sikerült feltöltenünk.

Foglalkoztatási átlagléttség:

- 2018. 03. 01-től 2018. 06. 30-ig 7 főt foglalkoztatott az Igazgatóság.

A foglalkoztatási kötelezettség időtartama	Átlagos havi statisztikai állományi létszám
2018. I.	13,00 fő
2018. II.	13,00 fő
2018. III.	7,00 fő
2018. IV.	7,00 fő
2018. V.	7,00 fő
2018. VI.	7,00 fő

12.2. Elvégzett feladatok, eredmények

Munka megnevezése	Elszámolási egység	Teljesítés
Villanypásztor karbantartás	km	80
Parkgondozás (területkezelés)	ha	8,5
Tűzifa felkészítés (hasítás, sarangolás)	m3	10
Parlagfű mentesítés	m2	30 000

12.3. Tapasztalatok

Megállapítható, hogy a dolgozók a program végrehajtása során az Igazgatóság természetvédelmi kezelési munkáját nagyban segítő, hasznos munkát végeztek, ezzel hozzájárulva a természetvédelmi célkitűzések megvalósításához.

A munkavállalók az esetenként felmerülő parlagfű irtásban is segítettek.

12.4. Javaslatok

A közfoglalkoztatási bér kiegészítésének lehetősége a munkaadó anyagi helyzete szerint. Ez egyfajta ösztönző „mozgóbér” lehetőségét teremtené meg, így térségünkben is vonzóbbá válna a közmunka lehetősége.

A képzési lehetőségek közé javasoljuk a nyelvtanulás lehetőségét beemelni. Így akár a felsőfokú képzettséggel rendelkezők részére is megfelelő lehetőségek nyílnának.

13. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel

13.1 Együtműködés hivatalokkal, intézményekkel:

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Herman Ottó Intézet	Budapest	Természetvédelmi rendezvények, TeSZEDD,
Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság	Csopak	magyar-osztrák területi együttműködés program keretében PANANET projekt előkészítése
Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság	Őriszentpéter	magyar-osztrák területi együttműködés program keretében PANANET projekt előkészítése
Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság	Kecskemét	rákosi vipera védelmi program
Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	Győr, Árpád u. 28-32.	Vízjogi engedélyezések egyeztetése, természetvédelmi szakmai szempontok érvényesítése a vízügyi létesítmények kezelésében, árvízi védekezés
Gy-M-S Megyei Kormányhivatal és szakigazgatási szervei	Győr	Hatósági ügyek, engedélyezések, szakvélemények
Gy-M-S megyei Rendőr Főkapitányság	Győr Szt. Imre u. 2	Közös szolgálat, továbbképzések
Sopron M.J. Város Rendőrkapitányság	Sopron, Lackner K. u. 5.	Rendszeres közös szolgálat a természetvédelmi segédelőadói státuszban működő rendőrrel

13.2 Együtműködés civil szervezetekkel

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Bivalytenyésztők Egyesülete	Csopak, Kossuth u. 16.	Tenyésztési program
Castanea Környezetvédelmi Egyesület	Sopron, Károlymagaslati u. 14.	Környezeti nevelés a Soproni TK-ban
EUROPARC Federation	Grafenau (Németország)	Tagszervezete vagyunk a Szövetségnek, nemzetközi konferenciák, tanulmányutak, szakember csere programok
Fertő-táj Világörökség Magyar Tanácsa Egyesület, mint a Fertő-táj Világörökség Gondnokságát ellátó szervezet.	Fertőszéplak	Világörökségi státuszból adódó feladatok

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Győr-Moson Sopron megyei Vadászkamara	Győr, Csaba u. 16.	Közreműködés a vadállományt érintő védelmi programokban a védett területeken
Írottkö Natúrparkért Egyesület	9730 Kőszeg, Rajnis u. 7.	közös határon átnyúló projekt
Kerekerdő Alapítvány	9700 Szombathely, Petőfi S. u. 24.	környezeti nevelési programok
Környezet- és Természetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetsége	8082 Gánt, Hegyalja u. 21.	környezeti nevelés
Magyar Cserkész Szövetség	Bp. Tömörkény u. 3/A	Természetvédelmi táborok
Magyar Szürkemarha Tenyésztők Egyesülete	Bp. Lőportár u. 16.	Tenyésztési program
MME Kisalföldi Helyi Csop.	Jánossomorja, Vadász tér 9.	Fehér Gólya kisalföldi állományának felmérése, haris felmérés a Hanságban
MME Soproni Helyi Csop	Sopron, Hátsúló u. 7.	Fertői parti madárvonulás-kutatás, Fertői vízivad szinkron
Országos Erdészeti Egyesület	Bp. Fő u. 68.	Erdők Hete Rendezvénysorozat Erdei iskolai program
Racka tenyésztők Egyesülete	Debrecen, Sumen u. 2.	tenyésztési program
Reflex Környezetvédelmi Egyesület	Győr, Bartók B. u. 7.	Tanösvények a Pannonhalmi TK-ban, Táborok a Szigetközi TK-ban TESZEDD mozgalom
Sopron Tájégségi Vadász Szövetség	Sopron, Ady E. u. 5.	Közreműködés a vadgazdálkodásban és a vadállományt érintő védelmi programokban a védett területeken
Tourinform Iroda Sopron	Sopron	Turisztikai programkínálat értékesítése
WWF Magyarország	Bp. Németvölgyi út 78/b	Vidra állományfelmérés természetvédelmi szemléletformálás

14. Belföldi és külföldi együttműködés

A külföldi együttműködési és kapcsolatrendszerünk az alábbiakban foglalható össze 2018. évben:

Partnereink közül a Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel, az illmitzi Biológiai Állomás, valamint WWF Austria közvetlenül a határ túloldalán tevékenykedik. Velük a kapcsolattartás napi szinten működik, és már eddig is számos közös projektet valósítottunk meg sikeresen. Korábbi közös határon átnyúló projektjeink eredményeit közösen visszük tovább azóta is, például a PaNaNet+, valamint a Madárvárta/Vogelwarte2 ATHU INTERREG projektekben. 2018-ban továbbá előkészítettünk közösen egy új ATHU Interreg Projektet a közös környezeti nevelési és természetvédelmi őrszolgálati tevékenységek továbbfejlesztése végett. (NEDUNET projekt). A projekt elfogadásáról várhatóan 2019-ben döntenek a döntéshozók).

A kismartoni székhelyű Regional Management Burgenland szervezet, a burgenlandi naturparkok és a Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel társ nemzeti parkunk (továbbá hazai oldalról a Balaton-felvidéki és Órségi Nemzeti Park Igazgatóságok) bevonásával egy osztrák-magyar területi együttműködés program keretében megvalósuló több évre kiterjedő közös projektet futtatunk a nyugat-pannóniai védett területek közös hálózatának kialakítására és közös tevékenységének fejlesztésére (PANANET+ projekt).

A Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel szervezettel a természetvédelmi programokat érintő együttműködés is napi kapcsolatokon alapul (réti sas program, tűzok program, vízivad-program, szikes gyepek fenntartása, kezelése stb.)

Tagszervezete vagyunk, és folyamatosan együttműködünk az EUROPARC szövetséggel, valamint az IUCN-nel. Tavaly is aktívan részt vettünk a szervezet programjaiban és jelentős eseményein (éves közgyűlés, határon átnyúló nemzeti parkok szekciója), formálva a közös összeurópai természetvédelmi és nemzeti parki munkát. Tavaly 3 fő (Reischl Gábor igazgató, Kozák Gábor igazgatóhelyettes, és Takács Gábor szakreferens kolléga vett részt Skóciában a Szövetség közgyűlésén, és éves konferenciáján.

Az európai határon átnyúló védett területek (TRANSPARCNET) együttműködésében is aktívan részt veszünk, bár tavaly távol maradtunk a munkacsoport éves értekezletétől.

A holland De Bisch Bosch Nemzeti Park, a Duna-Delta Bioszféra Rezervátum, valamint a Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel és Nemzeti Park Igazgatóságunk között szoros együttműködésben rendszeres tapasztalatcsere folyik a vizes élőhelyek kezelése, ökoturizmus és környezeti nevelés terén.

Somorja (Szlovákia) településsel, valamint a Szlovák Természetvédelmi Hivatallal együttműködve közös HUSK INTERREG projektünk megvalósítását végezzük együtt. E projekt eredményeként tavaly létrehoztuk a Szigetközi Natúrparkot, és egy közös határon átnyúló védett terület alapidokumentumai készülnek.

A Donau-Auen Nemzeti Park (A) vezetésével a Duna-menti országok különböző természetvédelmi szervezeteinek és nemzeti parkjainak összefogásával részt veszünk, a Duna-menti összehangolt természetvédelmi akciók elvégzésére létrejött, az EU DUNA Transznacionális Együttműködési Programja keretében megvalósuló DANUBEPARKS Connected projektben. (Összesen 8 ország 15 Duna menti védett területe dolgozik együtt a projektben).

53. táblázat: *Belföldi és külföldi együttműködéseink*

Partnerszervezet	Ország (nemzetközi szervezet esetén székhelye)	Az együttműködés rövid ismertetése
Europarc Federation	Németország (Grafenau)	Tagszervezete vagyunk a Szövetségnek
Duna Delta Bioszféra Rezervátum	Románia	Együttműködés kutatások, vizes élőhelyek kezelése, tapasztalatcsere területén.
De Bisch Bosch Nemzeti Park	Hollandia	Együttműködés kutatások, vizes élőhelyek kezelése, tapasztalatcsere területén.
IUCN Green Belt Office	Sarród	Az egykori vasfüggöny mentén található természetközeli állapotú területek megóvása, népszerűsítése előadásokkal
Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel	Ausztria (Apetlon)	Napi együttműködés a nemzeti parki védett területek kezelésére, bemutására, közös projektek (PANANET, FERTŐ-NEU-NAT)
Regional Management Burgenland	Ausztria (Kismarton)	Közös határon átnyúló projekt (PANANET)
SOPSR (Természetvédelmi ügynökség)	Szlovákia (Besztercebánya)	Együttműködés kutatások, pályázatok és természetvédelmi kezeléseken terén
Nationalpark Donau-Auen	Orth (Ausztria)	Transznacionális projekt előkészítés (DANUBEPARKS)
Somorja város közszolgáltató intézménye, valamint a Szlovák Természetvédelmi Hivatal	Somorja és Pozsony (Szlovákia)	Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Projekt előkészítése (NAT-NET-DUNA/DUNAJ)

15. Ellenőrzés

Igazgatóságunkon tavalyi évben a 2007-2013 EU-s pályázati időszakhoz kapcsolódóan korábbi években befejezett fenntartási időszaki ellenőrzések zajlottak, valamint futó projektjeinkkel kapcsolatosan folyamatos ellenőrzések voltak és vannak. Ezek az ellenőrzések nem tártak fel szabálytalanságot.

Tavalyi évben az Állami Számvevőszék átfogó ellenőrzést kezdett Igazgatóságunkon a 2016-os és 2017-es költségvetési éveket vizsgálva. Ennek az ellenőrzésnek 2018-ban még nem lett vége, a jelentés írásakor is tart.

54. táblázat: *Ellenőrzések*

Ellenőrzést végző szervezet	Típusa/célja	Fontosabb megállapítások, intézkedések rövid ismertetése
EU-s ellenőrző szervek	Lezárt projektjeinkkel kapcsolatos EU-s ellenőrzések.	Minden a szabályoknak megfelelően valósult meg az ellenőrző szervek szerint is az ellenőrzés alá vont projektjeinknél.
Állami Számvevőszék	Átfogó ellenőrzés az FHNPI 2016. és 2017. évi gazdálkodásáról	folyamatban az ellenőrzés, ezért nincsenek megállapítások

Éves belső ellenőrzési jelentés és éves összefoglaló belső ellenőrzési jelentés a 2018 évről					
			<u>fejezetcím</u>	<u>tartalma</u>	<u>technikai megjegyzések</u>
			Vezetői összefoglaló	<p>A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság a költségvetési szervek belső kontrollrendszeréről és belső ellenőrzéséről szóló 370/2011. (XII.31.) számú Kormányrendelet alapján kötelező belső ellenőrzési tevékenységet külső céggel kötött szerződés alapján látta el. A tevékenység ellátásában a megbízott Kft részéről egy fő működött közre, aki belső ellenőri jogosultsággal rendelkezik. A megbízott cég a tevékenységet a tervekhez képest időbeli elcsúszással végezte a belső ellenőr betegsége miatt. Egy ellenőrzés áthúzódik 2019. évre. A megbízott az ellenőrzések tapasztalatai alapján javaslatokat tett, az Igazgatóság munkatársai által igényelt számviteli, adózási, gazdálkodási témákban tanácsadást végzett.</p> <p>A belső ellenőr a tevékenységét az Igazgatóság Belső Ellenőri Kézikönyve, a belső ellenőrzési standardok és a vizsgált témára vonatkozó jogszabályok alapján végezte.</p>	

				<p>Az ellenőrzés megállapításait írásba foglalták és ismertették a vizsgált szervezeti egység vezetőivel, az érintettekkel.</p> <p>A 2018. évi ellenőrzések megállapításai és javaslatai 2 eset kivételével nem indokolták intézkedési terv készítését, a javaslatok alapján az Igazgatóság vezetése általában szóbeli utasítás formájában tette meg a szükséges intézkedéseket. A két esetben indokolt intézkedési terv az év utolsó hónapjaiban befejeződött vizsgálatokhoz kapcsolódik, a gazdasági igazgatóhelyettes felmondása és az évközi igazgató váltás miatt am pénzkezeléssel és az önköltség-számítással kapcsolatos intézkedés áthúzódik a 2019-es évre.</p> <p>Az ellenőrzések során az adott területre vonatkozó szabályok betartására, a munkaidő pontos kimutatására, a pályázati támogatások jogszerű felhasználására, elszámolására, a szabályos és megfelelő időben történő bizonylatolásra, a szabályozottságra és az ellenőrzés alá vont területek teljesítményértékelésére kiemelt figyelmet fordított a belső ellenőrzés.</p>	
--	--	--	--	---	--

			<p>A belső ellenőrzés 4 vizsgálat során tárt fel hiányosságot, melyek megszüntetésére minden esetben intézkedést javasolt. Az intézkedési terv készítése 2 esetben a személyi változások miatt áthúzódik 2019. évre, más esetekben intézkedési terv készítése nem vált szükségessé, mert az ellenőrzés időszakában a javasolt intézkedést végrehajtották, illetve szóbeli intézkedés történt, melynek határideje folyamatos. A folyamatos határidejű intézkedések megvalósulásának ellenőrzése a 2019. évi belsőellenőrzés feladata lesz.</p> <p>A belső ellenőr olyan cselekményt vagy mulasztást nem észlelt a belső ellenőrzés folyamán, ami büntető, szabálysértési vagy fegyelmi eljárás kezdeményezését indokolta volna.</p>	
		Tartalomjegyzék		
I.		<p>A belső ellenőrzés által végzett tevékenység bemutatása önértékelés alapján [Bkr. 48. §. a) pont]</p>	<p>A belső ellenőrzési tevékenységet a VASI REVIDIÁL Kft végezte. Egy fő vett részt a belső ellenőrzési tevékenység ellátásában. A tevékenység ellátását a tervekhez képest időbeli elcsúszással, a beütemezett ellenőrzések elvégzésével illetve egy áthúzódó ellenőrzéssel, és az Igazgatóság munkatársai által igényelt témákban</p>	

			<p>tanácsadással végezte el a megbízott. A tervezett és tény adatokat a 3. számú melléklet tartalmazza. Az ellenőrzések tervezése során figyelembe vettük a korábbi ellenőrzések tapasztalatait, az igazgatóság vezetőinek segítségével felmértük a kockázatokat, a kockázatelemzés kiterjedt minden területre, a kockázatokat súlyoztuk. A kockázatelemzés során figyelembevettük a gazdasági környezet és a jogszabályi környezet változásának hatásait is. Arra törekedtünk, hogy a legkockázatosabb területeken elvégezzük a szükséges és indokolt ellenőrzéseket, végeztünk teljesítmény-értékelést.</p> <p>Vizsgáltuk a készpénzkezelési tevékenységet, a munkaidő elszámolását és a szabadságok tervezését és kiadását két osztály vonatkozásában, az önköltség-számításhoz adott bizonylatok tartalmi helyességét, rendelkezésre bocsátásuk időpontját, elkezdtük egy pályázat elszámolásának vizsgálatát, végeztünk teljesítmény-ellenőrzést az üzemeltetési csoportnál.</p> <p>2019-re terveztük egy terület átfogó ellenőrzését, pályázat elszámolását, a belső kontrollok működésének vizsgálatát, a gazdaságosság elemzését.</p>	
--	--	--	---	--

	I/1.	Az éves ellenőrzési tervben foglalt feladatok teljesítésének értékelése [Bkr. 48. § aa) pont]				
	I/1/a)	A <u>tárgyév</u> re vonatkozó éves ellenőrzési terv teljesítése, az ellenőrzések összesítése	<p>Az elvégzett terv szerinti ellenőrzések:</p> <p>A készpénzkezelési tevékenység folyamatának és bizonylatolásának ellenőrzése</p> <p>Munkaidő elszámolás, szabadságok tervezése és kiadása a Természetmegőrzési Osztálynál</p>	<p>Tárgy</p> <p>Cím: A készpénzkezelési tevékenység folyamatának és bizonylatolásának ellenőrzése</p> <p>Tárgya: a pénzkezelő helyeken és a házi pénztárban lévő pénztárbi zonylatok és egyéb pénzkezeléssel kapcsolat</p>	<p>Cél</p> <p>Célja: annak megállapítása, hogy az Igazgatóságnál a pénzkezelést a különböző pénzkezelő helyeken a jogszabályoknak és az Igazgatóság pénzkezelési szabályzatának megfelelően végzik-e</p> <p>Célja: annak megállapítása, hogy a munkaidőkeretben történő foglalkoztatás elszámolása megfelel-e a jogszabályoknak, a szabadságok kiadása tervszerűen történik-e.</p>	<p>Módszer</p> <p>Az ellenőrzés során alkalmazott módszerek: dokumentumalapú ellenőrzés</p> <p>Módszer: dokumentum alapú ellenőrzés, jelenléti ívek és munkaidő nyilvántartás</p>

				<p>os dokumentumok vizsgálata</p> <p>A 2017. évi önköltség-számításhoz adott alpbizonylatok megfelelősége, az adatszolgáltatás időbeni megfelelősége</p> <p>Üzemeltetési Csoport tevékenységének vizsgálata, kiemelt figyelemmel a munkavédelmi tevékenységre</p>	<p>os dokumentumok vizsgálata</p> <p>Cím: Munkaidő elszámolás, szabadságok tervezése és kiadása</p> <p>Tárgya: munkaidő nyilvántartások, szabadság nyilvántartó lapok, szabadságolási terv</p> <p>Cím: A 2017. évi önköltség-számításhoz adott alpbizonylatok</p>	<p>Célja: annak megállapítása, hogy az önköltség-számításhoz átadott bizonylatok kellő alapot nyújtanak-e a költségek megosztásához, megfelelő időben megérkeznek-e a Pénzügyi és Számviteli Csoporthoz</p> <p>Célja: annak megállapítása, hogy az üzemeltetési csoport tevékenységével hatékonyan segíti-e az Igazgatóság működését, a munkavédelemmel, tűzvédelemmel kapcsolatos dokumentumokat az előírásoknak megfelelően vezeti-e.</p> <p>Célja: annak megállapítása, hogy a munkaidőkeretben történő foglalkoztatás elszámolása megfelel-e a jogszabályoknak, a</p>	<p>adatainak egybevetése, szabadság nyilvántartás ellenőrzése.</p> <p>Módszer: dokumentumalapú vizsgálat, analitikus nyilvántartások, egyeztetések, könyvelési adatok ellenőrzése</p> <p>Módszer: dokumentumok ellenőrzése, interjúk.</p>
--	--	--	--	---	---	---	---

				<p>T</p> <p>Munkaidő elszámolás, szabadságok tervezése és kiadása az Erdészeti, vadgazdálkodási és gyepgazdálkodási Osztálynál</p> <p>KEHOP 4.1.0 „A Hanság természetes élőhelyeinek komplex helyreállítása és fejlesztése” című pályázat elszámolása</p>	<p>megfelelő sége, az adatszolg áltatás időbeni megfelelő sége</p> <p>Tárgya: önköltség - számításh oz adott alapbizon ylatok</p> <p>Cím: Üzemelte tési Csoport tevékenys égének vizsgálata , kiemelt figyelem mel a munkavé delmi tevékenys égre.</p> <p>Tárgya: a gondnok által készített</p>	<p>szabadságok kiadása tervszerűen történik-e.</p> <p>Célja: annak megállapítása, hogy a megvalósítás során a támogatási szerződésben rögzített munkákat számolták-e el.</p>	<p>Módszer: dokumentum alapú ellenőrzés, jelenléti ívek, munkaidőkeret elszámolás adatainak egybevetése, szabadság engedélyek és nyilvántartások ellenőrzése.</p> <p>Módszer: pályázat dokumentumainak ellenőrzése, interjúk</p>
--	--	--	--	---	---	--	--

				<p>Tervezett ellenőrzés: 6, befejezett: 5, 1 ellenőrzés befejezése áthúzódik 2019. évre.</p> <p>Soron kívüli ellenőrzések</p> <p>2018. évben soron kívüli ellenőrzés nem volt. A soron kívüli ellenőrzésre tervezett napokat a folyamatban lévő tervezett ellenőrzések kiterjesztésével kapcsolatos plusz napokra, tanácsadásra, ellenőrzéssel kapcsolatos tevékenységre és külön jelentés készítése nélkül, iratbetekintéssel,</p>	<p>és őrzött dokumentumok.</p> <p>Cím: Munkaidő elszámolás, szabadságok tervezése és kiadása Tárgya: jelenléti ívek, munkalapok, szabadságnyilvántartás, munkaidő keret elszámolása</p>	<p>Célja: tartaléknapi előre nem tervezhető ellenőrzésekre</p>	<p>Módszere: az adott vizsgálat szerint határozható meg.</p>
--	--	--	--	---	---	--	--

				<p>rákérdezéssel lefolytatott utóellenőrzésekre fordítottuk.</p>	<p>Cím: KEHOP 4.1.0 „A Hanság természet es élőhelyei nek komplex helyreállít ása és fejlesztés e” című pályázat elszámolá sa Tárgya: pályázath oz kapcsolód ó szerződés ek, számlák, kifizetése k bizonylat ai főkönyvi számlák és analitikus</p>	
--	--	--	--	--	---	--

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2018. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

					nyilvántar tások		
					Soron kívüli ellenőrzés tárgya: az előre nem látható, ellenőrizn i szükséges esemény eknek megfelelő en kerül meghatár ozásra		

		<p><u>I/1/b)</u> <u>Az ellenőrzések során büntető-, szabálysértési, kártérítési, illetve fegyelmi eljárás megindítására okot adó cselekmény, mulasztás vagy hiányosság gyanúja kapcsán tett jelentések száma és rövid összefoglalása</u></p>	<p>A 2018. évi belső ellenőrzések nem tártak fel olyan cselekményt, mulasztást vagy hiányosságot, amelynek alapján büntető-, szabálysértési, kártérítési, illetve fegyelmi eljárást kellett volna kezdeményezni.</p>	
	<p>I/2.</p>	<p>A bizonyosságot adó tevékenységet elősegítő és akadályozó tényezők bemutatása [Bkr. 48. § ab) pont]</p>	<p>Az ellenőrzések során akadályozó tényező nem merült fel. Az ellenőrzéshez szükséges dokumentumokat rendelkezésre bocsátották az ellenőrzött szervezeti egységek, az ellenőr munkáját segítették.</p> <p>Az ellenőrzési jelentések megfelelnek a belső ellenőrzési standardoknak. A megállapításokkal az érintettek egyetértettek, egyeztető tárgyalásra, a jelentéstervezet módosítására nem került sor.</p> <p>A hiányosságok megszüntetésére nagyobb részben megtették a</p>	

			<p>szükséges intézkedéseket, az intézkedések egy része az évközi személyi változás miatt áthúzódik 2019. évre.</p> <p>A belső ellenőrzéshez szükséges személyi és tárgyi feltételeket a szerződés alapján a megbízott külső cég biztosította, a belső ellenőrzést a Kft. állományában lévő 1 fő belső ellenőr végezte:</p>	
		<p><u>1/2/a)</u> <u>A belső ellenőrzési egység(ek) humánerőforrás-ellátottsága</u></p>	<p>A VASI REVIDIÁL Kft 1 fő belső ellenőrrel látta el a feladatot. A belső ellenőrzést végző személy regisztrált belső ellenőr, okleveles könyvvizsgáló, több éves ellenőrzési gyakorlattal rendelkezik. A belső ellenőr részt vesz a Magyar Számviteli Szakemberek Egyesülete, az MKVK Oktatási Kft, a Penta Unió által szervezett továbbképzéseken szakmai ismereteinek bővítése céljából. Tagja a Belső Ellenőrök Magyarországi Fórumának, ezáltal is bővíti szakmai ismereteit.</p> <p>Adminisztratív személyzet alkalmazására nem került sor.</p> <p>A belső ellenőrzés humánerőforrás ellátottsága biztosított volt.</p>	

		<u>1/2/b)</u>	<u>A belső ellenőrzési egység és a belső ellenőrök szervezeti és funkcionális függetlenségének biztosítása [Bkr. 18-19. §-a alapján]</u>	A belső ellenőrzést független külső vállalkozás végezte az Igazgatósággal kötött szerződés alapján. Az ellenőri feladatokat a vállalkozás alkalmazásában álló, regisztrált belső ellenőr látta el, közvetlenül az Igazgatóság igazgatójának alárendelve. A belső ellenőrzési feladatokon kívül egyéb, funkcionális feladatokat nem végzett.
		<u>1/2/c)</u>	<u>Összeférhetetlenségi esetek (Bkr. 20. §-a alapján)</u>	A Bkr. 20. §-ban meghatározott összeférhetlenség nem áll fenn.
		<u>1/2/d)</u>	<u>A belső ellenőri jogokkal kapcsolatos esetleges korlátozások bemutatása</u>	A belső ellenőrzés végzése során a Bkr. 25. § a)-e) pontjában megfogalmazott jogosultságokkal kapcsolatos probléma nem merült fel.
		<u>1/2/e)</u>	<u>A belső ellenőrzés végrehajtását akadályozó tényezők</u>	A belső ellenőrzési tevékenység végrehajtását akadályozó tényező nem merült fel sem humán-erőforrás, sem egyéb erőforrás-ellátottság vonatkozásában.
		<u>1/2/f)</u>	<u>Az ellenőrzések nyilvántartása</u>	Nyilatkozunk, hogy az elvégzett belső ellenőrzésekről a Bkr. 22. §-a és az 50. §-a szerinti nyilvántartást vezetjük, az ellenőrzési dokumentumok megőrzéséről, illetve a dokumentumok és adatok

				szabályszerű, biztonságos tárolásáról gondoskodunk.	
		<i>I/2/g)</i>	<i>Az ellenőrzési tevékenység fejlesztésére vonatkozó javaslatok</i>	Az ellenőrzési jelentések alapján készített intézkedési tervekben foglaltak megvalósítása, annak folyamatos figyelemmel kísérése a felelősök kijelölése és a határidők betartása a jövőben is fontos feladat.	
	I/3.		A tanácsadói tevékenység bemutatása [Bkr. 48. § ac) pont]	Írásbeli felkérést tanácsadói tevékenységre nem kaptunk. A szóbeli kérdések alapján önköltség-számítási szabályzat módosításával, munkaügyi problémákkal, adózással, számvittel kapcsolatos tanácsadói tevékenységet végeztünk.	
II.			A belső kontrollrendszer működésének értékelése ellenőrzési tapasztalatok alapján [Bkr. 48. § b) pont]		
	II/1		A belső kontrollrendszer	A 2018. évi belső ellenőrzés során a belső ellenőrzési kézikönyv alapján „kiemelt”	

		<p>szabályszerűségének, gazdaságosságának, hatékonyságának és eredményességének növelése, javítása érdekében tett fontosabb javaslatok [Bkr. 48. § ba) pont]</p>	<p>kategóriába tartozó hiányosságot nem állapítottunk meg.</p>	
II/2		<p>A belső kontrollrendszer öt elemének értékelése [Bkr. 48. § bb) pont]</p>	<p>A 2018. évi belső ellenőrzési tevékenység tapasztalatai alapján a belső kontrollrendszer értékelését az öt kiemelt szempont szerint a következőkben foglaljuk össze:</p> <p>1. KONTROLLKÖRNYEZET</p> <p>1.1. Év közben úgy véltük, hogy az Igazgatóság szervezeti felépítése megfelel céljainak, és az irányító szerv elvárásainak. Az irányító szerv által az utolsó negyedévben kezdeményezett igazgató váltás, igazgatóhelyettesek személyében várható változás felveti új célok meghatározásának lehetőségét és ennek következtében szükségessé válhat a szervezeti felépítés változtatása.</p> <p>1.2. Megvannak a szervezeti felépítésnek megfelelő belső szabályzatok. Szervezeti változás esetén szükséges lesz az új helyzetnek megfelelő szabályzatok</p>	

			<p>elkészítése illetve a régi szabályzatok aktualizálása.</p> <p>1.3. A feladat- és hatásköröket az SZMSZ-ben rögzítették, a munkaköri leírások pótlása, szükség szerinti aktualizálása napirenden van.</p> <p>1.4. Megtörtént a folyamatok meghatározása és dokumentálásának megszervezése, a felelősségi körök meghatározása.</p> <p>1.5. A feladat elvégzéséhez szükséges humánerőforrás több területen (természetvédelmi őrzés, takarmány és gyepgazdálkodás) bővítésre szorul.</p> <p>1.6. Az Igazgatóságon integritási tanácsadó 2018. év folyamán volt. Az Igazgatóság részt vesz az integritási kérdőív kitöltésében, az integritási rendszert belső kapcsolatrendszerében működteti. Az integritási tanácsadó munkaviszonya felmondása miatt 2019. január 15-én megszűnt, a feladat ellátásáról mielőbb gondoskodni kell.</p> <p>2. INTEGRÁLT KOCKÁZATKEZELÉS</p> <p>2.1. Az Igazgatóság egyes szervezeti egységei a potenciálisan felmerülő kockázatokat már a tevékenység ellátása közben felméri.</p>
--	--	--	--

			<p>2.2. Az egyes szervezeti egységek vezetői a kockázatok elemzése és értékelése alapján megteszik a szükséges intézkedéseket, hogy a kockázatok bekövetkeztenek valószínűségét, illetve bekövetkezte esetén annak hatását a lehető legkisebb mértékűre csökkentsék.</p> <p>2.3. Minden szervezeti egység vezetője a feladatkörébe tartozó szakterületen felelős a szervezeti integritást sértő események megelőzéséért, feltárásáért, dokumentálásáért, és a felelősségre vonással, a hiányosság megszüntetésével kapcsolatos intézkedések megtételéért.</p> <p>4. A belső ellenőrzési tevékenység is hozzájárul a kockázatok felméréséhez és csökkentéséhez. A kockázatok felmérése során kiszűrjük az esetleges csalásra, korrupcióra utaló jeleket, csökkentve azok előfordulásának valószínűségét.</p> <p>2.5. Súlyos szervezeti integritást sértő esemény nem történt 2018. évben.</p> <p>3. KONTROLL TEVÉKENYSÉGEK</p> <p>3.1. A kontroll stratégiákat és módszereket rögzítettük az Ellenőrzési Nyomvonal és a FEUVE szabályzatban.</p> <p>3.2. A feladatkörök rögzítése és szétválasztása megtörtént.</p>	
--	--	--	---	--

			<p>3.3. A belső kontroll feladatok elvégzése javult. A feladatvégzés folytonosságát az adott szervezeten belül biztosítani kell, az ellenőrzési folyamatokat pontosan el kell végezni.</p> <p>4. INFORMÁCIÓ ÉS KOMMUNIKÁCIÓ</p> <p>4.1. A tevékenység ellátása közben esetenként előfordul – az időközi egyeztetések ellenére is – hogy az információk nem jutnak el kellő időben az érdekelthez. Az év nagyobb részében a heti rendszerességgel megtartott vezetői értekezleten elhangzott beszámolók és tájékoztatók alapján informálódhattak a résztvevők.</p> <p>4.2. Az iktatásra a DMSO One Ultimate elektronikus iktatórendszert használja az Igazgatóság. A központi iktatási rendszer is az információ áramlás elősegítését szolgálja.</p> <p>Esetenként előfordul késedelmes bizonylat átadás, ennek kiküszöbölése érdekében kiadásra került a bizonylat átadás felelőseinek és határidejének rendje.</p> <p>4.3. A szervezeti integritást sértő események jelentését szabályoztuk, de mivel ilyen esemény 2018-ban az</p>	
--	--	--	--	--

				<p>Igazgatóságnál nem történt, jelentés tételre nem került sor.</p> <p>5. NYOMONKÖVETÉSI RENDSZER (MONITORING)</p> <p>5.1. A szervezeti célok megvalósítását az egyes területekre vonatkozóan elvégzett teljesítményellenőrzések során vizsgáljuk.</p> <p>5.2. Az Igazgatóságnál a belső kontrollok működése javuló tendenciát mutat.</p> <p>5.3. A belső ellenőrzések megállapításai alapján kiadott intézkedéseket, az , intézkedési tervek végrehajtását nyomon követjük, számon kérjük. Utóvizsgálatokat végzünk.</p>	
III.			<p>Az intézkedési tervek megvalósítása [Bkr. 48. § c) pont]</p>	<p>A 2018. évi belső ellenőrzések kiemelt jelentőségű megállapítást nem tettek, az ellenőrzések átlagos vagy csekély jelentőségűnek minősülő megállapításai alapján intézkedési tervek nem készültek, az önköltség-számítási szabályzattal és a pénzkezelő helyeken történő pénzkezeléssel kapcsolatban szükséges intézkedési terv kiadására 2019. évben kerül sor. A javasolt intézkedések nagyobb része szóbeli intézkedés volt, melyet már az ellenőrzés időszakában megtettek, vagy</p>	

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2018. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

				már az ellenőrzés megkezdése előtt folyamatban volt.	
--	--	--	--	--	--

16. Éves munka legfontosabb összefoglalása

Az idei évben folytattuk a korábbi kutatási és monitorozási tevékenységünket. A Madárvárta/Vogelwarte 2 INTERREG projekt által biztosított források révén nagyságrendekkel több pénz állt és áll rendelkezésünkre a védett és Natura 2000 területeken végzendő monitoring munkára Igazgatóságunkon, egészen 2020. júliusáig. Az adatgyűjtéseinkbe a munkatársakon, az Igazgatóságunkkal szerződött vállalkozásokon kívül önkéntesek és különböző egyetemek, kutatóintézetek is részt vesznek.

Az igazgatóság fajmegőrzési tevékenysége keretében elsősorban a fokozottan védett (*Pinguicula vulgaris*, *Liparis loeselii*, *Cypripedium calceolus*, *Vipera ursinii rakosiensis*), illetve egyes közösségi jelentőségű fajok érdekében végzünk célzott élőhelykezelési tevékenységet. Az évek óta következetesen folytatott tevékenység meghozta a gyümölcsét, a fajok többségének állapota stabilizálódott vagy jelentősen javult.

A fajmegőrzés mellett jelentős Igazgatóságunk élőhely-rekonstrukciós tevékenysége is. A korábbi években megvalósult rekonstrukciók (Nyirkai-Hany, Mekszikópusztai szikes rekonstrukciók) mellett az Oslai-Hanyi vizes élőhely-rekonstrukció területén is érződnek a tevékenységeink jótékony hatásai. A KEHOP projektjeink számos élőhelyrekonstrukciós elképzelést tartalmaznak, azonban ezek mellett, a korábbi években saját forrásaink terhére megkezdett számos kisebb területen folytattuk az élőhely-helyreállítási munkákat, így a Bécsidomb sztyeprétjeinek helyreállítását, a hidegségi láprétek elcserjésedett részeinek megtisztítását, a Kis-Tómalom láprétjén a nád és cserjék levágását és levitelét, illetve az ezüstfa visszaszorítását a Fertő-parton.

A vagyonkezelésünkben lévő területeken (12 305 ha) az Igazgatóság elsősorban saját személyzettel, állatállományával és gépparkjával végzi a természeti értékek fennmaradásához szükséges kezeléseket.

A gyepek természetvédelmi kezelése során a továbbiakban is elsősorban arra törekszünk, hogy a természeti folyamatoknak utat biztosítsunk. A beavatkozások az emberi hatásra kialakult élőhelyekre korlátozódnak. A 6 585 hektár gyepből az idei évben is 4 200 hektáron történt kezelés. Elsősorban pályázatok (pl. Vipera Life+) segítségével az elmúlt években mintegy 400 hektár gyepet állítottunk helyre, visszaszorítva a nem őshonos, agresszíven terjedő növényeket. Az Igazgatóság 2008 óta, mint ökögazdaság biominősítéssel rendelkezik. A természetvédelmi kezelés melléktermékeként ún. nemzeti parki terméként évek óta jelen vagyunk az élelmiszerpiacon. A közvetlenül árusított termékeken (pl. szalámi, pácolt húsok és fagyasztott húsok) kívül a nemzeti park területein legelő magyar szürkemarha húsa található meg pl. a HIPP bébitápszerekben is.

Mindezzel párhuzamosan a régi magyar háziállataink állományát érintő nagymérvű állatelluhásoknak is szeretnénk idén gátat szabni.

A Fertő-tavi, 08-103850-502 kódszámú természetvédelmi és génállomány megőrzési célú különleges rendeltetésű vadászterület kiterjedése 9 145 hektár. Igazgatóságunk személyi állományából 4 fő hivatásos vadász is egyben, akik eredményesen látták el 2018. év folyamán a vadgazdálkodással, vadászattal kapcsolatos teendőket az üzemterveknek megfelelően.

Erdőgazdálkodásunkat továbbra is az Igazgatóságunk vagyonkezelésében lévő védett erdők biodiverzitásának fenntartása, illetve gyarapodása érdekében végezzük, a szükséges beavatkozásokat ennek megfelelően tervezzük.

A Természetvédelmi Őrszolgálatunk 13 fővel látta el a feladatait, melyek közül a jelentősebbek:

- Elvégeztük a tavaszi időszakban a csáfordjánosfai tűzikes erdő és a felső-szigetközi hóvirág állományok rendszeres, a hétvégéket is érintő őrzését.
- Tárgyénben is elsősorban a figyelmeztetés eszközével éltünk (71 esetben).
- Az év során elsősorban a Fertő-tó fokozottan védett területein folytattunk ellenőrzéseket az illegális belépés és horgászat visszaszorítása érdekében hétvégenként is, ennek során 9 esetben indítottunk eljárást engedély nélküli belépés és közlekedés, valamint horgászat és nádaratás miatt.
- A hatósági őrzés mellett őrünk folyamatosan felügyelik a vagyonkezelési tevékenységet (ennek során részt vettünk az éves munkavédelmi szemlén), vadászati és halászati őrzési tevékenységet látnak el.
- Őreink folyamatosan ellenőrizték a KTVF határozataiban foglaltakat, kiemelten az erdészeti ügyeket és a közösségi rendezvényeket, szűrőpróba szerűen pedig a bejelentett társas vadászatokat.
- Az Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály munkájának segítése: főként a nyári táborok szervezésében és lebonyolításában.
- Felügyeltük és segítettük, egyes esetekben végeztük a területünkön folyó kutatási tevékenységeket.
- Felügyeltük a védett területeinken folyó kiemelt projekteket (Fertő-tó KEOP, alsó-szigetközi vízpótlás), de folyamatosan részt vettünk korábban indult projektek megvalósításában is (RaptorspreyLIFE, Szlovák-magyar Interreg stb.).
- Folyamatosan végeztük a természeti értékek leltározását, monitoringját, kiemelten az üzemtervezésre kerülő védett erdőterületeken.
- Rendszeres közös bejárásokat tartottunk az MVH ellenőreivel – együttműködési megállapodás keretében – a Natura 2000 területeken.
- Részt vettünk a parlagfű-fertőzöttség felmérésében a védett területeken, saját vagyonkezelésben levőkön kézi és gépi tisztító kaszálásokat végeztünk
- Végeztük a sérült madarak begyűjtését, mentőközpontba szállítását lakossági bejelentések alapján (63 esetben)

Igazgatóságunk a 2018-ban is színes programkínálattal jelentkezett a belföldi és a külföldi látogatók számára egyaránt. Ökoturisztikai programjaink több ezer aktív turistát mozgattak meg. A külföldi látogatók érdeklődése a regisztrált látogatószámban az előző évhez hasonló adatokat mutatott.

A Fertő-Hanság Nemzeti Parkban a térséget érintő folyamatos turisztikai beruházásoknak köszönhetően is jelentős a látogatóforgalom. Becslések szerint évente mintegy 300 000 látogató fordul meg hosszabb-rövidebb időre a védett területeken, valamint a különböző védett objektumokban. A nemzeti park által kiépített turisztikai infrastruktúra (látogatóközpont,

kiállítóhelyek, tanösvények, kilátótornyok, stb.) is a vendégek tartalmas kikapcsolódását segítik.

A korábbi évekhez hasonlóan nagy érdeklődés közepette zajlottak az Igazgatóság által koordinált és vezetett oktatási programok. Ugyancsak jelentős érdeklődés mellett zajlottak a nyári természetismereti, természetvédelmi táboraink a nemzeti park és a Szigetközi TK területén. Környezeti nevelési programjainkra alapvetően a Győr-Moson-Sopron megye területéről érkeznek a diákcsoportok, de egyes nyári tábori programjainkat (pl. a szigetközi tábor programjait) a határon túli iskolák diákjai is szívesen látogatják.

Az Igazgatósági EU-s projektjeink végrehajtása jól halad, bár egyes nagyobb közbeszerzési eljárások a kötelező bürokratikus okok (előzetes engedélyezések elhúzódnása miatt) egyes esetekben jelentős késedelembe voltak tavaly.

Az Igazgatóság hagyományosan jó társadalmi kapcsolatait tavaly is sikerült fejlesztenünk. Közös ellenőrzéseket folytattunk az MVH-val, a rendőrséggel és a kormányhivatal különböző igazgatási szerveivel. A társadalmi szereplők közül kiváló a kapcsolatunk az oktatási intézményekkel. Győr-Moson-Sopron megye 70 iskolájával, valamint a Nyugat-Magyarországi Egyetemmel szerződött együttműködésben van Igazgatóságunk. A térségben működő jelentősebb társadalmi szervezetekkel rendszeres kapcsolatot tartunk fenn, lehetőség szerint segítjük a munkájukat. Ilyenek pl.: a Fertő-táj Világörökség Magyar Tanácsa Egyesületet, vagy a Reflex Környezetvédelmi Egyesület.

A határon átnyúló társ nemzeti parkunk osztrák felével, a Nationalpark Neusiedler-see Seewinkel-el és az osztrák Fertő-táj tudományos kutatóintézetével, a Biologische Station Neusiedler-see-vel szoros szakmai együttműködést folytatunk.

Igazgatóságunk szándékában áll 2019. évben a Fertő-Hanság Nemzeti Park Tanácsának újraalakítása, valamint a közös magyar-osztrák nemzeti parkunk tekintetében 2010. óta klinikai halál állapotában lévő Magyar-Osztrák Közös Nemzeti Park Tanács működésének felélesztése (a közös nemzeti parkot létrehozó dokumentumok szerint legalább évente kellett volna egy-egy tanácsulást előkészíteni, illetve megtartani.)

17. Fontosabb célkitűzések a következő évre (munkaterv), külön részletezve a tervezett pályázatok ütemezését és megvalósítását

Általánosságban

Szeretnénk a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság munkáját 2019-ben magas színvonalon végezni, úgy a természetvédelmi céljaink érdekében, mint az itt élő lakosság, valamint a hozzánk érkező látogatók legnagyobb meglegedésére.

Természetvédelmi, tájvédelmi és erdészeti téren

- A KEHOP projektekben tervezett eszközfejlesztések és élőhely kezelések megvalósítása.
- A rákosi vipera védelme érdekében az After Life tervben meghatározott kezelések további folyamatos elvégzése.
- A fokozottan védett növény- és állatfaj előfordulásával érintett területtulajdonosok folyamatos tájékoztatása.
- Nemzeti Fejlesztési Tervben prioritás szerint finanszírozásra kerülő programok végrehajtása.
- KEHOP projektek élőhely-védelmi intézkedéseinek pelpörgetése.
- A „Pannon gyepek és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv stratégiai intézkedéseinek megvalósításával (GRASSLAND-HU)” című LIFE integrált projektben végzendő feladatainak ütemes elvégzése a Gönyüi Homokvidék Natura 2000 területen. A projekt 2018-ban kapott támogatást, azonban a megvalósítás csak 2019. év elején indul.
- Fokozottan védett fajok és élőhelyeinek kiemelt figyelme.
- Nyirkai-Hany, mint természetes halastó halállományának felülvizsgálata, és a természetvédelmi célok érdekében történő esetleges beavatkozások megkezdése.
- Vizes élőhely-rekonstrukciók vízellátásának és kutatásának biztosítása.
- Inváziós fajok (pl.: dolmányos varjú, róka, bálványfa) folyamatos visszaszorítása.
- A fokozottan védett Kistóalmi láprét évi egyszeri kaszálásának biztosítása.
- 2019-ben tovább folytatnánk a Fertő parti veresgyűrűs sommal erősen elcserjésedett gyepek helyreállítását, egyelőre saját forrásokból.
- 2019-ben folytatjuk vadgazdálkodási tevékenységünket a 08-103850-502 kódszámú vadászterületen.
- Igazgatóságunk 4 sikeresen támogatott projektet nyert az Országos Magyar Vadászkamara által meghirdetett Országos Vadgazdálkodási Alap pályázati forrásból. Ezek sikeres megvalósítása 2019. évben kezdődik..
- 2019-ban folytatjuk a fafajcserés állomány-átalakítást a saját kezelésben lévő véghasználatra érett nemes nyarasokban.
- A szálaló üzemmódba sorolt erdőterületeinken a 2008. év végén elkészült kezelési tervnek megfelelő gazdálkodás.

Hatósági tevékenység terén

- Szorosabbra fűzni az együttműködést a rendőrkapitányságokkal és az Örökségvédelmi Irodával, valamint a Kormányhivatalokhoz integrálódó Természetvédelmi Hatósággal.
- Őrszolgálatunk területi ellenőrzései során törekedni fog a már megszokott állampolgárbarát eljárásának fenntartására és továbbvitelére.
- Fokozni kell az ellenőrzéseket az illegális hulladék lerakások, az engedély nélküli horgászat, valamint az illegális fémkereső használatok ellen, továbbá a ragadozó madár mérgezések helyszínein.

Számvitel, pénzügy és munkaügy terén

- Az előírt központi adatszolgáltatások (költségvetési, likviditási, beszámolási) határidőre történő teljesítése.
- Az önköltségszámításhoz szükséges alapbizonylatok és analitikus nyilvántartások szolgáltatott adatok, bizonylatok teljes körű ellenőrzése.
- A folyamatban lévő projektek pénzügyi, számviteli feladataiban való részvétel.
- Az Állásnyilvántartó Rendszerrel (ÁNYR) kapcsolatos többletfeladatok zökkenőmentes teljesítése.
- Teljes körű leltározás előkészítése, selejtezés lebonyolítása.

A bemutatás, az oktatás, látogatás terén

- Új bemutatóeszközök megvalósítása a környezeti nevelés és szemléletformálás támogatására.
- A közös határon átnyúló nemzeti park 25 éves fennállásához kapcsolódó rendezvények sikeres lebonyolítása.
- A 2019-ben, a korábbi évekhez hasonlóan törekszünk arra, hogy minél hatékonyabban tudjunk pályázati forrásokat bevonni a természetvédelmi tudatformálásba és az ökoturisztikai fejlesztéseinkbe.
- Az Igazgatóságunk kezelésében lévő bemutatóhelyek és szálláshelyek látogatottságának/kihasználtságának növelése.
- A nemzeti park társadalmi megítélését javító intézkedések folytatása: előadások, nyílt napok, garantált túrák, vetélkedők, marketing eszközök kivitelezése.
- Jövőbeli fejlesztéseket megalapozó projektek megvalósítása (PANANET+ /Au-Hu, NatNet Duna-Dunaj II. /Hu-Sk, NeDuNET, stb.).
- A meglévő tanösvények és kilátótornyok folyamatos karbantartásáról is - hasonlóan a korábbi évekhez – gondoskodni szeretnénk. Projektekből új tornyok kialakítását tervezzük.
- A 2019-ben is megjelentetjük a Turisztikai programajánlónkat nyomtatott és digitálisan letölthető formátumban.
- Az alapfokú oktatási (óvodai/iskolai) intézmények részéről érkező megkereséseknek eleget téve, bővíteni szeretnénk az igazgatósággal együttműködő, pl.: az erdei iskolai programjainkba, bemutató foglalkozásainkba bekapcsolódók körét.

Társadalmi kapcsolatok terén

- Képzések, szakmai összejövetelek, megbeszélések szervezése.
- Önkéntes programok szervezése a védett területekre.
- Jeles zöld napi rendezvények szervezése a nagyközönség bevonásával.
- Részvétel a nemzeti parkok turisztikai munkatársaival az ökoturisztikai szakmai napokon.
- „Nemzeti Parkok Hete” szakmai rendezvényen intézményünk képvisellete
- Helyi és regionális kiállításokon való megjelenés és képviselet.
- A Nemzeti Parki Termék védjeggyel rendelkező termékek körének további bővítése Igazgatóságunk területén.

Pályázatok terén

- 2019-ben szeretnénk sikeresen folytatni a 7. pontban feltüntetett projektjeink megvalósítását a pályázati ütemezés szerint. Mindezek mellett, elsősorban határon átnyúló (ATHU) és nemzetközi (transznacionális) INTERREG pályázati kiírásokra, valamint LIFE projekt felhívásokra szeretnénk minél több sikeres pályázatot kidolgozni és támogatásra benyújtani a partnereinkkel.
- Az ATHU INTERREG Programban benyújtott NEDUNET projektet szeretnénk elindítani támogatás esetén, valamint az INTEGRÁLT LIFE projektben is megkezdénénk vállalt tevékenységeink teljesítését.
- Támogatási döntéstől függően a rákosi vipera védelmére tavaly benyújtott LIFE projekt megvalósítását is megkezdénénk 2019-ben, amennyiben nyer a projekt.